Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP • *www.evangelikus.hu* *80. évfolyam, 36. szám* ■ *2015. szeptember 6.* ■ *Szentháromság ünnepe után 14. vasárnap* Ára: 275 Ft

„Magunktól csak gyűlölködni, hazudni, rombolni tudunk, és olyanokat is megsértünk, akik nálunk is sokkal kiszolgáltatottabb helyzetben vannak.”
Oratio œcumenica ▶ *2. oldal*

„»Tele van a Fő utca idegenekkel!« – jött a figyelmeztetés. Majd elrettentésül három ördögarc kezdett el villogni a monitoron. Aztán egy újabb mondat: »Csak két kilométer, és rohadt jó helyen lesznek.« …akkor már végképp kétségbeestem.”
Határ menti tűnődések ▶ *4. oldal*

„Felkerestük azt a kutat, amelyet magyar és olasz katonák sokszor egyszerre látogattak. A forrás szent hely volt, a víz egyedüli használatáért egyik fél sem tett lépéseket. Felváltva töltötték meg demizsonjaikat, megkínálták egymást cigarettával.”
Minden elveszhet a háborúval ▶ *5. oldal*

Kétszázhúsz éves a lébényi templom ▶ *3. oldal*
Ne hagyjunk senkit az út szélén ▶ *4. oldal*
Interjú Balogh Kálmán cimbalomművésszel ▶ *6. oldal*
„Tegnap a Gyimesbe’ jártam…” ▶ *7. oldal*
Munkaévkezdés az egyházkerületekben ▶ *8. oldal*
Lelkésziktatások és ordinációk ▶ *3. és 9. oldal*

FOTÓ: MESTER TIBOR

Hónapok óta érezzük, emberileg mennyire reménytelen a hazánkba tömegével érkező migránsok helyzetének kezelése. Borzalmas állapotok uralkodnak a pályaudvarok környékén, az aluljárókban és a parkokban. Valamit tenni kell – hangsúlyozta *Fabiny Tamás* püspök a Magyar Rádió *Vasárnapi újság Lélektől lélekig* rovatában augusztus 30-án.
▶ *A menekültügyről szóló cikkeinket a 4. oldalon olvashatják*

Lélekemelő összetartás – nehéz időkben

■ Prőhle Gergely

Régóta tervezzük már, hogy újra megrendezzük a 2009 őszén első alkalommal megtartott országos presbitertalálkozót. Most, hogy végre elérkezett az idő, olyan programot állítottunk össze, amely a reformáció világtörténelmi jelenségének elemzésétől eljut egyházi, gyülekezeti életünk apró, ám jelentős részleteiig, de figyelmet fordít az egyes munkaágak jelenlegi helyzetére is. Lássuk be, nem könnyű feladat sok, igen különböző szakmai hátterű, ám a szolgálatban mindenképpen egyesülni tudó és akaró ember számára olyan programot összeállítani, amely konkrét információkkal szolgál, intellektuálisan megszólít, s egyúttal lélekemelő testvéri együttlétet is jelent.

A szeptember 19-i találkozó ilyennek ígérkezik. A budapesti Tüskecsarnokban, ott, ahol egy év múlva a közép-európai protestánsok találkozóját is tervezzük, lehetőség lesz nagy tömegben együtt lenni s kisebb közösségekben beszélgetni. Igyekszünk tehát egy jól működő gyülekezet életét egy napba sűríteni, abban a reményben, hogy a reformáció kezdetének két év múlva esedékes ötszázadik évfordulójára való készülődést segíteni tudjuk.

A 2017-es év ugyanis korántsem csak az ünneplésről szól. Hallani fogunk az egyházunk működését számszerűen kifejező statisztikai adatokat, s szó lesz a gyülekezeteinkben előforduló lehetséges konfliktushelyzetekről is. E fejtegetések célja korántsem az önmarcangolás, inkább a segítségnyújtás, a kiútkeresés olyan helyzetekből, amelyek bármelyik gyülekezetünkben előfordulhatnak.

Azt régóta látjuk, hogy – bár előszeretettel ismételjük, hogy az egyház a gyülekezeteiben él – egyre nagyobb felelősség hárul a missziói parancs teljesítésében az intézményeinkre. Az elmúlt huszonöt év felemás „eredménye”, hogy míg az aktív egyháztagok száma drámaian csökkent, intézményeink száma nőttön-nő. Nem kétséges, hogy ez nemcsak a lelkészekre, hanem a presbiterekre is különleges feladatokat ró.

A legkisebb szórványgyülekezetből is látni, ismerni kell az egyház egyre szerteágazóbb intézményi működését, hogy megláthassuk az intézményi növekedésben rejlő óriási lehetőséget, azt az adományt, hogy a rendszerváltással beállt politikai változás révén olyan eszközök kerültek a kezünkbe, amelyekkel Isten igéjének terjesztését szélesebb körben végezhetjük. Soha nem volt még nagyobb szükség oktatási, diakóniai intézményeink és gyülekezeteink szoros együttműködésére.

Ebben a szellemben kell új lendületet adnunk a presbiterképzésnek is, és így kell tekintenünk az iskolai hitoktatásban rejlő lehetőségre is. Ez utóbbi gyakran nehezen megoldható feladat elé állít lelkészeket, hitoktatókat, szülőket, de persze iskolákat is. Hogy megtaláljuk a megfelelő „szereposztást”, hogy az iskolai hitoktatás ne helyettesítse, hanem segítse, kiegészítse a gyülekezetben folyó munkát, ehhez bölcs belátás, jó szervezőmunka, lelkes pedagógusok és gyülekezeti tagok szükségesek.

A gyerekeinkben, a fiatal generációban rejlő reménység azonban nem lehet kellőképpen megalapozott, ha mindez nem a hagyományokra, az idősek tapasztalatára épül. Azokéra, akik bizony jelentős többségben vannak közösségeinkben. Amikor az ő helyzetükről fogunk beszélgetni, akkor a generációk összekapcsolásának, a hagyomány, az elkötelezettség átadásának lehetőségét fogjuk fürkészni.

És persze beszélünk az ünnepről magáról, hiszen – nem vitás – büszkék lehetünk arra, hogy ötszáz esztendeje él a reformáció. Ezt a büszkeséget érdemes minden hivalkodás nélkül megjelenítenünk gyülekezeteinken belül és kívül, újra és újra aláhúzva, hogy a mi szeretett evangélikus közösségeinkben élő derű, bizakodás nagyon ráférne a minket körülvevő világi környezetre is. A felügyelők, presbiterek fontos hídépítők az egyház belső élete és a külvilág között: egyfajta hírvivők, sőt akár misszionáriusok is lehetnek abban a közegben, ahová őket mindennapi munkájuk szólítja.

Amikor elkezdtük szeptember 19-i találkozónk szervezését, még nem sejtettük, hogy a minket körülvevő világ milyen mértékben fog megváltozni. A Magyarországra jövő migránsok áradata több mint idegenrendészeti kérdés. Az európai civilizáció s benne a keresztyén protestáns közösség sorsa egyikünk számára sem lehet közömbös. Ugyanakkor a segítségre szoruló, menedéket kérő emberhez is felebaráti szeretettel kell fordulnunk, bármely távoli tájról is érkezzék hozzánk. A segítségnyújtás kötelezettsége és a saját vallásunk, felekezetünk, kultúránk iránti felelősség szorosan összefüggenek.

Egyházunknak a menekültek támogatására indított kezdeményezése, melyhez örvendetesen sok gyülekezet csatlakozott, a felebaráti szeretet gesztusa, ám egyúttal a mi szolgálatban egyesülő lutheránus közösségünk megerősítésének lehetősége is. Amikor ily drámai erővel rajzolódik ki előttünk egy civilizatorikus mértékű változás képe, akkor mérhetjük fel igazán, hogy milyen óriási a felelősségünk a reformáció ötszáz éves születésnapjának méltó megünneplésében.

Ennek jegyében hívunk és várunk szeptember 19-én a budapesti Tüskecsarnokba mindenkit, aki azt szeretné, hogy az ötszázadik évforduló ne egy végpont, hanem egy újabb kezdet lehessen az előttünk álló évszázadok evangélikusai számára is.

A szerző egyházunk országos felügyelője

Tanévnyitó Aszódon

▶ **Több mint kétszázan voltak jelen Aszódon az evangélikus pedagógus-konferencián, amelyen megalakították az Evangélikus Pedagógusok Országos Szakmai Egyesületét, valamint megtartották a 2015/2016-os tanévet indító intézményvezetői értekezletet is.**

Varga Márta, egyházunk országos irodája nevelési és oktatási osztályvezetőjének köszöntőjét követően *Gáncs Péter* elnök-püspök a pedagógusok elhívatására és felelősségére hívta fel a jelenlévők figyelmét. Előadásában *dr. Fabiny Tamás,* az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke a reformáció eszmetörténeti hatásai közül a tanító egyház modelljét emelte ki: „A tanítás nemcsak a *Kis káté* alapján a családon belül, hanem az elemi iskolák hálózatának kiépítésével társadalmi szinten is teret kapott. Ebben *Luther* mint lelkész és *Melanchthon* mint tanár együttműködése meghatározó volt.” *Bölcs tanárok, okos diákok* címmel tartott előadást az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora. *Dr. Szabó Lajos* emlékeztetett: „Erőszakos parancsokkal nem lehet a hatékonyságot növelni. A mai pedagógusok felelőssége, hogy vonzó, sugárzó, őszinte hozzáállással szolgáljanak.”

Dr. Hafenscher Károly, a zsinat lelkészi elnöke a reformáció mai üzenetét elemezve hangsúlyozta: „Nem a 16. századot, hanem a 21. század elejét éljük, így a reformáció üzenetét a ma nyelvén, mai gondolkodásunkban kell keresnünk és felfedeznünk.” *Dr. Fábri György,* az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője friss felmérések alapján rámutatott: „Szükséges szembenéznünk azokkal a folyamatokkal, melyek egyházunk létszámbeli fogyását jelentik, ezeket azonban nemcsak megállapítanunk kell, hanem építő lépésekkel csökkentenünk, megfordítanunk.” Az iskolákban bevezetett kötelező hit- és erkölcstanoktatással kapcsolatban pozitív visszajelzések érkeztek – tette hozzá.

Az értekezleten ünnepélyes keretek között megalakult az Evangélikus Pedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, amelynek elnökévé egyhangúlag *Roncz Bélát,* az aszódi gimnázium és kollégium igazgatóját választották meg.

■ Galambos Ádám

LAPZÁRTAKOR ÉRKEZETT

Ismét összevont tanévnyitó ünnepséget tartottak Nyíregyházán az evangélikus oktatási intézmények számára augusztus 31-én, 16 órától. A Nagytemplom zsúfolásig megtelt a nyíregyházi evangélikus iskolák diákjaival, kollégistákkal és az óvoda kicsinyeivel. A szabolcsi megyeszékhelyen, az egyik legjelentősebb hazai evangélikus gyülekezet városában az óvodától a felsőoktatásig – jelen van intézményfenntartóként egyházunk.

▶ *Részletes tudósítás következő lapszámunkban*

Segélyakció az iskolakezdéshez

Mire lapunk megjelenik, már megkapták a rászoruló gyermekek az ingyenes tanszercsomagokat, amelyeket az Ökumenikus Segélyszervezet (MÖS) idei *Iskolakezdés együtt!* akciója keretében állítottak össze. A szervezet munkatársai és önkéntesei folyamatosan dolgoztak, hogy a Magyar Posta segítségével mind az ezer gyerekhez eljussanak a csomagok az első becsengetés előtt. A munkába a MÖS népszerű önkéntesei, *Wolf Kati* és *Katus Attila* is bekapcsolódtak. Az önkéntesek közösen pakolták fel a csomagokat a postaautóra. A posta által kézbesített első tanszercsomagot pedig a családhoz Wolf Kati és Katus Attila vitte ki, ami külön meglepetés és öröm volt az ötgyermekes családnak.

Lehel László, a segélyszervezet igazgatója köszönetet mondott annak a több tízezer adományozónak, akik az elmúlt hetekben akár csak a 1353-as hívószám egyszeri felhívásával, de hozzájárultak a MÖS célkitűzésének megvalósításához. Megerősítette: tanévkezdésig minden csomag eljut a gyerekekhez.

▶ *EvÉlet-infó*

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mennyei Atyánk, aki Fiad által örök szövetséget kötöttél velünk, hogy életünk legyen, hallgasd meg könyörgésünket.

[Lektor:] Egy új munkaév kezdetén könyörgünk gyülekezetünkért. Segíts bennünket, hogy újrainduló alkalmaink a veled való találkozás alkalmai lehessenek. A megszokott időpontokat te tedd megszentelt idővé. Jézus Krisztusért kérünk…

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Mennyei Atyánk, különösen is kérünk gyermekeinkért, fiataljainkért. Te látod, mennyire leterheltek, és mennyi mindent vár el tőlük a tanulás időszaka. Kérünk, segíts nekik, hogy a közeledben fellelhető örök értékek felé is meglegyen bennük a nyitottság. Ne érezzék újabb tehernek a hittanórát, az ifjúsági órát. Áldd meg mindazokat, akikre nevelésüket bíztad. Add, hogy egész gyülekezetünk fellelje a fiatalokban azokat az értékeket, amelyekkel megajándékoztad őket. Jézus Krisztusért kérünk…

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk egész országunkért. Látod tanácstalanságunkat, tehetetlenségünket a minket érő kihívások közepette. Urunk, te teremts köztünk békességet, mert magunktól csak gyűlölködni, hazudni, rombolni tudunk, és olyanokat is megsértünk, akik nálunk is sokkal kiszolgáltatottabb helyzetben vannak. Jézus Krisztusért kérünk…

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Urunk, könyörgünk minden szenvedőért. A szenvedő világért és a szenvedő emberért. Mindennek mélyén csak a veled való megújult kapcsolat lehet orvossága betegségeinknek. Adj erőt azoknak, akiket arra hívtál el ebben a világban, hogy enyhítsék a szenvedést és a fájdalmat. Jézus Krisztusért kérünk…

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkész:] Mennyei Atyánk! Jobban tudod nálunk, mire van szükségünk. Segítsd meglátnunk minden napon a valóban szükségest. Hálát adunk neked, hogy bízhatunk abban, hogy ezenfelül is elhalmozol bennünket ajándékaiddal, kezedben tartod életünket, és megtartasz bennünket abban a szövetségben, amelyet kötöttél velünk a mi Urunk, Jézus Krisztus által.

[Gyülekezet:] Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Ennek a szentségnek a gyümölcse a közösség és a szeretet, amely erőt ad a halál és minden gonosz ellen. A közösség pedig kettős: egyik az, hogy mi Krisztus és az összes szentek javában részesülünk; a másik pedig az, hogy mi adjuk oda magunkat minden keresztyén ember javára, amennyire csak képesek vagyunk, és ők kívánják. Ekképpen az önző szeretet ezzel a szentséggel önmagát irtja ki, és helyet enged a minden ember iránti önzetlen szeretetnek: így lesz a szeretetben való átalakulás révén egy kenyér, egy ital, egy test, egy közösség: ez az igazi keresztyén testvéri egység."

▶| *Luther Márton:* Krisztus valóságos szent testének sacramentumáról *(Wiczián Dezső fordítása)*

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 14. VASÁRNAP – GAL 5,16–24

Vadócból rózsát virágzó szeretet

Falusi gyerek lévén, számomra a nyár mindig a gyümölcsérést, az ősz meg a szüreti időt jelentette. Ismertem a nyáregyházi kerteket, szőlősöket, bejártam a falut körülölelő erdők minden zegét-zugát, tudtam, hol, mikor és mi érik. A falusi gyerek szabadsága volt ez. A mai napig számban érzem a régi nyarak és őszök ízét. De mindez már tovatűnt, a gyermekkorral együtt a múlt magába zárta azokat a falusi kerteket, az őszi csatangolásokat is…

Ezen a szüretidős vasárnapon gyümölcsökről szól hozzánk Isten igéje. Rossz gyümölcsökről, de jó gyümölcsökről is. A test cselekedeteiről és a Lélek gyümölcseiről.

Bruno Ferrero szalézi szerzetes egyik történetében egy kútnál három asszony ül, beszélgetnek. A fiaikkal dicsekednek, mint oly sok édesanya. Beszélgetésüket csendben hallgatja egy öregember. Így dicsekszik az egyik asszony: az ő fia kiváló akrobata, oly gyors és ügyes, hogy senki sem ér a nyomába. A másik asszony rákontrázik, mondván, hogy az ő fia olyan szépen énekel, hogy amikor dalra fakad, még a madarak is megilletődve hallgatnak a fákon. A harmadik csendben ül, mire kíváncsian faggatják őt is az asszonyok: „Hát a te fiad? Mihez ért?" „Nem tudom, mit mondjak róla – válaszolja szerényen. – Jó fiú, de nincsenek különleges képességei."

Kis idő múlva az asszonyok elindulnak hazafelé, cipelik a nehéz vizesvödröket. Az öregember látja, hogy az úton jön egy fiatalember; előbb dupla szaltót csinál, majd cigánykereket hány, s az édesanyja büszkén nézi: „Látjátok, ő az én fiam!" Pár perc múltán újabb fiatalember érkezik, ő meg csodálatosan énekel, hangja mindenkit elbűvöl. Az asszonyok őt is megcsodálják. Végül feltűnik egy harmadik ifjú, de ő se nem énekel, se nem produkálja magát különféle mutatványokkal. Odalép az édesanyjához, kiveszi kezéből a két vödröt, és cipeli tovább.

Az asszonyok kíváncsian fordulnak az öreghez: „Na, mit szólsz a fiainkhoz?" „A gyermekeitekhez? – kérdezi az öreg. – Mert én csak egyet láttam…"

Mi lakik a másikban? Vajon mi módon tudjuk embertársunkról megállapítani, lakozik-e benne Isten Szentlelke? Hallottam valakiről, aki egy gyülekezetben bemerítésre jelentkezett. Több ízben is leült vele egy bizottság, beszélgettek, faggatták – s végül elutasították a kérését.

Létezik-e valamiféle kérdéssor, amely alapján egyértelműen eldönthető a másikról, hogy mi lakozik benne? Rendelkezünk-e a másik hitét megítélni képes látással?

Az az igazság, hogy olyan terület ez, amelyet csak a mindenható Isten lát tisztán és jól. Mi, emberek soha nem vagyunk és nem leszünk abban a helyzetben, hogy a másik ember hitéről százszázalékos biztonsággal megállapításokat tegyünk. Sokat tudunk és látunk, de sohasem mindent. Mert emberek vagyunk, emiatt tökéletlenek. És a másik is ember, ő meg önkéntelenül is fényezni képes a róla kialakult képet.

Mutasd meg a gyümölcseid, megmondom, ki vagy. A probléma azonban adott, nem kerülhetjük el, hogy időnként véleményt mondjunk. És Pál apostol Jézus Krisztust hívja segítségül, így nyújt nekünk segítséget. Gyümölcsöket említ, egyszerűen arra a közérthető képre utalva, miszerint a jó fa jó és élvezetes gyümölcsöt terem, míg a rossz fa élvezhetetlent.

Ijesztően hosszú a test cselekedeteinek a listája – összesen tizenhét bűnből áll! És rögtön az elején négy cselekedet, amely mind a szexualitás körébe tartozik. De nyugodtan idesorolható az ötödik, a bálványimádás is. Mert ma sok-sok embertársunk életében minden mást kiszorítva első helyre férkőzött be a szex. S ami a legfontosabb, ami minden mást megelőz az értékrendben, az bizony bálvánnyá lett. Annyi minden szól a szexről, az erotikáról, bármerre nézünk, valahol biztosan belebotlunk. Istennek ez a csodálatos és csak a házasságon belülre szánt ajándéka mostanra a totális szabadosság rabságába esett.

A Lélek gyümölcsei. Mi azonban figyeljünk ma inkább arra a másik, rövidebb listára, a Lélek gyümölcseinek a felsorolására! Ez a lista bár csak kilenctagú, mégis milyen nagyszerű gyümölcsöket tartalmaz! *„Szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás."*

No de hogyan teremhetünk mi is ilyen gyümölcsöket? Mert gyümölcsöt csinálni nem lehet, a gyümölcs, az terem. És minden fán pontosan olyan gyümölcs terem, mint amilyen az a fa. Az is tény, hogy a Lélek gyümölcseit nem lehet sem neveléssel, sem tanítással, sem jutalmazással, sem büntetéssel kicsikarni az emberből. Mert a Lélek gyümölcsei eredendően nem nemes emberi tulajdonságok, hanem krisztusiak. Lám, Nikodémus is, aki vélhetően komoly istenhívő, kegyes életű, nagy tudású zsidó ember volt, őszintén kutatta a létező legjobb utat. De Jézus ennek az embernek is azt mondta: *„Újonnan kell születnetek."* (Jn 3,7)

A VASÁRNAP IGÉJE

Nem tudunk magunktól megváltozni. Ez képtelenség, egyszerűen lehetetlen. De ezért jött Jézus! Ezért lett Isten Fia emberré, hogy általa nyerjünk új természetet, pontosabban, hogy nekünk ajándékozza az ő természetét.

Ha a test cselekedeteinek súlya alatt görnyedő ember végre szabadulni szeretne, ha végre megérik benne az elhatározás, hogy szebb, jobb élete legyen, akkor ragyoghat föl neki a Krisztus. Akkor értheti meg, hogy Jézus Krisztus bűntörlő vére moshat csak tisztára a sok gonosság és gyarlóság alól. És akkor tudja csak behívni őt az életébe, és azt mondani: Uram, mostantól te parancsolj nekem, ne az én bűnöktől átitatott, gyarló testem!

Ezért oly hangsúlyos Pál apostol leveleiben a „Krisztusban" kifejezés. Mert csak így teljesedhet ki az életem, ha nem csupán mellette, ha nemcsak a közelében vagyok, hanem ő bennem van, és én őbenne. Ez az átélt bűnbocsánat nagyszerű ajándéka. Ugyanis csak így lakozhat bennem is a Lélek. S az új élet gyümölcsei így nem az én „termékeim" lesznek, hanem ahogy Pál mondja: a Lélek gyümölcsei. Így lesz mássá a világ is körülöttünk, a költő *Mécs Lászlót* idézve: „Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!"

■ Lupták György

Imádkozzunk! „Ó, jöjj szívembe, áldott Jézus! / Így száll imám most feléd. / A lelkem oly csüggedt és fáradt, / Jöjj szívembe, jöjj ma még! // Szívembe jöjj! Szívembe jöjj! / Jöjj szívembe most, Úr Jézus! / Ó, jöjj ma még, lakója légy, / Jöjj szívembe most, Úr Jézus!" Ámen.

Hogyne dicsérném az Istent zengedező énekkel!

▶ **Szeptemberben újabb kis sorozattal jelentkezik rovatunk: *Paul Gerhardt* néhány énekének bemutatásával szeretnénk erőt és bátorítást adni az új munkaév kezdetén. – Elemzés és meditáció egyházzenész és lelkész tollából.**

Paul Gerhardt (1607–1676) mind a mai napig a német evangélikus énekeskönyv (EG) legjelentősebb énekköltői közé tartozik. Énekeiből több mint egy tucat klasszikusnak számít. A Gerhardt nevével összekapcsolódott százharminckilenc költeményből német nyelvterületen kereken harminc van még használatban (az EG törzsanyaga ezekből huszonhatot tartalmaz).

A mi énekeskönyvünk huszonegy Gerhardt-éneket közöl. Tizenkettőről jelent már meg elemzés rovatunk hasábjain; a következő hetekben újabb négy következik. A *Hogyne dicsérném az Istent* (EÉ 53) legszebb hálaadó énekeink közé tartozik. A *Sollt ich meinem Gott nicht singen?* (EG 325) 1653-ban jelent meg *Johann Crüger Praxis pietatis melica* énekeskönyvében; eredeti formája tizenkét versszakos (a németek ma tíz verssel közlik). A nagyívű strófaforma – a8, b7, a8, b7, c8, d7, d7, c8, e7, e7 – nagyszerűen érzékelteti az ujjongó öröm minden határt átlépő tágasságát. A metrumot frissíti, hogy a negyedik sorpárban megfordul a szótagszám (8, 7 helyett 7, 8). Az ötödik sorpár pedig refrén, amely az utolsó versszak kivételével azonos szövegű, és rögzíti bennünk a legfőbb üzenetet.

A dallamot *Johann Schop* komponálta – eredetileg *Johann Rist* húsvéti énekéhez *(Lasset uns den Herren preisen)* –, és 1641-ben adta ki *Himmlische Lieder* című gyűjteményében. Crüger tájékozottságát és érzékenységét dicséri, hogy ezt a tág ölelésű, nagy hangterjedelmű dallamot és Gerhardt versét énekeskönyvében párosította. A dallam eredeti formája jelentősen eltér attól, amit mi ismerünk: leginkább lejtésében, metrumában (a kiegyenlített ritmussal szemben hármas lüktetésű, táncos karakterű), de hangnemében is (nem moll, hanem dór). Ez a verzió – a felütéses kezdő szótagokkal – még inkább segíti a hálaadó tartalom érvényesülését.

CANTATE

Az éneket magyarul először a *Zengedező mennyei kar* bővített kiadásában találjuk meg (ZMK, 1735, 188). A *Dunántúli énekeskönyv* (1911 és 1955) válogatott versszakokkal (1–4., 6., 11–12.) közli; ezt a verziót vette át (apróbb változtatásokkal) mai énekeskönyvünk is. *Payr Sándor* többnyire korrekt fordításának gyenge pontja a refrén. Az „Alles Ding währt seine Zeit, / Gottes Lieb in Ewigkeit" sorok értelme inkább az, hogy kimondja az örömhírt: az emberi világ mulandóságával, időbeli meghatározottságával szemben az isteni szeretet örök.

■ Dr. Ecsedi Zsuzsa

Húsvéttól pünkösdig – az 5. liturgiában – bizonyos rendszerességgel zengik a templomok: „Minden elhagy, elfeled, / Isten vég nélkül szeret." Németországban pedig valahogy így: „Minden dolognak kiszabott az ideje, / (de) Isten szeretete örök."

Régebben nagyon féltem attól a ponttól, amikor az istentiszteleten a kegyelemhirdetés után elérkeztünk ehhez az énekhez, mert gyerekként azt éreztem, hogy a magas dallamívek túl nagy kihívást jelentenek nekünk. Nagy utat jár be az énekhang, míg elmondja, hogy Isten milyen, és mit cselekszik az életünkben, és ezen a nagy úton megmutatkozott, ki hogyan is áll a magasságokkal és mélységekkel.

Kántorként éreztem meg először, hogy ennek a dallamnak a magasságai és maga az út ezekhez a magasságokhoz mekkora erőt rejt, és hogy másodpercek alatt mennyire képes átmosni az embert. Megremegtetni és megtisztítani. Amit talán gyermekként még csak elszenvedtem – kamasz kántorként kihúzott háttal és mély levegőkkel végigdolgoztam –, azóta remegő és katarzisra vágyó szívvel kutatom és éneklem.

Istentiszteleten talán sosem éneltem az ének többi versszakát, pedig nagyon gazdagon beszél a keresztény ember világáról. Katekézis, igehirdetés és imádság keveredik a strófákban egy folyamatosan magasságokat és mélységeket kereső dallam útján. Felfedezhetjük ebben a keresésben hitünk és gondolataink útkeresését, kríziseit és fénypontjait is…

Az ének felütése nagyon fontos gondolattal alapozza meg a kereszténység létét és megnyilvánulásait: „Hogyne dicsérném az Istent?" Hogyan is lenne lehetséges, hogy nem szólok az Úristenről? Hogyan is lenne elképzelhető, hogy nem beszélem el azt, hogy közöm van hozzá, hogy tapasztalom az életemben? Ámósz próféta írja: *„Ha az én Uram, az Úr szól, ki ne prófétálna?"* (Ám 3,8) Pál apostol pedig arról beszél, hogy Krisztus szeretete szorongat bennünket (2Kor 5,14), és ez a szeretet, a Jézus Krisztusról való ismeret és beszéd dolgozik, és kimondásra, továbbadásra vár.

Ha Isten szól, ki maradhat mellette néma? Ha Isten cselekszik, ki maradhat közömbös a jelenlétében? Azért beszélünk és azért fáradozunk, mert Isten okolja bennünk ezt a mozgást. És mindezek között a legszebb, amikor az Istenről való tudás és tapasztalás megnyitja az ember szívét és torkát, hogy elénekelje mindazt, amit megtudott és megérzett az Úristen titkából és szeretetéből.

„Hogyne dicsérném az Istent", az áldások Atyját, a bölcset, a szentet, aki csupa jóság és szeretet! Aki kezdetemtől fogva ismer, életet ad, vezet, véd, szeret.

„Hogyne dicsérném az Istent", aki kegyelméből szent Fiát adta értem!

„Hogyne dicsérném az Istent", akihez fordulhatok, ha szükségben vagyok, ha félek, aki lehajol hozzám, meghallgat, és boldogsággal tölt be!

Ha tehetném, elmondanám a tizenöt évvel ezelőtti önmagamnak: lehet, hogy olykor kihívás az éneklés, de Isten dicsérete érdemes arra, hogy az ember az utolsó szufláját is beleadja. „Minden elhagy, elfeled, / Isten vég nélkül szeret!"

■ Molnár Lilla

Beiktatták Aradi Andrást

Mit üzen az esperesiktatási meghívón és a bonyhádi sportcsarnok templomoltára mellett is kivetített Várkonyi János-festmény, a *Lélekharang Aradi András* és a Tolna–Baranyai Egyházmegye evangélikusai számára? Ez is kiderül Aradi András augusztus 29-i iktatásáról szóló tudósításunkból.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Ma már nem számít meglepő látványnak, hogy a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium atlétikai csarnoka templomfunkciót kap. Sokszor járhattunk már e falak között missziói napokon. Az viszont túlzó optimizmusnak tűnt elsőre, hogy a szervezők szinte a missziói naphoz hasonló méretű gyülekezetre számítva rendezték be a sportcsarnokot. Igazuk volt! Sok száz evangélikus az egyházmegye határain belülről és azokon túlról ünnepelte együtt a bonyhádiakkal, hogy a tolnai kisváros harmadik alkalommal válik esperesi székhellyé.

Gáncs Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke prédikációjában az *Útmutató* heti igéje – *„A megrepedt nádszálat nem töri össze, a füstölgő mécsest nem oltja ki”* (Ézs 42,3) – alapján hangsúlyozta annak fontosságát, hogy felismerjük, miként változik körülöttünk a világ. A változástól nem kell félni, de új válaszokat kell adnunk a megváltozott kérdésekre. Példaként említette, a transzplantáció képét használva, a zsibriki templom berendezésének, harangjának, keresztjének és orgonájának új funkcióban történő újjáéledését. Egy haldokló, bontásra ítélt épület részei újra az egyházmegye evangélikusait szolgálhatják. Isten számára a nekünk már értéktelennek tűnő is lehet értékes!

A liturgiában a püspökkel *Koskai Erzsébet* és *Ócsai Zoltán* lelkészek szolgáltak. Az esperesiktatáson a lelkészkollégák is szép számmal jelentek meg, a püspök az ősi *Confirma* éneklésekor huszonöt lelkésztársával emelhette áldásra a kezét.

Aradi András beiktatás utáni beszédének mindjárt az elején tisztázta, mit jelent számára a festőművész rokon, *Várkonyi János* festményének lélekharangja.

Első pillantásra vészjóslónak tűnik egy esperesiktatással összefüggésben az előrementekért elmondandó imára hívó lélekharangot emlegetni. Talán a sokat próbált, legnagyobb területű, de legkisebb lélekszámú Déli Egyházmegye kitelepített evangélikusaira utal? Talán a Dél-Dunántúl egyre fogyó kicsiny gyülekezeteire gondolt az iktatására hívogató esperes?

Aradi András magyarázatként kifejtette, hogy a lélekharang Isten hozzánk szóló, imára hívó hangja. Segít emlékezni a múltra, és figyelmeztet az eljövőre. Az egyházmegye új lelkészi vezetője hangsúlyozta annak fontosságát, hogy megértsük: a múlt emlékei akár új helyeken, új szerepben, de az élőkhöz kell, hogy szóljanak. Erre az alkalmon a legszembetűnőbb példa a lebontásra ítélt zsibriki templom oltáráról vett kereszt, amely szinte önmagában is templommá szentelte a Petőfi-gimnázium atlétikai csarnokát.

■ Kiss Tamás

Aradi András Budapesten született 1969-ben, de gyökerei Békéscsabára nyúlnak vissza. Édesapja lelkészi szolgálata miatt Szarvason nőtt fel. Középiskolai és teológiai tanulmányait Budapesten folytatta. 1994-ben szentelte lelkésszé *D. dr. Harmati Béla.* A pécsi segédlelkészi éveket követően a Dombóvár–Kaposszekcső–Csikóstőttős Társult Evangélikus Egyházközségben szolgált tizenkét évig. Ekkor indult útjára a kaposszekcsői Evangélikus Diakóniai Otthon is. 2008-ban iktatták be a Bonyhád–Hidas–Kismányoki Evangélikus Egyházközség lelkészi hivatalába. Felesége gyógypedagógusként dolgozik, négy lányuk van. Egyik öccse szintén lelkész. Fontos számára a zene. Csellistaként tagja volt a *Promise együttesnek,* játszik a *Gábriel együttesben,* énekel a bonyhádi *Charis kamarakórusban.*

Kétszázhúsz éves a lébényi templom

Hálaadó istentisztelettel ünnepelték meg templomuk felszentelésének kétszázhuszadik évfordulóját a lébényi evangélikusok augusztus 23-án. Az úrvacsorás alkalom igehirdetési szolgálatát *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke végezte. Az ünnepséget megtisztelte jelenlétével *dr. Nagy István* parlamenti államtitkár és *Széles Sándor* Győr-Moson-Sopron megyei kormánymegbízott. *Helmut Gersner* lelkész vezetésével küldöttség érkezett a bajorországi Alfeldből, Lébény testvérgyülekezetéből is.

II. József türelmi rendeletét követően az Öttevénnyel, Magyarkimlével és Halászival összefogó lébényi gyülekezetben hamarosan megfogalmazódott az igény a templomépítésre. Engedélyt kértek *Zichy Károly* földesúrtól, hogy megvehessék a bíró házát és telkét. A nagyobbik ház lett a lelkészé, a kisebbik pedig a tanítóé. Az istentiszteletet először egy fából készült nagy pajtában tartották. Az első lelkész egy év múlva meghalt, a magyar és a német hívek között pedig viszály támadt a magyar, illetve német nyelvű istentiszteletek számában. A templomépítés ennek következtében halasztódott. 1795-ben azonban, *Zeles Imre* lelkészsége idején néhány hónap alatt elkészült az új templom, és augusztus 20-án fel is szentelték.

A kétszázhúsz éves jubileum alkalmából tartott istentiszteleten *Szemerei János* 1Pt 2,4–5 alapján prédikált: „Járuljatok őhozzá mint élő kőhöz, amelyet az emberek ugyan megvetettek, amely azonban Isten előtt kiválasztott és drága. Ti magatok is mint élő kövek épüljetek fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljatok fel, amelyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által.”

A püspök igehirdetésének elején megemlékezett azokról az elődökről, akik minden nehézség ellenére kitartottak, evangéliumi hitükhöz töretlenül ragaszkodtak, és a sokszor lehetetlen körülmények között is megmaradtak evangélikusnak. Az emlékező gondolatok után Szemerei János a hálaadás fontosságára hívta fel a figyelmet. Kétszázhúsz éve áll a lébényi gyülekezet temploma, hogy az ott élők hallhassák Isten igéjét. „Fedezzétek fel az evangélium értékét – hangsúlyozta a püspök –, mert akkor örülni fogtok, hogy az Isten közelében és benne a testvérek közösségében lehettek.”

Az istentisztelet utáni díszközgyűlésen *Koháry Ferenc* helyi lelkész ismertette a templomépítés és a renoválások történetét. *Dr. Nagy István, Széles Sándor,* Szemerei János és *Helmut Gersner* mellett köszöntötte a gyülekezetet *Kiss Miklós,* a Győr–Mosoni Egyházmegye esperese és *Takács Eszter,* az öttevényi gyülekezet lelkésze. A helyi római katolikus közösség üdvözletét *Wandraschek Péter* tolmácsolta, Lébény városa nevében pedig *Wandraschek Ferenc* alpolgármester szólt.

■ Kiss Miklós

„Indulj az úton, előre nézz…”

ÉGTÁJOLÓ

Püspöktársaim legutóbbi Égtájolócikkeinek fonalát felvéve, elsőként most én is az ordinációkról írok. Egy kis gyülekezet nagy templomának erőt és türelmet próbáló felújítása írásom második témája. A harmadik és negyedik impulzust lelkészi munkaévkezdő találkozónk, illetve az idei év igéje kapcsán előkerült mottónk, a befogadás kérdése adja. Az igei útmutatás lelki üzenete és a társadalmunkat, valamint egész Európát mélyen foglalkoztató gyakorlati kérdés, a menekültügy sajátosan ér össze.

Lelkészavatás: amikor láthatóvá válik Isten munkája

Az ordinációk során, vagyis a lelkészek szolgálatba állításának gyönyörű és felemelő püspöki szolgálatában én is azt a csodát látom és élem meg, hogy az egyházat miként építi az Isten. Igéjével ő szólít meg embereket, ő formálja a szívüket úgy, hogy követésére induljanak, a szolgálatra felkészüljenek, majd pedig a megélt, megtapasztalt és megtanult örömhírrel elinduljanak az emberek felé.

Nemrégiben fedeztem fel, hogy egyházunk digitalizálási programja nyomán a régi egyházkerületek ordinációs anyakönyvei és a hozzájuk tartozó lelkészjelölti önéletrajzok sokasága elérhetővé vált az interneten. Ezekben a régi vallomásokban éppúgy, mint a napjainkban szolgálatba induló lelkészek elbeszéléseiben, végigkísérhető Istennek ez a szíveket és látásmódot formáló munkája. Jézus Krisztus mennybemenetele, a missziói parancs elhangzása óta ez így működik. Ismert és ismeretlen emberek évezredeken átívelő lánca az élet igéjének továbbadóin keresztül egészen a feltámadott Jézusig ér el.

Óriási megtiszteltetés és felelősség is egy ilyen láncba beállni. Az olimpiai lángot vivőkhöz hasonlóan egy kis szakaszon vihetjük, megoszthatjuk és továbbadhatjuk a lángot. Ez nem Athénből indul, és nem Rio de Janeiróba, a következő olimpia helyszínére tart. Jeruzsálemből jön, ahol a Lélek tüze kiáradt pünkösdkor, létrehozva az első keresztyén gyülekezetet. A láng a szélrózsa minden irányába elindult. Szinte minden országba el is jutott már, hogy Istenhez hívjon és vezessen mind többeket.

Nagy templomok kis közösségei

Múlt szombaton, a porrogszentkirályi templom felújítását követő hálaadó ünnepen egyszerre volt jelen az Isten gondviselése felett érzett öröm, a sok munka és a kivitelezőkkel folytatott küzdelem miatti kimerültség, valamint a hogyan tovább kérdése. Azért írok erről a témáról is néhány sort, mert a Dunántúlon és az egész országban több gyülekezetünk jár hasonló cipőben. Egykor jóval nagyobb evangélikus közösség élt a településen, melynek méretes templomáról a mára maroknyivá zsugorodott kis közösség próbál gondoskodni. Erejüket messze meghaladja a hatalmas épület felújítása, ami nyomasztó teherként nehezedik a gyülekezetre.

Lehet, hogy furcsán hangzik, de ma nem feltétlenül a több tízmillió forintnyi felújítási összeg összegyűjtése a legnehezebb. Persze a rengeteg utánajárás, kopogtatás és kilincselés, pályázatírás és levelezés nélkül az anyagiak nem teremnek ott a lelkészi hivatal asztalán. Az anyagiak előteremtése után azonban embert próbáló küzdelemmé tud válni a munka elvégeztetése is. Sajnos ez gyakran a nem éppen épületfelújításra kiképzett lelkészekre nehezedik. Néha komoly feszültség generálódik abból, hogy a megrendelő Isten ügyéhez méltó, szakszerű és minőségi munkát kér és vár el, mert nem minden kivitelezőnek ez a legfontosabb szempontja…

Aztán a nehéz munka és a szép ünnep után újra felvetődik a hétköznapi kérdés: hogyan tovább? A nagy templomok kicsi közösségei ugyanis a szépen újrafestett falak között is szembesülnek fogyatkozásuk nyomasztó realitásával…

Lelkészkonferencia a befogadás jegyében

Kerületünk lelkészeit idén kényszerűségből az eredeti tervtől eltérően nem egyházi helyszínre, hanem a győri egyetemre hívtuk meg munkaévkezdő csendesnapokra. Az *Útmutató* ez évi igéje (Róm 15,7) volt a témavezetőnk, amelyet a 474. ének segítségével jártunk körbe: „Úgy fogadd be a testvért, mint Krisztus tégedet…”

Az előadóteremben nem magas szószékre, hanem a terem legmélyebb pontjára kellett állniuk azoknak, akik a többiekhez szóltak. Üzenetértékűvé vált ez az adottság. Jézus Krisztusban az örökkévaló Isten nagyon mélyre szállt értünk. Az ő követeiként fontos az egyházban erre jobban figyelnünk és megtanulnunk, hogy Mesterünket követni tudjuk ebben is.

A védett egyházi környezetből kilépve egyszerre tapasztaltuk meg a befogadottságot és a kiszolgáltatottságot is. Váratlan helyzetként éltük meg, hogy az esti áhítatra készülődve a portás tudatta velünk, hogy az épületet hamarosan be fogják zárni, ezért jobb lenne, ha kimennénk… Kényszerűségből a külső lépcsőre szorultunk.

A sötétben tartott esti áhítatunk alkalmával nemcsak azt tapasztalhattuk meg, hogy a legváratlanabb helyek is alkalmi templommá lehetnek, és az Istennel való találkozás helyeivé válhatnak, de kicsiben megízleltük a kirekesztettséget is… Persze csak nagyon kicsiben, mert egy ilyen apró kellemetlenség nem említhető egy lapon azzal, amit a Közel-Keletet, Európát és országunkat is elárasztó menekült embertársaink szenvednek el.

Az otthonaikból és hazájukból kiszoruló, gyilkos fegyverek elől menekülő és az embercsempészek embertelenségének is teljesen kiszolgáltatott, szerencsétlen földönfutók befogadásra találnak-e? Találkoznak-e a mai Krisztus-követőkön keresztül a Mester szeretetével a keresztyénnek mondott Magyarországon, a keresztyén gyökereire néha még büszke Európában vagy akár közöttünk?

A mostani szomorú menekültválság tehetetlenségünkkel és könnyen felébreszthető előítéleteinkkel is szembesít bennünket. Ennek komoly jelzésértéke van. Jelzi, hogy itt nálunk, a béke földjén is komoly problémák vannak. Nemcsak a menekültekkel, ahogyan sokan gondolják, hanem velünk is. Nem kicsik a megoldandó szociális, egészségügyi és biztonsági problémák, de a morális és lelki problémák sem!

„Indulj az úton, előre nézz! / Nem tántoríthat ezernyi vész…” – énekeljük immár évtizedek óta egyik kedves ifjúsági énekünkben (EÉ 560). Reménységünk nem a mi erőnkben és bátorságunkban van, hanem abban, hogy az utat Jézus Urunk – ígérete szerint – velünk járja. Megszólítható közelségben van. Kérdezzük meg, mit tenne ő, és mit tanácsol nekünk. Kérhetjük arra is, hogy növelje hitünket és szeretetünket, ébressze emberségünket.

Szeptember első napjaiban sokan sokféle úton indulunk. Ha Jézus velünk jár, és mi is vele, akkor a mai nehéz időben is reménységgel indulhatunk. Vele reménységgel indulhatnak pályakezdő lelkészeink, vele járva reménye lehet a megfogyatkozott létszámú kis gyülekezeteink tagjainak. Közelében erőt kaphatnak az erőtlenek, biztonságot a bizonytalanok. Új lehetőséget a tanévet kezdő diákok, a munkaévet kezdő lelkészek vagy más hivatásban állók.

Kívánom, hogy ő legyen útitársunk, találjunk rá, és éljük át megújító hatalmát!

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Ne hagyjunk senkit az út szélén!

Hónapok óta érezzük, emberileg mennyire reménytelen a hazánkba tömegével érkező migránsok helyzetének kezelése. Borzalmas állapotok uralkodnak a pályaudvarok környékén, az aluljárókban és a parkokban. Valamit tenni kell.

Ebben minden illetékesnek megvan a maga feladata: az egyik rendészeti, a másik geopolitikai, a harmadik titkosszolgálati, a negyedik egészségügyi szempontokat kell, hogy érvényesítsen. A segélyszervezetek és általában az egyházak pedig ugyancsak a maguk eszközeivel élhetnek. Egyebek mellett erre kötelez minket az irgalmas samaritánus bibliai példázata is. Jézus arra tanít, hogy ha valaki az út szélén van – adott esetben félholtan –, azon segíteni kell. Ott és akkor még csak azt sem kérdezve, hogy milyen nációhoz, melyik valláshoz tartozik az illető.

Mert nagyon sokan vannak az út szélén. Vagy éppen már a tenger fenekén. A napokban, immár sokadszor, egy bevándorlókkal teli hajó süllyedt el a Földközi-tengeren, a líbiai partoknál. Lehet mondani, hogy így jár az, aki illegálisan akar Európába jutni – ám ők mégiscsak emberi lények voltak. Immár múlt időben, mert több százan odavesztek a szerencsétlenségben.

Bennünket még inkább felkavart az a hír, hogy egy, az osztrák A4-es autópálya leállósávjában hagyott, magyar rendszámú furgonban több mint hetven megfulladt menekültet találtak. Köztük gyermekeket és asszonyokat.

Rajtuk már az irgalmas samaritánus sem segíthetett. Érvényesnek tartom azonban a bibliai példázatnak egy sajátos továbbgondolását, amellyel a közelmúltban találkoztam.

„Amikor másodszor is Jerikó felé ment, megint talált egy sebesültet a samaritánus. Harmadik, negyedik, ötödik útján újabb és újabb áldozatok feküdtek az országúton. Százszor

tette meg az utat, és száz szerencsétlen feküdt ott, majd ezerre és ezerre bukkant. Mindig ugyanazon a helyen. Ez foglalkoztatta, amikor 2333.-szor ment Jeruzsálemből Jerikóba. Szinte belebotlott az újabb sebesültbe, olyan mélyen merült a gondolataiba. Sóhajtva szedte elő a kötszert a nyeregtarisznyából, rutinosan látta el a 2333. sebesültet.

Gyakorlott mozdulattal emelte a szamárra a vér borította testet, és lám, az állat magától indult el a fogadó felé a jól ismert úton. A szamár és a sebesült szerencsésen meg is érkeztek. A samaritánus pedig a sivatag felé tartott, hogy megkeresse a rablótanyát. Mert amikor a 2333. áldozatba botlott, hirtelen rádöbbent, hogy sokkal jobb samaritánus lehetne, ha végre a tettesekkel is törődne, s nem csak ragtapaszokat osztogatna…”

Mivel „helyzet van”, kötszerrel, étellel, mosdási lehetőséggel, takaróval kell most segíteni. De igazi megoldást csak az hoz, ha az arra illetékesek megkeresik és felszámolják a rablótanyákat. És akkor zavartalanul lehet utazni Jeruzsálemből Jerikóba vagy éppen Szegedről Budapestre.

■ Fabiny Tamás

Elhangzott a Magyar Rádió Vasárnapi újság Lélektől lélekig rovatában 2015. augusztus 30-án.

Jegyzetlapok

(Napló, 2015)

Menekülők. Néhány hete megváltoztak, a forró augusztusban érkezőket valami titkos düh hajtja. A Szeged melletti kis faluban, Röszkén feltörték a ravatalozót, és mindent szétvertek. Honnan ez a harag és rombolás? Miért kellett elveszíteni az egyszerű emberek szeretetét? Valamikor sajnálták őket, most pedig legtöbben gyűlölettel néznek rájuk. Fehér kenyeret sütöttek, ízes levest főztek, és szétosztották. Személyesen hallottam a dél-alföldiek panaszát: félnek, és nem értik a vandál pusztítást.

A Keleti pályaudvar környékén viszonylagos nyugalom. Magas líbiai férfi mondja véget nem érő panaszát: „Feleségem meghalt. Kevés volt a pénzünk, így a hajó aljában lehettünk, ott fulladt meg a kezem között.” Szomszédja halk szavú: „Köszönök mindent. Nagyon finom volt az ebéd; az ásványvizet odaadtam a gyerekeimnek.”

Drámai képsorokat látok a nemzetközi hírcsatornákon a menekültekről. Jönnek, özönlenek. Van közöttük olyan is, aki egy éve úton van, mindenét-mindenkijét elvesztette, de reménykedik, hogy egyszer lesz tető a feje felett. Egy etióp férfi tolókocsiban vonszolta testvérét a határnál…

És a legszörnyűbb hír: csütörtökön hetvenegy menekült fulladt meg egy furgonban! Éjfél felé egy szakértő meghökkentő adatokat közölt: augusztusban 12 475 szír menekültet regisztráltak Magyarországon. A hónap végén 3822 pakisztáni, 1142 iraki és 638 iráni állampolgár lépte át a határt. Közöttük 7678 a gyerek. Állnak és néznek, nagy sötét szemükben elmondhatatlan fájdalom.

* * *

Álom. Tegnap éjjel mintha apám szigorú szavait hallottam volna: „Kevés az idődd, fiam. Siess, tegyél valami jót!” Azután hosszú csend lett, anyám tűnt föl, és hívott, látogassam meg. Közeli nyaralójában jártam az alkonyi folyóparton. Gyönyörű helyen épült, egyszerű faház. Az asztalon virág, kenyér és bor. Az ablakot kinyitotta, hogy lássam az ősz-arany erdőt a kilobbanó fényben. Különös volt fölébredni és indulni az esőben fuldokló városba.

* * *

Szeretet. Módosítani kell ítéleteinket, hogy mi, magyarok hibátlanok vagyunk. Csak Isten lát egyedül, jól és pontosan, mi nem. A felebaráti megértésre tanít naponta, a megbocsátásra. A szeretet mindent legyőz, mert Isten van jelen benne. Szeretet nélkül elveszítjük egymást, romba dől köröttünk minden.

■ Fenyvesi Félix Lajos

Határ menti tűnődések

Megérkeztek. Hosszú hónapok óta tudjuk, hogy itt vannak, de eddig csak az éj leple alatt próbálták megközelíteni az országhatárt. Ma már napközben is sétálnak a községben. Nyolc-tíz fős csoportokban. Tegnap a falu egyik fontos közösségi helyén, a Luther téren pihentek meg. Szemben a parókiával és szemben az

íróasztalommal. Békésen ültek a padon, és beszélgettek.

Na végre, mi is segíthetünk! – hasított belém. És már nyúltam is a kenyérért és a zsírosüvegért, mikor is férjem figyelmeztetett, hogy ideje lenne vallástörténeti ismereteimet felfrissíteni… Aztán egy tál almával meg egy jókora vizesflaskával kiment a kapun. A menekültek udvariasan megköszönték az apró figyelmességet.

Az almás akció után egy icipicit nyugodtabb lelkiismerettel ültem le a gép elé. Néha kinéztem az ablakon, néha a feladatomra koncentráltam, néha meg a legnagyobb közösségi portál oldalán ütöttem el az időt.

A migránsok pedig békésen ültek a Luther tér árnyékot adó fái alatt, alig tíz méterre tőlem.

Aztán a gépem elkezdett pityegni. Jelezte, hogy kis településünk belső használatra létrehozott internetes csoportjából valaki írt. Eddig legtöbbször eladó dolgok, talált kiskutyák vagy elveszett macskák hirdetésére használtuk az oldalt. Most azonban egész más mondatok jelentek meg a digitális agorán.

„Tele van a Fő utca idegenekkel!” – jött a figyelmeztetés. Majd elrettentésül három ördögarc kezdett el villogni a monitoron. Aztán egy újabb mondat: „Csak két kilométer, és rohadt jó helyen lesznek.” Az oldal látogatottsága pedig hirtelen hihetelenül megnőtt, többen megosztották és még többen kommentálták a hírt.

Van, aki azt is tudni vélte, hogy „az idegenek” busszal érkeztek. Aztán gyorsan hozzá is tették néhányan, hogy útba kéne igazítani őket a szomszédos nyugati ország felé. És csak potyogtak a döbbenetes kommentek meg a lájkok, miközben az ablakból láttam, hogy a migránsok békésen eszegetik a piros almákat.

Szolidan megjegyeztem a fórumon, hogy vittünk nekik vizet és almát. Talán ennyit sem kellett volna írnom, mert a reakció félelmet keltő volt. Néhány másodperc múlva – helyesírási hibák tömkelege között – értesültem róla, hogy „ezek” éppen a legdrágább mobiltelefonokról hívják a taxit, hogy azzal ezer euróért Bécsbe utazzanak.

Ahhoz képest, hogy csak én láttam a parókia ablakából a kis park eseményeit, faluszerte ismert volt a migránsok mobiltelefonjainak márkája, ára és minősége… És az is hamar kiderült, hogy a jónép azt kívánja, hogy ha ezek az emberek valami oknál fogva nem jutnak el Ausztriába, akkor „húzzanak” oda, ahonnan jöttek…

„Minek nekik enni adni?” – még ezt a kérdést is feltette egy kétgyermekes, fiatal anyuka. Amikor pedig – a fórumon kívül, de ugyanazon az internetes portálon – egy volt konfirmandusunk a gázkamrákat kezdte emlegetni, akkor már végképp kétségbeestem.

Közben idegesen klikkelgettem a monitoron a közösségi oldal és a következő tanév tanmenetének ikonjai között. És láttam magam előtt a hittanosaimat, a leghangosabban és legharagosabban kommentelők gyerekeit. Láttam őket a legdrágább mobiltelefonokkal felszerelkezve, a migránsok kapcsán oly gyakran emlegetett márkás sportruhákban. Azokban és azokkal a luxuscikkekkel indulva neki az iskolakezdésnek, amelyekért szüleik egy másik országban, Ausztriában dolgoztak. Többnyire feketén. Takarítónőként, kerti vagy háztartási kisegítőként vagy valamelyik baromfineveldében. Többnyire olyan megvetés és kommentárok által övezve, amilyeneket ők is írtak a migránsokról.

Közben megérkezett két rendőrautó, és a nagy valószínűséggel nyugatra tartó menekülőket betessékelték a Sopronba tartó rendőrautókba. Ezt persze nem látták a fórumozók. Éppen azokban a pillanatokban mondták be a rádióban, hogy tőlünk nem egészen félórányi útra egy Magyarországról jött autóban mennyi-mennyi ember életét vesztette.

Nem tudom, a falubeliek közül ki hallgatta a híreket, de továbbra is írogattak az éterbe. Félelmetes dolgokat. Gyűlölködő szavakat. Én meg eldöntöttem, hogy a hittanosokkal ezekről a dolgokról is beszélgetni fogunk. És századszor is megkérdezem majd a gyerekeket, hogy milyen nemzetiségű volt Jézus. És amikor a zsidó helyett – szokásuk szerint – megint azt mondják, hogy magyar, akkor én százegyedszer is kijavítom őket. És arról is beszélni fogunk részletesen, hogy élete első éveiben Jézusnak is menekülnie kellett. Ő is migráns volt…

Aztán megkérem majd őket, hogy mondják el ezt a szüleiknek is. És majd elhozom őket megint a templomba. És megmutatom nekik a német bibliát az oltáron és a gót betűs feliratokat szerte az épületben. És újfent beszélgetünk arról, hogy nem mindenki magyar. És arról is, hogy van élet a mi belterjes jeleket mutató településünkön kívül is.

És mi is leülünk a padra a Luther téren a fák alá. Azoknak a fáknak a tövébe, amelyeket annak a több mint ezerkétszáz ágfalvinak az emlékére ültettek, akiknek 1946-ban el kellett hagyniuk a szülőföldjüket. Akiket elűztek innen. Akiket kitelepítettek. Akiket talán még migránsnak is nevezhetnénk. Beszélgetünk róluk. Emlékezünk rájuk. És talán még gyümölcsöt és teát is osztunk az arra járóknak…

■ Heinrichs Eszter

„Semmi sem veszhet el a békével, de minden elveszhet a háborúval”

Magyarország számtalan településén áll első világháborús emlékmű. A kisebb falvakban is megdöbbenünk a nevek hosszú, márványba vésett listáján: szinte minden család gyászolt valakit. Egy név egy a tizenötmillió áldozatból, ám viselőjének szenvedését nem őrzik a sorok. A kataklizmában viszont gyakoriak voltak az emberi gesztusok, amelyekhez hasonlók a második világháborús feljegyzésekben már csak elvétve szerepelnek. Az emberek emlékeiben is egyre dicsőbbé vált a négy borzalmas év.

CAPORETTO (KOBARID), MÚZEUM

Nehéz az első világháborúról majd száz esztendő távlatából objektíven beszélni, hiszen tragédiája mind a mai napig kihat a határon túli magyarság hétköznapjaira. Megítélésében gyakran a valóság és a képzelet keveredik. Amíg Németország élén egy tettre kész császár állt, a Monarchiát egy elaggott, az életben csalódott uralkodó vezette.

Ferenc József fia és felesége már elhunytak, s amikor Szarajevóban megölték *Ferenc Ferdinándot,* az idős, magányos király viszonylag könnyen döntött a háborúról, milliókat taszítva ezzel a halálba. Tény, hogy páratlan munkabírása volt, viszont történelemlátása, az aktuális nemzetközi politikában való eligazodása ekkorra már elégtelen volt. De dolgozott rendületlenül. Egy kedves barátomnál láttam eredetiben azt a kérvényt, amelyen személyes aláírásával mentesített egy sikkasztó magyar hivatalnokot a felelősség alól. Néhány ezer korona, egy tucat lánc föld ára ügyében a hatalmas Monarchiában magának tartotta fenn a döntést, más fontosabb ügyektől vonván el ezzel csökkenő energiáját. A hadsereg vezetését sem látta át, a harcok közepette is, ha nagyobb baj volt, mindig a németek siettek segítségünkre.

A második világháborúról – ha csak tehette – mindenki némán hallgatott. A kommunizmusban már az is bűnös volt, akit besoroztak a Szovjetunió elleni háborúba, vagy hadifogságból tért haza. Az első világégésnél még másként volt: a nehéz évekre az egykori hadfiak némi büszkeséggel gondoltak vissza.

* * *

Mostohanagyapám, *Mátéffy János* sokat mesélt bakaéveiről, megpróbáltatásairól. Szülőfalujából, a felvidéki Érsekkétyről az orosz frontra került. Becsülettel harcolt; földijeivel, ahol tudták, segítették egymást, s bátran küzdöttek Galíciában a „muszka túlerővel” szemben. Sebesülését egy rohamban dumdum golyó okozta: a robbanólövedék életre szóló károsodást okozott a combjában. Közben az orosz katonák elértek hozzá; az egyik megállt, lecsatolta a derékszíját, és elkötötte a vérző sebet. Még azt is magyarázta neki széles gesztusokkal, hogy bújjon egy gödörbe, mert itt még eltalálhatják.

Nagyapám félholtan gurult a mélyedésbe, ahol hamarosan beteghordók találtak rá. Súlyos sebével tábori kórházba került, ahol több műtéttel a lábát is meg tudták menteni. Hónapokig nyújtották a sérült végtagot, míg végre felkelhetett. Fél évig nyomta az ágyat. Ha fáradt volt, még időskorában is sántított egy kicsit. Amikor családi eseményeken a Magyarországon garázdálkodó oroszok rémtettei kerültek szóba, megemlítette a megmenekülését segítő ellenséget is… Érettségi után nekem adta oldalfegyverét, amelyet ma is gondosan őrzök.

Másik nagyapámtól vidámabb történetet hallottam. *Lehóczky Lajos* a délvidéki Adáról vonult be, és Lengyelországba került. A görög kultúrának nagy tisztelője lévén minden kapcsolatát bevetette, hogy Hellászba helyezzék, de csak Albániáig jutott; postatisztként az Ohridi-tó partján látta el a szolgálatot. A rémségek talán nem érintették közvetlenül, legfeljebb a cattarói matrózlázadást említette többször.

Ha jó kedve volt, mesélt bécsi útjáról is. Albániából indultak, s a hosszú úton összeismerkedett egy szimpatikus katonával, akinek nevét a bemutatkozáskor nem értette. Napokon keresztül utaztak, s Bécsig végig törték a németet. Leszálláskor, mikor bajtársa fejére esett egy csomag, nagyapám a cifra mondásból állapította meg, hogy honfitársak, sőt később azt is tisztázták, hogy az illető a harmadik faluból való.

* * *

A legtöbbet az olasz fronttal foglalkoztam. Emlékszem, amikor a szlovéniai Kobarid, a valamikori Caporetto múzeumának igazgatója lelkesen magyarázta az egykori dicsőséges áttörés részleteit. Kitért a félszázezer olasz halottra, a több százezer olasz hadifogolyra, s hogy a későbbi német tábornok, *Rommel* is itt ereszthette ki először oroszlánkörmeit. Az újságírócsoportból volt, aki figyelt, volt, aki egykedvűen nézegette a vitrineket, a szétbontott srapnelt, a magyar vonatkozásokat.

OLASZ TÜZÉREK

A vitrinek s az elhangzottak tanúsága szerint az olaszoknak elegük volt a háborúból, akit elengedtek szabadságra, az nagy bizonyossággal nem tért vissza; népes családja elrejtette Itália zegzugos hegyei között.

A pacifizmusra jól rímel a híres olasz zeneköltő, *Puccini* legfőbb gondja: amíg a fronton honfitársai hullottak, mint a legyek, a háború számára azt a „tragédiát” jelentette, hogy nem tudta Bécsben bemutatni *A fecske* című opera-operettjét. A premier végül Monte-Carlóban volt, de a darabot már 1920-ban a császárvárosban is műsorra tűzték, s maga a szerző is megjelent a bemutatón.

* * *

A Duna Televízióban Észak-Olaszország egykori hadszínterein forgathattunk egy filmtrilógiát. Érdemes felidézni a történetét.

A Trentino megyei Roveretóban élt egy idős újságíró, *Gabriele Benzan.* Triesztben született, édesanyja magyar, édesapja olasz volt. 1956-ban tudósítóként dolgozott Pesten, s ő volt az utolsó külföldi újságíró, aki elhagyta hazánkat. *Rácz Sándor,* a munkástanácsok elnöke is neki köszönheti életét, mivel mozgósította érdekében a világsajtót.

Gabriele Benzan elhatározta, hogy újságírói tapasztalataival segíti a rendszerváltás óta helyét kereső médiát, s három példaértékű film forgatását szervezte meg. 1996-ban a *Megtörhetetlen vesszőnyaláb* az északolasz szövetkezeti mozgalom legszebb példáit dolgozta fel és állította példának. Két évre rá a *Porló sziklák alatt* a Trentino megyei kisebbségek életébe engedett bepillantást. A film alkotói *Pekár István,* a Duna Televízió egykori elnöke és *Mánfai Miklós* operatőr voltak, én a zenei szerkesztésért és a szervezésért voltam felelős.

A második filmnél szembesültünk az első világháború emlékeivel, hiszen a forgatás helyszínei egybeestek a világháború egyik legkegyetlenebb frontszakaszával. A magyar katonák földi maradványait is rejtő temetők látványa egy újabb film gondolatát érlelte meg, amelyből a *Mire a levelek lehullanak* című alkotás született.

A sírok között sétálva, a feliratokat böngészve próbáltunk magyar neveket találni, eredménnyel. A leszármazottakat meglelni viszont sziszifuszi feladatnak tűnt. *Balla Tibor* hadtörténész sietett ekkor a segítségünkre. A kutató a bécsi levéltárban azonosította és másolta ki az érintett temetők térképét és az eltemetettek listáját. A Duna Televízió erdélyi kapcsolataira alapozva a székelyföldi kis falvak elesettjeit vettük először szemügyre.

Telefonok tucatjai nyomán három hősi halott rokonait tudtam megtalálni 2003-ban. Megható volt az első találkozás a családtagokkal. Az elesettek emlékét ápolták, a nevek a helybéli hősi emlékművön is szerepeltek. Előkerültek a fényképek is a fiókokból, így már a hant alatt nyugvók arcmását is megismertük.

A film – a leszármazottak elbeszélései nyomán – a kászonújfalui *Szilveszter Mátyás,* a kézdialbisi *Bod Antal* és a kézdiszentléleki *Deák Ferenc* sorsát követte. Az elhunytak emlékét megtiszteltük azzal, hogy az alkotást augusztusban Kézdiszentléleken mutattuk be. A helyi kultúrházat a három település lakosai töltötték meg, mintegy félezren zsúfolódtak össze a helyiségben.

A vetítés halálos csöndben folyt, a legtöbb idős résztvevő gyakran törölgette a szemüvegét.

* * *

Az átélt személyes élmények hatására feleségemmel, *Judittal* ismét elutaztunk az egykori harcok színhelyére, s meglátogattuk az akkor már nagybeteg Benzan Gábort. A roveretói múzeumban olasz hadifoglyoknak a komáromi fogolytáborban rajzolt képeit fedeztük fel. Meglátogattuk a híres Maria Dolens harangot, amelyet harctéri ágyúkból öntöttek, s rá *XII. Pius* pápa szavait vésték: „Semmi sem veszhet el a békével, de minden elveszhet a háborúval.”

149/35-ÖS OLASZ ÁGYÚ

Végezetül felkerestük azt a kutat, amelyet magyar és olasz katonák sokszor egyszerre látogattak. A forrás szent hely volt, a víz egyedüli használatáért egyik fél sem tett lépéseket. Az ellenséges katonák felváltva töltötték meg demizsonjaikat, megkínálták egymást cigarettával, esetleg meghúzták a másik butykosát, majd elköszönve tovább lőtték egymást. Egy csepp emberség az embertelenségben – Szilveszter Mátyás, Bod Antal és Deák Ferenc talán többet tudott volna erről mesélni unokáinak.

■ Csermák Zoltán

„Örökségünk a békés együttélés is”

▶ *Balogh Kálmán* cimbalomművésszel életútjáról, a roma zenészek virágkoráról, a magyarság és a cigányság közös múltjáról és jövőjéről, hagyományokról és társadalmi problémákról beszélgettünk az Evangélikus Roma Szakkollégium szervezésében lezajlott nyári ökumenikus szabadegyetemen tartott *Hagyomány és emlékezet* című előadása okán.

– Zenész roma családból származik, mégis mérnöknek szánták a szülei. Hogyan kötött ki végül a cimbalomnál?

– Apai nagyapám hegedült, ő öt-hat éves koromban meghalt, tőle nem tanulhattam zenét. Apám ugyan tanult hegedülni a nagyapjától, de nem tetszett neki az az életmód, amit a nagyapám űzött. Vízvezeték-szerelő lett, nagyon elismert mestere a szakmának. Én pedig jó fejű gyerek voltam, szinte kitűnő. Az volt a terv, hogy apám mellett fogok dolgozni. Gondoltuk, hogy ha mérnöknek taníttat, akkor csak hasznára lehetek.

Nagybátyám, *Balogh Elemér* világhírű, zseniális cimbalmos volt, azóta sincs párja, de ő Budapesten működött, és emellett rengeteget utazott külföldre, mi pedig Miskolcon éltünk. Egyszer, úgy tizenkét éves koromban följöttünk Budapestre meglátogatni őt. Odavitt a hangszerhez, hogy „mégis tanuljon ez a gyerek valami zenét”. Előtte soha nem játszottam hangszeren, cimbalmot még nem is láttam. Mutatott nekem egy román dallamot, amit akkor tanult a lemezfelvételére, és én ezt megtanultam ott, helyben nagyon hamar. Ebben az lehetett a meglepő, hogy a cimbalmon a hangok elrendezése különös logikával történik; nem úgy, mint a zongorán, tehát vizuálisan egyáltalán nem átlátható, például a magasabb hang lejjebb van. Nagyon meglepődött, hogy ez ilyen könnyen megy nekem, viszonylag muzikálisan is játszottam, és javasolta a szüleimnek, hogy taníttassanak.

Ezután a nővéremmel együtt elvégeztem az összes zenei iskolát, amit lehetett ezzel kapcsolatban, és így lettem én cimbalmos.

– Él egy olyan általános vélekedés, hogy a cimbalom a romák hangszere. Mennyire felel ez meg a valóságnak?

– Valóban van egy ilyen sztereotípia, de ez nincs így. A jelenlegi tanítványaim között például nincs egyetlen cigány sem. De ezt a hangszer érdekes és színes története is alátámasztja: már a Bibliában említést tesznek az elődjéről, és ókori ábrázolásokon számos helyen lehet látni hárfákat, ezek voltak a cimbalom közvetlen elődei. A reneszánsztól kezdve a barokkon át is használták, és nemcsak tánczenéhez kíséretként, de templomokban is. Az 1800-as évektől kezdve, a régi polgári világban a cimbalom volt a magyar zongora, a családokban nagyon sok nő cimbalmozott, az egész Kárpát-medence tele volt cimbalommal, cimbalomtanárral. Volt a cimbalmosoknak külön folyóiratuk, amelyben híres, akkori slágereket is közreadtak, és az érdeklődő családok otthon eljátszhatták őket.

Ez volt a magyar nóta, a csárdás, a verbunkos korszaka, a magyar öntudatra ébredés első nagy időszaka, és ennek különös módon éppen a cigány zenészek lettek az egyik legfontosabb eszközei. Mert az igaz, hogy az 1800-as évek közepétől rengeteg nagyon jó cigány zenekar alakult, és nagyon nagy szükség is volt rájuk, mert amikor a verbunkos útjára indult – ők voltak ennek a műfajnak a legnagyobb virtuózai –, nagy divat lett cigány zenészeket tartani a magyar nemesség körében a Felvidéktől Kárpátalján át Erdélyig, mindenütt. Amennyire a *Beatles* hihetetlenül népszerű volt a hatvanas években, ugyanilyen népszerűek voltak a magyar cigány zenészek az 1800-as évek közepén. A legnagyobb uralkodók Európa-szerte szerették és mindenhová hívták őket zenélni, akár az orosz cár, akár az angol, a francia vagy a német uralkodó.

– Minek köszönhették ezt a népszerűséget?

– Az 1700-as évektől kezdve az volt a divat, hogy a zenészek kottából muzsikáltak. Amikor Bécsbe kihívták *Bihari Jánosnak,* az egyik leghíresebb cigányprímásnak a zenekarát, akkor nemcsak a repertoár és a stílus ejtette rabul a közönséget, hanem az is, hogy kotta nélkül játszottak, több órán át, így a koncert sötétben is folytatódhatott. Ez nagyon nagy szenzáció volt, és hamar híre ment. A cigányok megtanultak harmonizálni, és művelt zenészekké váltak, de nagyon sokan továbbra is kotta nélkül játszottak. Ma is hallásból muzsikálnak, emellett olyan kamarazenei tudás van a birtokukban, amit csak a dzsesszhez lehet hasonlítani. Az, hogy a prímás vezeti a zenekart, a többiek pedig árnyékként követik, szintén egészen sajátos változata a nyugat-európai kamarazenének, alapos népi fűszerezéssel. Tehát több szempontból is korszakalkotó jelenség volt, amit a cigány zenészek műveltek. Hihetetlenül virtuózok voltak, ezt a szintet nagyon kevés nem cigány tudta elérni.

– Ezért él az a kissé romantikus előítélet, hogy minden cigány ért a zenéléshez, ezért ezt az irányt kellene erősíteni?

– Lehet, de azt fontos hangsúlyozni, hogy a zenei nevelés nem vér kérdése. Ezt láthatjuk a táncházas mozgalom néhány magyar családjánál is: ahol a szülők zenével veszik körül a gyereket, és maguk is folyamatosan művelik, a gyerek olyan tudás birtokában lesz, ami nem lehet a sajátja valakinek, aki „csak úgy”, heti kétszer félórában zenét tanul. Az sem úgy van, hogy a cigány gyerek vonóval születik, viszont egy zenészcsaládban felnőtt cigány gyereknek hatalmas szakmai hagyománya és háttere van, ami óriási előny a számára.

A különbség körülbelül olyan, mint a nyelvtudás egy olyan gyerek esetében, aki valóban tud franciául beszélni, és egy olyan gyerek esetében, aki el tud mondani néhány verset franciául, de fogalma sincs a szavak jelentéséről. A cigány zenészeknek akkora a szakmai hátterük, hogy a kevésbé tehetséges, gyenge képességű zenész – mert van ilyen is köztük, csak a laikusoknak nem tűnik fel –, még ha nem is lesz kiemelkedő, nagyon erős szakmai szinten jól tud játszani, mert a cigánymetódus nagyon más.

A gyerekek egész fiatal korban, öthat évesen kezdik el a szakmát, nekik egész más céloknak kell megfelelniük, mint azoknak, akik műkedvelő szinten tanulnak zenét. Magas, fontos és pontos elérendő célok vannak: hogy minél hamarabb elérjék a lehető legmagasabb képesítést, és olyan kiváló zenészek legyenek, amilyenek csak lehetnek. Ezáltal kerülhettek ugyanis a legjobb zenekarokba, és kereshették a legjobb pénzeket; kikerülhettek külföldre, ahol még több pénzt kereshettek, hogy aztán biztonságos családi életet élhessenek. Egy cigány zenésznek úgy kellett felkészülnie, mint egy szamurájnak az ő szakmájára: minél hamarabb minden hangnemben muzsikálni, a nagyon széles repertoárból mindent ismerni, nemcsak a magyar népdalokat és népi csárdásokat, de a városi repertoárt, a szerzett dalokat-nótákat, azokat a modernebb slágereket, amelyek az 1920–30-as évektől kezdve Magyarországon és külföldön népszerűek voltak. Ismerniük kellett országonként azt is, hogy mire van igény; Bécsben például a bécsi keringőket, operanyitányokat kedvelték, és így tovább. Egy cigány zenész egyik dalra sem mondhatta azt, hogy én ezt nem tudom cisz-mollban lekísérni, mert D-mollban tanultam meg. Hogyha a vendég abban énekelt, akkor abban kísérték le.

– Léteznek ma még ilyen zenészcsaládok?

– Létezik ma még néhány hagyományos kultúrában felnőtt cigány zenész, de már nem adják zenésznek a gyerekeiket, mert nem lehet megélni belőle. Annak nincs értelme, hogy beleteszik ugyanazt a munkát, ugyanazt a felkészülést, és közben éheznek, mert nem tudják eltartani a családot. Ma már a leghíresebb cigány zenészcsaládok gyerekei elmennek például ügyvédnek, vagy ha mégis zenei pályán maradnak, akkor inkább a klasszikus, a dzsessz- vagy a popzenét választják, mert abból még esetleg megélhetnek valahogy. De az a világ elmúlt, amikor olyan sztárok voltak a cigány zenészek, mint ma a popzenészek. Megváltozott az ízlés is. Az egy romantikus-szentimentális világ volt, ők azt a fajta zenét tudták, és akkor ez nagyon kellett. Ma már ez nem így van.

– Él egy olyan elképzelés is, hogy a cigány hagyományokhoz, hagyományos foglalkozásokhoz kellene visszatérni. Milyen ellenérvek fogalmazódhatnak meg ezzel kapcsolatban?

– Fontos látni, hogy régebben a zenélés a társadalmi munkamegosztás része volt. Amikor a cigányság bejött Európába, elkezdtek különböző szakmákat űzni, olyanokat, amelyekre volt igény, de mások nem igazán művelték. Amivel ők foglalkoztak, az csereképes volt az akkori társadalomban: a kosárfonás, a kovácsmesterség, az agyagtapasztás vagy a zene. Akkor a magyar társadalom még ezt a tudást be tudta építeni. A kapitalizmussal elkezdődött egy olyan világ, amivel a cigányság nem tudott lépést tartani. Ebből adódnak a problémák, mert a cigányság félelmetesen leszakadt mostanra. Elveszítette az identitását és a vallását. De a problémát nem lehet csak a cigányságra leszűkítve orvosolni, mert ez globális jelenség: a kilátástalanság, az elszegényedés. Maga a kortünet általános társadalmi probléma Magyarországon is. Az ugyan igaz, hogy a cigányság mindig a társadalmi ranglétra legalján helyezkedett el, de ez nem volt mindig ennyire rossz. Amikor a magyar társadalom jobban élt, egészségesebb volt, akkor a cigányságnak is nagyobb esélye volt az életben maradásra.

– Ön szerint mi oldaná meg a leszakadó cigányság problémáit?

– A szegénysorban élő emberek problémái – legyenek cigányok vagy nem cigányok – ugyanazok. Nemcsak az anyagi, hanem a szellemi javaktól is elszigetelten élnek, és ezt a kettőt együtt kellene biztosítani számukra. Ugyanis amíg valaki nem tudja, hogy hol él, mi az, hogy Magyarország, mi az, hogy magyar kultúra, addig önmagát sem tudja képbe helyezni. Ha nekem korlátlan mennyiségű pénzem vagy lehetőségeim lennének, akkor népművelést végeznék. Ahová információt, kultúrát és jövőképet viszünk, ott történik valami. És hihetetlen igény van erre. A csillogó szemű szegény gyerekeknek – mindegy, hogy milyen nemzetiségűek – élményeket, tanítást kell adni. Tudatos, megtervezett, jól átgondolt szervezésre lenne szükség, és komoly pénzeket kellene beletenni.

RAFFAY ZSÓFIA FELVÉTELEI

Tudom, hogy vannak emberek, akik erre az életüket ráteszik, hogy kevés pénzből, önmaguk emberségét hozzáadva próbálnak meg tanítani, nevelni, de nem áll mögéjük apparátus a megfelelő pénzzel és szándékkal. El kellene menni a legeldugottabb faluba is, oda kellene elvinni a kultúrát, meg kellene mutatni a történelmet, a hagyományt és azt is, hogy milyen volt kezdetben a magyarság és a cigányság egymáshoz való viszonya.

– Ma úgy látszik, hogy ez kezdetektől feszültségekkel teli kapcsolat volt.

– Keveset beszélünk róla, de amikor a cigányság elkezdett Európába bevándorolni – ahogy én tudom az elérhető történelmi lejegyzésekből –, Magyarországon voltak a legtoleránsabbak velük. Máshol, Nyugat-Európában is nagyon hamar kitoloncolták vagy felakasztották őket, vagy elvették a gyerekeiket. Magyarországon ezzel szemben szabadon mozoghattak, és nagyon hamar letelepedhettek, különböző jogokat kaptak – ezekről tudni lehet írásos feljegyzésekből. Itt tudtak a legjobban beépülni, itt volt szükség a munkájukra, a zenéjükre. Fontos lenne tudatosítani, hogy ez is az örökségünk része. A régi faluban, ahol együtt élt magyar, zsidó, cigány, román, tudtak egymásnak köszönni, tudták egymás dalait, táncait, ismerték a másik kultúráját, mindenkinek megvolt a maga helye és feladata, kialakult egy sajátos életvitel. Viszonylagos békében és ugyan nem hierarchiától mentesen, de mégis munkamegosztásban éltek. A probléma mindig akkor kezdődött, amikor valamilyen érdek elkezdte ezeket a különbségeket kiélezni és kihasználni.

– A nyíregyházi szabadegyetemen Hagyomány és emlékezet *címmel tartott előadást. Össze tudná foglalni röviden, miről beszélt?*

– Érdekes volt a témafelvetés, és arról beszéltem, amit itt is érintettünk: hogyan hagyományozódik át például a zenélés, és az én esetemben ez hogyan történt. Az üzenet az volt, hogy amíg van némi kapcsolat az előző generációkhoz és kultúrához, addig nem veszünk el teljesen ebben a félreértelmezett városi létben. Arról is szó volt, hogy ha messziről nézzük Közép-Európát vagy a Kárpát-medencét, akkor látjuk, hogy nagyon sok a hasonlóság. Az ellentétek, különbségek csak akkor lesznek élesek, ha túl közel jövünk. Például a magyar konyhából is annyiféle van. Egy erdélyi, egy soproni és egy beregi töltött káposzta teljesen más, de azért mind töltött káposzta. Ugyanaz a dallam megvan Nyugat-Magyarországtól kezdve a csángókig, sőt megvan a szlovákoknál, románoknál – csak kicsit másképp, de attól az még ugyanaz a dallam. A zenében, a költészetben, a táncban és az ételekben is ott van ez a közös, középeurópai alap, amely nagyon kis különbségekkel működik. A cigány zenészek virtuózabbak, temperamentumosabbak, de ha nyugatabbra megyünk, a nyugat-európai szinto cigányok nem tudnak így megmozdulni. Ez a kultúra nem létezik a skandináv országokban, de a Balkánon sem. Azért kellene ismerni a kultúránkat, hogy rájöjjünk: ez egy kultúrközösség. Ezt a szervességet kellene tudatosítani és a gyerekeknek az iskolában megmutatni, hogy lássák, ez mind milyen szép, és hogy ezek mind mi vagyunk.

■ LABORCZI DÓRA

▶▶ *Olvassa el Balogh Kálmánnal készített interjúnk hosszabb változatát az Evangélikus.hu oldalán!*

„Tegnap a Gyimesbe' jártam…"

Szubjektív jelentés a második Köz-ép-pont erdélyi lutheránus ifjúsági találkozóról

Az egész úgy kezdődött, hogy a *Gyimes* szóra megdobbant a szívem. Szeretjük a hegyeket, a nagy hegyeket. Jártunk már többfelé a környező országokban is: az Alpokban, a Kárpátokban, Biharban, de mind közül családunk kedvence: Gyimes.

Érdekes módon első gyimesi élményem időben jócskán megelőzte első gyimesi utamat. 1983-ban pályakezdőként nem tudtam szabadságra menni, hogy a kelenföldi ifjúsággal tartsak, de társaim hazatérve ifjúsági istentiszteleten adtak hálát a Jávárdipatakán töltött napokért, és még mindig sugárzó arccal mesélték, hogy a színeváltozás hegyén érezték magukat, Jézus társaságában. Persze a semmi máshoz nem hasonlítható tájhoz szervesen hozzátartoznak az ott élő emberek, a gyimesi zene és tánc, a kalyibák, s minden, ami ott van.

Ha már én megyek – gondoltam –, miért ne jöhetne velem néhány fiatal is, akik egyedül nem kerekednének föl? Így történt, hogy végül hat gyereknek lettem „anyja helyett anyja", bár inkább a megengedőbb „nagymamaszerepet" választottam, miután a megérkezésüket követően azonnal meggyőződtem róla, hogy a „terep" minden tekintetben teljesen biztonságos: nem kellett tartanom sem a szabados viselkedésre csábító társaságtól, sem az eltévedéstől.

Nem egyszerű dolog elfogultsággal telve másoknak megmutatni kedvenc helyünket, de Gyimesben nem volt szükség az én szavaimra, a gyerekeket lenyűgözte a gyönyörű táj, az igazán szép épített környezet, az emberek kedvessége, az állatok közelsége, az ottani életszemlélet.

Szívet melengető volt látni, milyen sokan érkeztek sokfelől a találkozóra. Bár kis csapatunkból csak egyvalaki nem járt még korábban Erdélyben, mindannyiunknak jólesett nyolcszáz kilométer távolságra otthonunktól színmagyar közösségben lenni, távol élő testvérekkel ismerkedni. Megpróbáltuk átérezni a kisebbségi lét nehézségeit s az összetartás mégis megtartó erejét. Remélem, a velem tartó gyerekek sohasem fognak csodálkozni, ha egy „külföldi" tökéletesen beszél magyarul, s hogy a most kezdődő barátságok is mélyülni fognak, a facebookos kapcsolattartást egymás személyes meglátogatása is erősíti majd. Talán régi álmom is megvalósul egyszer, és kialakulhat testvér-gyülekezeti kapcsolat valamelyik erdélyi közösséggel.

Aminek kimondhatatlanul örülök, hogy különösen nagy hatással voltak a gyerekekre a lelki alkalmak. Az áhítatok prédikációi az ő nyelvükön szóltak, változatosak voltak. A közös éneklésekről hasonlóan pozitívak a visszajelzések. „Nagyon szeretem azokat az énekeket, mert olyan vidámak és pörgősek!" – mondta az egyik lány. Tetszett nekik az istentisztelet és az úrvacsora is. Ehhez hozzájárulhatott a magyarországitól különböző liturgia. Hogy tényleg kifejezőbb-e, vagy csak a megszokottól való eltérés miatt volt könnyebb figyelni rá, nem tudom, mindenesetre a Szentlélek a veretes szavakban egyszerűen érthetővé és élővé tette a velünk közösséget vállaló Jézus jelenlétét.

Külön szeretném kiemelni a kirándulást az ezeréves határhoz, amely mindannyiunknak különleges élmény volt. A felfelé tartó hosszú utat szinte megrövidítették a rajonként megoldandó feladatok, a jó beszélgetések, a szép táj, s a csúcsra érve minden nehézséget feledtetett a lélegzetelállító kilátás. Sajnos a közelgő zivatar miatt sietnünk kellett, pedig szívesen mentünk volna lassabban, hogy szívünk, lelkünk, szemünk, tüdőnk jobban átitatódjék Gyimes csodáival, hasunk teljék szamócával, áfonyával.

Örültünk az esti, éjszakába nyúló programoknak is: a koncerteknek és a táncháznak. A gyerekeknek külön élmény volt, hogy ezeken teljes jogú tagként vehettek részt. Aztán még beszélgetni is „kellett", tehát nem sokat aludtunk – gondoltuk, azt otthon is lehet.

Köszönjük az erdélyi szervezőknek a gyimesi *Köz-ép-pontot!* Köszönjük a meghívást, a príma szállást! Köszönjük a gyimesi asszonyoknak a kényeztetést! A nagyon finom ételeket mindegyik gyerek dicsérte. Az infrastruktúra és a körülmények minden elvárásnak megfeleltek. A tábor jellegű találkozó úgy volt jó, ahogy volt – nekünk nem hiányoztak a párhuzamos programok. A rajokba való beosztásnak köszönhetően jobban megismerkedhettünk egymással.

Nagyon sajnálom, hogy mi, magyarországiak nem használtuk ki a felkínált százhatvan helyet, illetve sajnálhatja az, aki nem jött el. És köszönjük a Magyarországi Evangélikus Egyháznak, hogy átvállalta a részvételi díjat, *Mesterházy Balázsnak* a türelmes közvetítést, szervezést.

Hazafelé sofőrünk, *Abaffy Zoltán* ajánlására még beugrottunk a somosdi református lelkipásztorékhoz, ahol igaz testvériséggel, meleg barátsággal fogadtak s vendégeltek meg minket, bibliai igét és áldást kaptunk útravalóul.

Izgalommal teli várakozással készültünk a *Köz-ép-pontra,* és nagyon boldogan, feldobva, vidáman jöttünk haza. Nekünk mind a hitbeli, mind az erdélyi vonzata miatt fontos rendezvény volt, örülünk, hogy részünk lehetett benne. Az otthon maradt szülők irigykednek is. Két év múlva szinte biztos, hogy ott leszünk a harmadik *Köz-ép-ponton!* S bizony azt sem bánnánk, ha ugyanott lenne ismét.

■ Erdélyi Kata

Mielőtt Erdélyi Kata *néni hívott minket, még nem hallottam erről a találkozóról, de lelkesen igent mondtam. Bevallom, főleg amiatt, mert még sosem jártam Erdélyben.*

Az út nagyon hosszú volt, viszont nagyon megérte a tizenhárom órányi buszozást. A helyszínválasztás tökéletes volt. A Gyimes egyszerűen gyönyörű! A dombok, rajtuk az elszórtan álló fenyőfákkal. Gondolom, nem csak én vagyok így ezzel, hogy amikor a természetben vagyok, sokkal közelebb érzem magam Istenhez.

A lakásunk egy falubeli ház lett, ahonnan a benne lakó néni erre a négy napra kiköltözött. Nagyon szép ház volt, nagy ágyakkal és paplanokkal. Csak azt sajnáltuk, hogy egyedül minket helyeztek negyedóra gyaloglásra a tábortól. A többiek sátrakban, a skanzenben vagy a tábor mellett lévő iskolában voltak elszállásolva.

A megnyitón és a nyitóáhítaton még mindenki meg volt szeppenve, és a közös éneklés inkább a kis zenekar koncertje volt. Aznap még csak a barátaimmal voltam, és nem ismerkedtem senkivel. Az esti nyitókoncert nagyon jól sikerült, többen odaálltunk a színpad elé, és együtt énekeltünk.

Másnap két érdekes előadást hallgathattunk meg. Ezek közül a második, Kallós Zoltán *népzenegyűjtő bemutatója vált a kedvencemmé. Este pedig* Vaszi Levente *és „gyermekei" előadását nézhettük, hallgathattuk meg. Ez az előadás hihetetlenül jó volt. A mesét mondó fiú, az énekelő kislány és a többiek, akik táncoltak, mind eggyé váltak az előadással. Tánc közben látni lehetett az arcukon, hogy mennyire élvezik, amit csinálnak. Vissza is tapsoltuk őket. Este pedig táncház volt a program, a* Tokos együttes *húzta a talpalávalót.*

Harmadnap kirándultunk az ezeréves határhoz. Rajonként mentünk, és útközben feladatlapokat oldottunk meg. Nagyon szép volt már az oda vezető út is, csak egy kicsit hosszú. De pont, amikor már mindenki nagyon fáradt volt, odaértünk egy forráshoz, és ez életmentőnek bizonyult. Pihentünk, kaptunk zsíros kenyeret, a puhányok pedig felszállhattak traktorokra, hogy azok vigyék fel őket a hegy tetejére. Onnan már nem volt sok hátra, és amikor felértünk, láttuk, hogy megért minden fáradságot.

A hegy tetején egy kereszt állt, amit körbeültünk, és imádkoztunk. Fél órán keresztül csodáltuk a tájat, aztán elindultunk visszafelé. A lefelé út már gyorsabban telt. Este zárókoncert a Coverrock Banddel. *Közös éneklés, táncolás…*

Másnap záróáhítat, ebéd és hazautazás.

Nagyon-nagyon jól éreztem magam! Kedvenceim: a (második napra már kialakult) közös éneklések, reggeli és esti áhítatok, a koncertek és természetesen a kirándulás. De persze most felsorolhatnám az elmúlt négy nap minden eseményét.

Viszlát, KÖZ-ÉP-PONT! Találkozunk két év múlva!

■ Horváth Juli

A komfortzónán túl

A Vasi Evangélikus Egyházmegye által támogatott huszonkettedik zenei tábort a megszokott helyszínen, Őrimagyarósdon rendezték meg augusztus 9. és 16. között. A nyár egyik legforróbb hetében jutott idő (ha kevés is) strandolásra, vetélkedőre, közös játékokra, a főszerep mégis a zenéé volt.

Az előkészületek és a szervezés egyre gördülékenyebben és rutinosabban megy már, az ismerős arc is egyre több, hiszen újraindulása óta az idei volt a negyedik alkalom, hogy ismét együtt zenélhettek az egyházmegye fiataljai az őrségi kis faluban. Az idei tábor mégsem volt szokványos, rengeteg meglepetést és kihívást tartogatott.

A huszonkilenc zenélni vágyó fiatal közül többen, akik valamely hangszeren már haladó szinten játszottak, most új hangszeren kezdtek tanulni. A különböző (akár zenei) közegben nevelkedő gyermekek különbözőségeik ellenére mertek egymásra hangolódni és közösen zenélni. Az egyes zenei stílusokban otthonosan mozgók pedig a nagyobb kihívást jelentő, klasszikus daraboktól sem ijedtek meg. Gátlásaikat leküzdve álltak kicsik és nagyok, kezdők és haladók a szombati zárókoncert közönsége és a vasárnapi gyülekezet elé, akik rácsodálkozhattak, hogy a kezdő furulyás ugyanolyan lelkesedéssel és koncentrációval játssza el a három hangból álló dalocskát, mint a haladó zongorista vagy fuvolista a Mozart-darabot.

A nyolc tanár és szervező idei talán legnagyobb élménye, hogy a táborozó fiatalok önállóan és szabadidejüket kreatívan kihasználva, spontán módon álltak össze zenélni, alakítottak kamaracsoportokat. A résztvevők lelkesedése a tanárok motiváló és (többéves) türelmes munkájának köszönhető.

Az idei tanári kar: *Mezei Melinda* (zenei vezetés, karvezetés, magánének), *Lócsi Levente* és *Ónódi István* (gitár), *Molnár-Láng Annamária* (zongora, orgona), *Ónódi Ildikó* (fuvola), *Király Dóra* (furulya). A tábor lelki vezetői pedig *Pethő-Udvardi Andrea* és *Pethő Attila* voltak, akik a reggeli és esti áhítatok, beszélgetések fő alakjának (zenei táborhoz illően) Dávid királyt választották.

Jó volt látni, ahogy mindenki a maga területén ugyanolyan lelkiismeretes munkát végzett: gyakorlott kezek pendítették a húrokat, ütötték le a billentyűket, fogták le a hangokat, irányították a kórus szólamait, fonták a kalácsot, sütötték a palacsintát, tartották a kormányt, fogták az ecsetet.

A bátrak pedig megtapasztalhatták, hogy mi van a komfortzónán túl: különleges ízű kalács, meglepetés, dialógus a monológ helyett, sok új élmény, tapasztalat, barátság és egészen más hangzás, magunkat, másokat felüdítő harmónia.

■ P.-U. A.

Kemenesmihályfai tábor

Eljött a várva várt szombat, június 27., amikor is tizenkét órakor megérkeztek értem, és elindultunk Kemenesmihályfára, a Mevisz-Bárka táborába.

Vasárnap délelőtt elmentünk istentiszteletre, amely megható volt, mert épp akkor keresztelőt is tartottak. Ebéd után csendes pihenő és társasozás folyt.

Sárvárra kirándultunk, ami csodás volt. Ott elmentünk egy mesterséges tóhoz, és láttunk egy speciális játszóteret, amelyet a tolókocsis emberkéknek találtak ki. Mi is kipróbáltuk. Bárcsak több városban is lenne ilyen!

Mesteriben strandoltunk. Ott nekem csak az nem tetszett, hogy nem volt egy hideg vizes medence. Na mindegy, a „húslevesben" is jól éreztük azért magunkat. Pénteken meg a Ság hegyen úsztunk az izzadságban. Nagyon érdekes volt mászkálni a kráterekben és a vulkanikus kőzetek közt. Csak a pokoli meleg miatt előbb mentünk vissza a táborba, mint ahogy azt tervezték.

Az utolsó napon került sor a tábor elején beharangozott Ki mit tud? gálára. Én is szerepeltem, négyen játszottuk el a *Rómeó és Júlia* musicalből a gyűlöletszámot. *Lővétei Kati* Capuletnét, én Montague-nét alakítottam. A szólókig körbe-körbe mentünk, egymást méricskélve, aztán amikor jött az együtt éneklés, akkor egymásnak estünk, azaz nem úrinőkhöz méltóan csépeltük egymást. Arra jött két veronai polgár, *Szász Dorka* és *Szász Levi* személyében, akik nagy nehezen szétválasztottak minket. Szegény Levit nagyon megütöttem a nagy harcban. Egymás szemébe néztünk, egy „nyakmetsző" mozdulattal zártuk a számot.

Azután jött az elmaradhatatlan búcsúesti tábortűz. Miután megettük a tűzben sült vacsinkat, a szokásokhoz híven körbeadtuk a szót, mindenki elmondta, hogy tetszett neki a tábor, és közben a „vámpírok", vagyis a szúnyogok is jóllaktak, hiába öltöztünk be jól. Másnap, július 5-én vérszegényebben, de lelkiekben és szép élményekben gazdagabban utaztunk haza.

■ Kiss Adrienn

A befogadás nehézségei és áldásai

Munkaévkezdés a Nyugati Egyházkerületben

▶ A befogadás kérdésével foglalkoztak a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület augusztus 24–25-én. Győrben tartott munkaévkezdő lelkészkonferenciájának résztvevői. A témának az év igéjéhez való kapcsolódás mellett különös aktualitást adott a közbeszédben jelenleg hatványozottan jelen lévő migránskérdés.

A találkozó mottóját a szervezők az *Evangélikus Énekeskönyv* 474. énekéből vették: „Úgy fogadd be a testvért, mint Krisztus tégedet!” Ennek az éneknek az egyes versszakai adták a reggeli és esti áhítatok, valamint a záró istentisztelet vezérfonalát is.

A helyszín is segítette a befogadottság megtapasztalását, hiszen az együttlét a győri Széchenyi István Egyetem területén zajlott, szállást pedig két egyetemi kollégiumban kaptak a jelentkezők.

Hétfőn délelőtt *Szemerei János* püspök köszöntőjével vette kezdetét a találkozó. A nyitóáhítaton *Pongrácz Máté* kaposvári lelkész prédikált Kol 1,19–20 alapján. „Ahol Jézus van a középpontban, ott eluralkodik a békesség – mondta. – Legyünk óvatosak, mert a gonosz a békétlenség eszközeként használ minket is, amikor a kereszt helyett ócska témákról beszélünk, vagy amikor olyan szokásokat állítunk a középpontba, amelyek nem is lényegesek.”

A SZERZŐ FELVÉTELE

Ezt követően *dr. Korányi András,* az Evangélikus Hittudományi Egyetem egyháztörténeti tanszékének tanára tartott elgondolkodtató, inspiráló előadást *Befogadó ország, befogadó egyház* címmel. Alkalmas-e az egyházi közösség igazi befogadásra, ha saját köreiben nem éli meg újra meg újra, mit jelent egymást befogadni? – tette fel a kérdést mindjárt előadása elején. A továbbiakban bibliai alapokról indulva, majd történelmi és egyháztörténeti áttekintést adva szólt a befogadás akadályairól és korlátairól. „Magyarországon hagyománya van annak, hogy folyamatosan integrálni próbáljuk azokat, akik éppen ide vetődnek. Ám volt-e valaha is kellőképpen integrálva a magyar evangélikusság?” – tett fel újabb kérdést Korányi András.

A jelen helyzetre reflektálva pedig arról beszélt, hogy a mai migráció a keresztyénséget azzal szembesíti, hogy a befogadás sajnos csak elméleti problémа. Végül hozzátette: a reménységünk nem szervezeti jellegű. Összefogás akkor jöhet létre, ha megéljük a Krisztusban való befogadottságunkat.

A professzor előadásához kapcsolódóan izgalmas beszélgetés alakult ki a felvetett kérdésekről.

Ebéd után a lelkészek két csoportban kirándulásra indultak. Városnéző kisvonattal körbejárták Győr fontosabb részeit, majd sétálva ismerkedtek a belvárossal. A túrát a Püspökvárnál zárták, ahol lehetőségük nyílt a *Boldog Apor Vilmosról* szóló kiállítás megtekintésére, valamint a torony tetején található kilátóból a panoráma megcsodálására.

Este kerületi fórumot rendeztek, melyen a kerület és az egyházmegyék lelkészi vezetői várták az aktuális kérdéseket. A beszélgetést *dr. Smidéliusz László* egyházkerületi másodfelügyelő moderálta. A püspök bemutatta a frissen felavatott és a kerületbe ez évben érkezett lelkészeket, majd az esperesek számoltak be a régiójukban történt változásokról. Nagy visszhangot váltott ki a gyülekezetek jogi személyiségének elismerésével, illetve az erről szóló törvényi szabályozással kapcsolatos kérdéskör.

Az esti áhítat, amelyet *Vladika Zsófia* téti lelkész tartott, alkalmat nyújtott arra, hogy a résztvevők a kirekesztettség érzésével is ismerkedjenek. Az egyetem épületét ugyanis fél kilenckor ki kellett üríteni, így a nap záróprogramjára a szabad ég alatt, a bejárat előtti lépcsősornál kerülhetett sor.

A kedd *Kovács Viktor* somlószőlősi lelkész lendületes prédikációjával indult. A gonosz szolga példázata (Mt 18,21–35) alapján az igehirdető a megbocsátás témáját járta körül. „Megbocsátásunk alapja a bűnbocsánat ereje. A mi megbocsátásunk Krisztusból merít, Krisztus munkájától függ” – fogalmazott.

A délelőtt további részében *Németh Zoltán,* a gyülekezeti és missziói osztály vezetője tartott interaktív előadást *A befogadó ember* címmel. Az irgalmas samaritánus példázata alapján közös gondolkodásra hívta a jelenlévőket. Előadása után az osztály munkatársaival együtt bemutatta az új munkaprogramot is.

Délután a diakóniai osztály részéről *Buda Annamária* osztályvezető, valamint *Mészáros Attila* és *Hajdú Tibor* adott tájékoztatást a menekültek segítésével kapcsolatos feladatokról és tervekről. A hitoktatás aktuális helyzetéről és az új hittankönyvekről pedig *Kodácsy-Simon Eszter* hitoktatási referens és tankönyvszerző, illetve *Mesterházy Balázs* mint több tankönyv szerzője beszélt.

A munkaévkezdő konferenciát úrvacsorás istentisztelet zárta, amelyen *Szarka István* fejér–komáromi esperes hirdette Isten igéjét. Végül az egymásnak átnyújtott úrvacsorai jegyekben a Krisztus által való befogadottságot és a testvéri közösséget megtapasztalva indulhattak a lelkészkonferencia résztvevői az új munkaévbe.

■ Adámi Mária

A szolgálat lehetőségei

...a Déli Egyházkerületben

▶ Mi a különbség a munka, a hivatás és a szolgálat között? Az elhívás értelmezései; hol találjuk meg a valódi hivatást? Mit kezdünk a kiégés, a konfliktus, a meg nem értés helyzetével? Ilyen és hasonló kérdések vetődtek fel a Déli Evangélikus Egyházkerület lelkészeinek találkozóján augusztus 24–26-án Balatonszárszón.

FOTÓ: KISS TAMÁS

Radosné Lengyel Anna kerületi felügyelő köszöntőjét követően *Gáncs Péter* püspök áhítatában *Mózes második könyvéből* idézve az égő csipkebokor történetén keresztül világított rá az egyéni egzisztenciális elhívás és az Istentől érkező személyes megszólítás találkozási pontjaira. „Folyamatos küzdelem van a hivatás megéléséért és annak értelmezéséért, viszont jó hír, hogy ebben nemcsak mi, hanem Isten is jelen van” – fogalmazott a püspök.

A hivatás teológiai hátteréről tartott átfogó előadást *Kodácsy Tamás.* A református lelkész egyháztörténeti és személyes példákon keresztül mutatott rá arra, hogy a szolgálaton belül a „keskeny út” megtalálása egyéni felelősség és nehéz feladat.

Hivatásunk ápolása, a mindennapokban való gyakorlati megélése volt *Sefcsik Zoltán* evangélikus lelkész előadásának fókuszában.

Az esti fórumbeszélgetésen *Kodácsy-Simon Eszter* hitoktatási referens a Luther Kiadó gondozásában megjelent új hittankönyvek bemutatásán túl a hitoktatás felelősségéről beszélt, míg *Németh Zoltán,* a gyülekezeti és missziói osztály vezetője a presbiterek országos találkozójára és a gyülekezeti munkaprogramra hívta fel a figyelmet.

Gáncs Péter esti áhítatában a reformációt pünkösdhöz hasonlította: „Abban bízom, hogy a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóján nem a múltat ünnepeljük, hanem arra készülünk, hogy a reformáció pünkösdi öröksége és megélése ismét jelen idejűvé válik.”

A konferencia második napján a résztvevők többféle műhelymunka keretében vitatták meg a lelkészi hivatás sokszor nagyon nehéz problémáit, megosztották egymással tapasztalataikat. A különféle témák közül mindenki a számára leginkább aktuálisnak érzett műhelygyakorlatot választhatta.

A konferencia zárónapján a migráció kérdése is téma volt. Végül az országos iroda gyülekezeti és missziói osztálya által összeállított gyülekezeti munkaprogramot vehették át a gyülekezetek. A Luther Kiadó gondozásában megjelent kötet szeptembertől decemberig a reformációi emlékévnek megfelelő tematika alapján nyújt segítséget lelkészeknek és gyülekezeti munkatársaknak.

A munkaévkezdő lelkészkonferencia úrvacsorai istentisztelettel zárult. Németh Zoltán prédikációjában a befogadás kérdését a nyitott és zárt ajtók képével, azaz erősségeink és félelmeink felismerésével szemléltette. A záró istentisztelet offertóriumát – 54 210 forintot – az egyházkerület döntése alapján a Szegedi Evangélikus Egyházközség által végzett menekültek közötti segítő munkára ajánlották fel.

■ Galambos Ádám

„Az Úristen egyedül akar igehirdető lenni”

...az Északi Egyházkerületben

▶ Az Északi Egyházkerület munkaévkezdő lelkésztalálkozóját a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban rendezték augusztus 25. és 27. között. A háromnapos alkalom középpontjában az idei év egyházkerületi eseményein már többször is előtérbe kerülő igehirdetés állt, ezt a témát járták körül az előadások, valamint a találkozó lelki vezetője, *Horváth-Hegyi Olivér* által szervezett áhítatok és csoportos beszélgetések.

A tanítványok prédikálnak című nyitóáhítatában *dr. Fabiny Tamás* püspök Lk 9,1–6 alapján kiemelte annak fontosságát, hogy Jézus először összehívta a tanítványokat, felkészítette, majd együtt küldte ki őket, hogy hirdessék az igét. Mindehhez erőt és hatalmat adott nekik. A találkozó további áhítatait *Endreffy Géza* (*A szánk* – Jak 3,10), *Novotny Dániel* (*Az Úr szól* – Ám 3,7–8) és *Malik Péter* (*Hittem, azért szóltam* – 2Kor 4,13b) tartotta.

A konferencia fő előadója *dr. Fekete Károly* református püspök volt. *A homiletika néhány jelenkori csomópontja* című előadásában a vonatkozó teológiai szakirodalom rendkívül mély áttekintését adta, miközben felvetette az exegézis és a hermeneutika újraértékelését az igehirdetésre készülésnél, a kommunikációs és nyelvi, illetve retorikai és esztétikai problémákat, a prédikáció és az istentisztelet viszonyát, a prédikátor szerepének és felkészülésének jelentőségét, valamint néhány új szempontot a politikai igehirdetés és a lelkigondozói igehirdetés kapcsán.

Az első nap estéjén *Barabás Lőrinc* trombitás zenéjét hallgathatta meg a szép számban jelen lévő lelkészi kar. A szerda délelőtti áhítat után az idén átadott Dévényi Antal kilátóhoz tett kirándulás nemcsak fizikai mozgásra, hanem további beszélgetésekre, véleménycserére is nagyszerű alkalmat adott.

BARCZA JÁNOS FELVÉTELE

Komoly, a konferencia témájához is illeszkedő tartalommal, de a helyszínen tapasztaltak alapján vidám hangulatban került sor a lelkésztalálkozó egyik csúcspontjára szerda délután. A gyülekezeti és missziói osztály által szervezett vetélkedő témáját *Luther* válogatott műveinek eddig megjelent kötetei, különösen is az *Asztali beszélgetések* adta. Egy ebből vett idézet volt a háromnapos program mottója is: „Az Úristen egyedül akar igehirdető lenni.” Reménység szerint az öt csapat között lezajlott vetélkedő elérte célját.

Mi más is lehetett volna a *Péter Zoltán* által vezetett győztes csapat nyereménye egy Luther-vetélkedőn, mint egy hordó jó német sör.

Az utolsó nap reggelén a *dr. Cserhátiné Szabó Izabella* által vezetett ima után *dr. Fábri György* egyházkerületi felügyelő is a fő témához kapcsolódóan tartott különösen élénk beszélgetést kiváltó előadást *Prédikációk az igehallgató szempontjából* címmel.

Bemutatkozási lehetőséget kapott a *Paksy Sándor* által szervezett Válóháló közösség. Az országos iroda részéről *Krámer György* igazgató tartott rövid tájékoztatót, *Németh Zoltán,* a gyülekezeti és missziói osztály vezetője munkatársaival együtt bemutatta az új munkaprogramot, *Veres Andrea* ismertette a *Templomkert* projektet, a hitoktatással kapcsolatos ügyintézésről *Bárdossy Tamás,* az új hittankönyvekről pedig *Mesterházy Balázs* beszélt. Végül a diakóniai osztály képviseletében *Mészáros Attila* tartott előadást a migráció kérdéséről, és *Hajdú Tiborral* együtt kérték a lelkészi kar közreműködését a menekültek segítésével kapcsolatos feladatokban.

Csütörtök délelőtt a missziói otthon udvarán került sor a záró úrvacsorás istentiszteletre (Péld 25,11 alapján) *Lindákné János Zsuzsanna* szolgálatával.

■ Balicza Máté

Lelkésziktatások és ordinációk szerte az országban

Balatonboglár – Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna

A balatonboglári gyülekezet új lelkésszel gazdagodott. *Kőszeghyné Raczkó Zsuzsannát,* a Somogy–Zalai Egyházmegye esperesét augusztus 15-én, szombaton délután iktatta be parókusi hivatalába *dr. Lackner Pál,* a Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsának titkára.

Az emlékezés és az emlékeztetés fontosságáról beszélt *Szemerei János* 1Kor 15,1–2 alapján tartott prédikációjában. „Az iktatás azt jelenti, hogy a gyülekezet fontosnak tartja, hogy az ige szóljon, a lelkész pedig vállalkozik erre a szolgálatra – fogalmazott a püspök. – Azért, hogy ne felejtsük el: Isten Krisztusban mindannyiunknak esélyt, reményt adott." A frissen beiktatott lelkésznő választott igéi, Róm 15,5–6 és 1Kor 3,11 alapján hangsúlyozta: az építkezéshez közös alapra és egyetértésre van szükség. „Az a legfontosabb, hogy Jézus Krisztust hirdessük. Az embereknek itt is arra van szükségük, hogy Isten szeretetét továbbadjuk feléjük – mondta. – Ha tudunk egyetértésben lenni, akkor Isten áldása lesz rajtunk. Megtermi majd a gyümölcsét az a munka, amelyet ma kezdünk. Azért, hogy az, aki betér hozzánk, olyan közösségre találjon, ahol szeretettel, nyitott szívvel, Krisztusra alapozva várják."

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna ordinációját követően tizenöt éven át az ecsenyi gyülekezet lelkésze volt. 2014 novemberében a Somogy–Zalai Egyházmegye esperesévé választották. Férjével, *Kőszeghy Miklós* gyülekezeti munkatárssal négy gyermeket nevelnek.

Ezek után a Somogyi Huszáregylet és a Gaál Gasztony cserkészcsapat bevonulásával köszöntek el a Balatonboglár–Hács–Somogyvámosi Társult Evangélikus Egyházközségbe tartozó hívek dr. Lackner Pál egykori tábori püspöktől, aki az elmúlt tizenegy hónapban helyettes lelkészként látta el közöttük a szolgálatokat.

■ A. M.

Budapest-Kelenföld – Bence Áron

„Nem ti választottatok ki engem, hanem én választottalak ki titeket, és arra rendeltelek, hogy elmenjetek és gyümölcsöt teremjetek…" (Jn 15,16) – hangzott el *Bence Áron* ordinációjának első perceiben augusztus 29-én, szombaton a kelenföldi gyülekezet Bocskai úti templomában. A gazdag liturgiájú szentelési istentiszteleten prédikációjában *dr. Fabiny Tamás,* az Északi Egyházkerület püspöke a jelölt meghívóján olvasható igét emelte ki: *„Mert úgy határoztam, hogy nem tudok közöttetek másról, csak Jézus Krisztusról, róla is mint a megfeszítettről."* (1Kor 2,2)

FOTÓ: PRÖHLE PÉTER

Bence Áron 1985-ben született Budapesten. Felsőfokú tanulmányait az ELTE Bölcsészettudományi Karán folytatta történelem és finn szakon. 2006-ban egy szemesztert a Helsinki Egyetemen tanult. 2008-ban iratkozott be az Evangélikus Hittudományi Egyetemre. 2010–12 között Göttingenben mélyíthette el teológiai ismereteit. 2012-ben megszerezte diplomáit finn, történelem és történelemtanári szakon, és beiratkozott az ELTE Gazdaság- és Társadalomtörténeti Doktori Iskolájába. 2013-ban védte meg teológiai szakdolgozatát. Hatodévét a budahegyvidéki gyülekezetben töltötte *Keczkó Pál* mentorsága alatt.

Az ünneplő gyülekezet az istentisztelet alatt a nagyszebeni városi templom késő középkori szárnyasoltárának egy részletét láthatta a falra kivetítve. A kereszt mellett álló szentek alakjait a reformáció hevében lekaparták, helyükre bibliai idézeteket festettek, de megrendítő módon két kapaszkodó kéz még látszik a kereszt alján – hangzott el a prédikációban. „Amíg a keresztbe kapaszkodsz, addig van reményed a szolgálatra."

Az istentiszteleten a kelenföldi zenekar, más művészekkel kiegészülve, pazar minőségben szólaltatta meg *F. Mendelssohn-Bartholdy Reformáció* szimfóniájának 4. tételét *Bence Gábor* vezényletével. Ezután következett az eskütétel és maga az ordináció, amikor a leendő lelkészre helyezték a piros stólát – Krisztus igájára emlékezve.

■ Ittzés Szilvia

Nyíregyháza – Tóth Orsolya

Augusztus utolsó péntek délutánján vasárnapi létszámú ünneplő gyülekezet töltötte meg a 262 éves Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség Nagytemplomát, ahol az egyházkerület püspöke, *dr. Fabiny Tamás* lelkésszé szentelte *Tóth Orsolya* végzett teológust.

A püspök a szenteléshez választott ige (Lk 10,2) alapján szólt arról, hogy nem lehet késlekedni Isten országa munkásainak, mert sok az elveszett ember, akik olyanok, mint a juhok pásztor nélkül. De ne feledjük: más a vető, és más az arató.

FOTÓ: SALLAI GÁBOR

Ebben az ősi gyülekezetben szolgált Tóth Orsolya anyai dédapja, néhai *Balczó András* lelkész is. A frissen felszentelt lelkész pedig most a szarvasi gyülekezetben és gimnáziumban kezdi el munkáját az Úr aratásában. A több mint kétórás templomi ünnepséget szeretetvendégség követte az általános iskola díszteremben, ahol lehetősége nyílt mindenkinek a személyes köszöntések elmondására is.

Zsarnainé Urbán Nóra és az ifjúság éneke kísérte a felszentelt lelkésznőt indulásakor: „Tudod, most új élet vár…"

■ Garai András

Tóth Orsolya Nyíregyházán született. A lelkészi szolgálatra való elhívatása – utolsó gimnáziumi évében – az Evangélikus Hittudományi Egyetem nyílt napját követően történt. Ezt néhány hónappal később a piliscsabai ifjúsági hétvégén való részvétel is megerősítette. Ott kapta azt az igét, mely végül szentelése alapigéjévé lett. Teológiai tanulmányait 2008-ban kezdte. Négy év elvégzése után ösztöndíjasként egy évig Amerikában tanult az Ohio állambeli Columbus evangélikus teológiáján. Innen lelkileg megújulva és sok élménnyel gazdagodva tért haza. Az ötödév elvégzése után gyakorlóévét a zuglói gyülekezetben töltötte *Tamásy Tamásné Zsóka* mentorsága mellett. Itt egy élő gyülekezet sokrétű feladataival ismerkedett meg, és szerzett gyakorlatot. Szentelése után Szarvason kezdi meg szolgálatát.

Sárbogárd–Sárszentmiklós – Váraljainé Melis Orsolya

A sárszentmiklósi evangélikus templomban augusztus 22-én *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke lelkésszé avatta *Váraljainé Melis Orsolyát,* aki több mint tíz évig gyülekezeti munkatársként, hitoktatóként, majd felügyelőként is szolgált az egyházközségben.

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Váraljainé Melis Orsolya Szarvason született és nőtt fel. Angol nyelvoktató-tanító szakot végzett. 1995-ben jelentkezett az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológus-lelkész szakára. Teológiai tanulmányait 2000-ben fejezte be. 2004-ig a szarvas-újtemplomi gyülekezetben főállású munkatársként hitoktatói, valamint lelkigondozói feladatokat látott el. 2004-től 2006-ig a Sárbogárd–Sárszentmiklósi Evangélikus Egyházközségben gyülekezeti munkatársként szolgált *Böjtös Attila* mellett. 2006-tól 2015-ig a sárbogárdi Mészöly Géza Általános Iskolában tanított. Emellett a gyülekezetben felügyelői tisztséget viselt. Ordinációját követően továbbra is a sárbogárd–sárszentmiklósi közösségben szolgál, immár beosztott lelkészként.

A lelkészjelölt választott igéje, Jel 19,9 alapján a püspök arról beszélt, hogy a Biblia a menyegző képével az Isten és ember közötti legszorosabb kapcsolatot fejezi ki. „A hitet nem lehet örökölni. Isten lehetővé teszi, hogy megismerjük őt, de minden generációnak szüksége van arra, hogy ez a meghívás személyessé váljon – fogalmazott. – Az igehirdető küldetése az, hogy másokkal is megossza a megtapasztalt örömöt."

Az eskütétel és az áldás felemelő pillanatai után az újonnan ordinált lelkész első hivatali cselekedeteként tisztségébe iktatta a gyülekezet megválasztott felügyelőjét, *Lapusnyik Zsuzsannát,* valamint új presbiterét, *Kovács Dánielt,* majd a többi szolgálattevővel közösen úrvacsorát osztott a jelenlévőknek.

■ A. M.

Lelkes tanévkezdés

▶ ***Veni, Sancte Spiritus* – Jövel, Szentlélek Isten! – e könyörgésben meg is fogalmazódik a különbség az egyházi és a nem egyházi iskolák tanévkezdése között. Augusztus utolsó napjaiban szinte mindegyik oktatási intézményünkben fel kellett, hogy hangozzon evangélikus himnuszunk jól ismert sora: „Erőnk magában mit sem ér, / Mi csakhamar elesnénk, / De küzd értünk a hős vezér, / Kit Isten rendelt mellénk. / Kérdezed: ki az? / Jézus Krisztus az, / Isten szent Fia, / Az ég és föld Ura, / Ő a mi diadalmunk." (EÉ 254)**

Jézus nevével, a Szentlélek erejének segítségül hívásával kezdődött meg az ötödik tanév a Sztehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumban is. Augusztus 30-án közel nyolcszáz diák sorakozott fel a délutáni, de még rekkenő hőségben a gimnázium udvarán, hogy tanúja lehessen két iskolalelkésze beiktatásának és annak a pillanatnak, amikor *Gáncs Péter* elnök-püspök áldást kért az augusztus elsejével – megbízott igazgatóként – szolgálatba lépett *Vicziánné Sallai Ildikó* életére és munkásságára.

Az *Erős vár…* himnuszunk elhangzása után Gáncs Péter az iskolalelkészek által választott igeverset vette prédikációjának alapjául: *„Úgyhogy az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja."* (1Kor 3,7) Olyan szellemes képpel támasztotta alá igehirdetését, amelyet Budapestnek e részén, a XVIII. kerületben mindenki jól ért. A Ferihegyi repülőtérről beszűrődő zaj, a le- és felszálló gépek zúgása megszokott kísérője a Sztehlo-iskola tanítási óráinak. Gáncs Péter arra hívta fel hallgatósága figyelmét, hogy bár a pilótáknak, a fedélzeti mérnöknek, a személyzet minden tagjának pótolhatatlan feladata van, a repülőgép mégsem tőlük, az emberektől lendül a levegőbe. A felhajtóerő nélkül a gép mozdulatlan marad. Merész párhuzammal alkalmazta a képet a Sztehlo oktatási intézményére: hiába került annak élére új „személyzet", remek pilóta, készséges másodpilóták, minden értékes erőfeszítés hiábavaló marad, ha nincsen benne a Szentlélek hajtóereje.

RUZSA ISTVÁN FELVÉTELE

A prédikációt követően került sor az iskolában már egy, illetve két esztendeje szolgáló iskolalelkészek beiktatására. Egyházvezetésünk bölcs meglátása, hogy oktatási intézményeinkbe nem csupán frissen végzetteket, hanem nagyobb tapasztalattal rendelkező pásztorokat is küld. Így került sor *Brebovszkyné Pintér Márta* beiktatására, aki harmincévnyi gyülekezeti és női missziós szolgálat után fogadta el a hívást, hogy a gimnázium lelki vezetője legyen. Mellette *Győri Gábor Dávidot* iktatta be iskolalelkészi állásába *Győri Gábor,* a Pesti Egyházmegye esperese. Dávid az intézmény óvodájában és általános iskolájában szolgál.

A Sztehlo-iskola diákjai és oktatói számára emlékezetes pillanat marad, ahogyan a frissen beiktatott iskolalelkészeket lelkipásztortársaik egy-egy igével megáldották *(képünkön),* majd közösen könyörögtek azért, hogy a Szentháromság Isten vezetésével, erejével tölthessék be új küldetésüket.

Ugyanígy Isten oltalmába ajánlotta a két iskolalelkész az intézménybe most beiratkozott új általános iskolai és gimnáziumi diákokat. Az alkalom kedves pillanata volt, amikor a 9. évfolyam közel százhúsz tanulója együtt énekelte a nyár végi Reménységtáborban megismert ifjúsági éneket. „Atyám, két kezedben, csak ott lakhatom…" – hangzott a dalszöveg, és sokak imádsága formálódhatott ezekben a percekben így: „Urunk, segítsd, hogy az egyházi iskoláinkba iratkozott diákok valóban felismerhessék, hogy csak a te kezedben van oltalmuk, életük!"

Az udvaron felállított oltár elé ezután az új munkatársak – tanárok, óvónők, iskolapszichológus – sorakoztak fel. Az ő fogadalomtételük és beiktatásuk is megtörtént.

Az istentiszteletet követően rövid beszédben köszöntötte a diákokat s szüleiket az új igazgatónő, majd megnyitotta az új tanévet. A diákok nyilvánvaló örömmel fogadták ezt a bejelentést, korántsem az iskolakezdés feletti örömükben, hanem mert tudták, az ünnepség hamarosan a végéhez közeledik. Dicséretre méltó fegyelemmel hordozták el ugyanakkor a nap hevét kicsinyek és nagyok.

■ B. M.

Elkísérték utolsó földi útjára Paskai Lászlót

▶ Sok száz pap, püspök és hívő közösségében augusztus 22-én délelőtt végső nyughelyére helyezték *Paskai László* bíboros, ny. esztergom–budapesti érsek földi maradványait. Halála napján, augusztus 17-én egyházunk nyilatkozatot adott ki, amelyben nem csupán életútját ismertetve idézte fel a katolikus főpásztor szolgálatát, hanem utalt arra az ökumenikus nyitottságra, amelyet evangélikus egyházunk tapasztalt meg, hiszen Paskai László több más karizmája mellett útkészítő és hídépítő is volt.

Paskai László temetésén az esztergomi bazilikában megrendítő volt látni, amikor püspöktársai, paptársai, ferences rendtársai koporsóját körülállva búcsúztak egykori vezetőjüktől. A körben ott állhatott *Gáncs Péter* evangélikus elnök-püspökkel együtt e sorok írója is. Paskai László még halálában is összegyűjtötte az embereket – az ökumené képviselőit is.

Bár a hivatalos nyilatkozat sem lehetett mentes a személyes hangtól, most a végső búcsú kapcsán engedtessék meg, hogy pár személyes emléket felidézzek.

1986-ban ismertem meg, amikor készültünk Csengődön az ökumenikus imahétre. Fájt, hogy – tradicionálisan is, de elsősorban az államhatalomnak az egyházi összefogástól való félelme miatt – nem imádkozhattunk együtt protestánsok és katolikusok. Ökumenikus imahét a Magyarországon legnagyobb keresztény egyház nélkül? Bár korábban már kaptam püspöki megrovást ökumenikus mozgolódásaim miatt, mégis felkerestem az akkori kalocsai koadjutor érseket, Paskai Lászlót, és meghívtam a kis falu kicsiny evangélikus templomába igehirdetésre, közös imádságra. Elsőre igent mondott, s bár hivatalos rosszallásban minden oldalról volt részünk, vállalta az igehirdetői szolgálatot, és Jézus főpapi imájáról prédikálva személyesen tett tanúságot az egyház egységének krisztusi mandátumáról.

A páratlan alkalomból gyakorlat lett, azóta természetessé vált. Nem csak Csengődön, szerte az országban. Ma ez már nem kérdés, sőt magától értetődik, akkor bátor, új korszakot kezdő lépés volt. Most éppen ezért köszönettel kell emlékezni arra, hogy Paskai László első magyar főpapként – dacolva egyházi és állami rosszallással – áttörte a falakat, áthidalt szakadékokat.

Bár érsek úr is, én is elkerültem Bács-Kiskun megyéből, a kapcsolat megmaradt. Kedves gesztusa volt, hogy esztergomi beiktatására meleg hangú sorokkal hívott meg, és szintén jelképértékű volt, hogy azt kérte, Luther-kabátban vegyek részt a szertartáson.

Amikor az érseki hivatal Budapestre költözött, én budavári lelkész voltam. Bíboros úr amikor a fővárosban tartózkodott, esténként a Vár utcáin sétálgatott. Sokszor összefutottunk. Néha csak néhány szót váltottunk, de mindig érdeklődött egyházunk és a gyülekezetem iránt. Néha csak pár saroknyit mentünk együtt, de volt, hogy hosszabb sétát tettünk.

Nemcsak az aktuális egyházi helyzet érdekelte, hanem teológiai kérdések is előkerültek. S emlékszem sajátos hanghordozásával ismételt kérdéseire: „Károly, hogy van ez nálatok?” A nagy tudású professzorból lett egyházfő érdeklődve, nyitottan tanult testvéregyházának tanításából.

Amikor már nem együtt róttuk a várbeli utcákat – hiszen a szolgálatom másfele vitt –, akkor történt, hogy az osztrák autópályán, Németország felé haladva, megálltam a Sankt Pölten-i autóspihenőben. Épp kiszálltam, mikor megállt mellettem egy kis Volkswagen, s kiszállt belőle Paskai László. A mindig közvetlen ember arcán széles mosoly kerekedett: „Károly, mi bármerre járunk, előbb-utóbb találkozunk…”

De nem csak spontán történt így. Többször látogathattam meg esztergomi nyugdíjasszobájában. Egyszerű papi otthon idős szolgatársak számára. Kis szoba, hálófülke. Egyszerűség, sok könyv, barátságos környezet. Egy főpapként is ferences lelkülettel és alázattal élő ember lakhelye. Semmi nagyzolás, semmi pompa. Kávét főzött nekem, s kérdezett, mert minden érdekelte. Órák röppentek el úgy, hogy nem éreztük az idő múlását. Testvérként tudtunk beszélgetni.

Két éve, amikor Esztergomban a nagycsütörtöki liturgiát együtt ünnepelhettem a kicsiny evangélikus gyülekezettel, megtudtam, hogy kórházban van. Istentisztelet előtt meglátogattam. Ágya szélén ült, mellette a zsolozsmáskönyv meg egy regény. Olvasott. Oldalról látszott az arcán, hogy a betegség megpróbálja, de amikor meghallotta köszönésemet az ajtóban, kisimult az arca. S biztos szép lett volna a nagycsütörtök este a templomban, de az esztergomi kórterem templommá vált, amikor együtt imádkoztunk.

Sok terhet hordó ember volt, aki nehéz korszakban szolgált, a rendszerváltás szintén nagyon nehéz folyamatát kellett, hogy levezényelje. Számtalan eredmény született keze munkája nyomán. Sok bántásban volt része, mint minden korabeli egyházi embernek, vezetőnek. S miközben saját egyházának ezernyi gondját hordozta, a világméretű és a hazai egyházpolitikában meghatározó szerepe volt, volt karizmája arra, hogy testvérkezet nyújtson a széttöredezett egyház egy másik közösségének. Nyugdíjas évei során pedig átélhette papjai szeretetét.

Isten iránti hálával emlékezünk rá.

■ Dr. Hafenscher Károly (ifj.)

HIRDETÉS

Pángyánszky Ágnes doktori értekezésének nyilvános vitája

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) Doktori és Habilitációs Tanácsa tisztelettel meghív minden érdeklődőt *Pángyánszky Ágnes* evangélikus lelkész *Tanítás és tanulás felnőttkorban: szemléletváltás a felnőttkatekézisben* című doktori értekezésének nyilvános megvitatására szeptember 11-én, pénteken 10.30-ra az EHE (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.) 10-es számú tantermébe. A doktori értekezés egy példánya megtekinthető az egyetem könyvtárában. A doktori bírálóbizottság tagjai: *Bodó Sára* (külső bíráló, Debreceni Református Hittudományi Egyetem), *Kocsev Miklós* (külső tag, Károli Gáspár Református Egyetem), *Kodácsy-Simon Eszter* (belső bíráló), *Korányi András* (elnök), *Orosz Gábor Viktor* (titkár).

Dr. Csepregi Zoltán,
az EHE Doktori és Habilitációs Tanácsának elnöke

Fóti orgonakurzusok kottabemutatóval

▶ Ha nyárutó, akkor Fót. A kántorképző intézet villaépülete és árnyas kertje idén is értékes programoknak, inspiráló találkozásoknak nyitott teret: augusztus 23. és 26. között újra összegyülekeztek a gyakorló kántorok és egyházzenészek.

Az idei év háromszorosan is jubileum, amely átgondolásra és összegzésre késztet. Tizenötödik alkalommal zajlott kántortovábbképző tanfolyam, ahol a gyülekezeteinkben szolgáló evangélikus kántorok kaphatnak segítséget és ötleteket. A tanfolyam ötödször kapcsolódott össze ökumenikus orgonakurzusokkal. És tizedik éve része a programnak *Fassang László* orgonaművész improvizációs kurzusa.

Az évfordulókon túl most leginkább a közös öröm határozta meg az együtt töltött napokat. A repertoárbővítő kurzus (augusztus 23–25.) ugyanis egy új kotta megismerésére adott lehetőséget. Az augusztus 20-i ünnep előtti utolsó pillanatban hagyta el a nyomdát a *Korálelőjátékok az Evangélikus énekeskönyv énekeihez* című, kétszázhatvan oldalas gyűjtemény, sok egyházzenész többévi munkájának gyümölcse. Egyik része válogatás a klasszikus korálfeldolgozás-irodalom kevésbé ismert darabjaiból és szerzőitől, másik része pedig kortárs komponisták alkotásainak színes csoportja. (Az opus részletesebb bemutatására hamarosan sor kerül az *Evangélikus Élet* hasábjain és az *Evangélikus.hu* oldalon is.) A felfedezésben *Bence Gábor* és *Gálos Miklós,* a kötet szerkesztői (és egyben szerzői), valamint *Mekis Péter* orgonaművész segítették a résztvevőket.

A kurzus nyitányaként huszonöt mű csendült fel a gyűjteményből Bence Gábor, *Ecsedi Zsuzsa, Kérges Dániel, Kocsis Krisztina,* Mekis Péter, *Németh Sándor* és *Szebik Attila* előadásában. Mivel gazdag a közös énekkincs, az előjátékokat más felekezetűek is jól tudják használni.

A továbbképző tanfolyam hallgatóival Ecsedi Zsuzsa és Bence Gábor foglalkozott, megadva mindenkinek a személyes segítséget és iránymutatást.

A reggeli és esti közös zsoltáros imádságok alkalmával – *Hafenscher Károly* összeállításában – páli levelek kerültek a gyülekezet elé (1Kor, Gal, Zsid); két este *Bence Áron* hirdette az igét.

Szinte második prédikációként Pál apostol volt a főszereplője a zenehallgatásoknak is: *Mendelssohn Paulus* oratóriumából Ecsedi Zsuzsa válogatott, leginkább a korálra épülő tételeket kiemelve. Az ő feladata volt a kurzusok szerkesztése, szervezése, a háttér és a szellemi tartalom megteremtése is.

Augusztus 26-án – a tavalyi év után ismét – Cegléd felé vették az irányt az orgona szerelmesei, az evangélikus templom türingiai stílusú Bach-orgonájához. Fassang László idei kurzusának anyagát – az improvizáció mellett – *J. S. Bach* művei, valamint Bach-kortárs és Bach-tanítvány szerzők korálfeldolgozásai adták. A kezdeti ismerkedés, labdázás és bemelegítés után akadt olyan, aki csak néhány hangot szólaltatott meg, más nagyobb darabbal foglalkozott. A lényeg viszont mindenki számára azonos volt: kiaknázni a hangszer különleges hangszíneit, legyőzni a fizikai korlátokat.

A napot – és az egész tanfolyamot – Fassang László improvizációs orgonaestje zárta, amelyen a közönség által megadott témákat – többnyire koráldallamokat – dolgozott fel különböző stílusokban. A hálaadást Bence Gábor igeolvasása és közös éneklés erősítette.

Minden évben komoly kérdés a szervezők számára, hogyan mozdíthatnák meg a szolgáló kántorokat. Ismerve ugyanis az egyház és az egyházzene helyzetét Magyarországon, nagy szükség volna arra, hogy még több helyen szóljon bátrabban és jobban az ének és az orgona, segítve gyülekezeteink életben maradását és a szüntelen istendicséretet.

■ EZSU

A kotta leírása: Korálelőjátékok az Evangélikus énekeskönyv énekeihez • Szerkesztette: Bence Gábor és Gálos Miklós • Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottságának megbízásából a Kántorképző Intézet közreműködésével a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, Budapest, 2015 • Felelős kiadó: Kendeh-Kirchknopf Péter • Kottagrafika: Pócs Miklós • Korrektúra és mutatók összeállítása: Ecsedi Zsuzsanna • Tördelés: Ecsedi Klára • A borítót Szita István rajzának felhasználásával Kendeh-Kirchknopf Péter tervezte

HIRDETÉS

A hónap igéje

„Ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermekek, nem mentek be a mennyek országába.” (Mt 18,3)

Mondhatjuk a fordítottját is: ha megtértek, és olyanok lesztek, mint a kisgyermekek… Itt egy isteni föltételről van szó: ha. Egy Istenünktől való ígéretről: *ha* megtértek, és olyanok lesztek…, *akkor* bementek Isten országába. És mivel az Úr szava mindig igaz, ez azt jelenti, hogy belekapaszkodhatsz a szavába: ha eleget teszel a föltételnek, akkor biztos a felelet. Sok ilyen ige van: *„…ha valaki… megnyitja az ajtót, bemegyek…”* (Jel 3,20; újonnan revideált Károli-ford. – ÚK) *„Ha megvalljuk bűneinket, ő hű és igaz, hogy megbocsássa…”* (1Jn 1,9; ÚK)

De itt a nemről is szó van. Arról, hogy ha nem engedsz az Úr hívásának, és nem adod az ő gyógyító és formáló kezébe bűnbánattal az életedet. Arról, hogy ha nem leszel olyan, mint egy kisgyermek. Akkor nagy baj van. Mert sokan reménykednek a földi életben Krisztusban, de nem tudnak hinni a föltámadásban és az örök életben. Pál apostol szerint minden embernél nyomorultabb, aki így él, mert számára csak ámítás a hit. A végén kiderül, hogy hamis úton járt. És sokan csak a földi életükhöz kérik Isten segítségét. A dicsőítés, szent ámulat, bűnbánat, lelki öröm sehol sincs ott az életükben.

Bárcsak észrevennék, hogy van tovább, és a „ha” nyomán van felelet az Úrtól! Új perspektíva nyílik a hívő előtt, kitágul a világ, az érdeklődési kör, a szolgálat egészen az örökkévalóságig. *„…tágas térre állítottad lábamat.”* (Zsolt 31,9b) Hát nem szép így élni? Amikor már nem a magam igazáért, a visszafizetésért vagy csak a mindennapi kenyérért, csupa magamnak valóért küzdök.

Nézzük most, mi is igénk két föltétele. Az egyik a megtérés. Sokszor vádolják azokat, akik a megtérésükről bizonyságot tesznek. Azt mondják: nagyképű vagy, nem a te munkád a hitre jutás, hanem Istené. Így van. De a *megtérés* szó pont ezt fejezi ki: Isten magához térített, magához hívott, magához fordított – és én odafordultam. Ennyit tudtam tenni, de azt megtettem. A megtérés tehát azt jelenti, hogy megbánom az elrontott múltamat, amellyel az Úr Jézusnak sok szenvedést okoztam a kereszten („Kezedbe, lábadba / a szöget én vertem, / Véred minden cseppje / égeti a lelkem”); aztán másodszor, hogy kezébe adom az életemet, hogy tisztítson meg, és tegyen új emberré; végül pedig, hogy a jövőmet is neki szánom, hogy legyen ő az igazi vezetője. Ebben benne van a múlt, a jelen és a jövő: ő elhívott – én az övé lettem.

Nézzük *Luther* 95 tételének az első pontját: „Isten azt akarja, hogy a hívő ember egész élete megtérés legyen.” Ezt némelyek rosszul értelmezik, és azt mondják, hogy tehát nincs szükség egy döntő megtérésre, csak naponkénti megtérésre van szükség. Pedig a naponkénti megtérés is az elsővel kezdődik. És ha az első lépcsőfokot kihagyjuk, baj van. Ezt a mondatot *Paulik János, Zábrák Dénes* és *Zsigmondy Árpád* így fordítja: „A keresztyén ember egész élete bűnbánatra térés kell, hogy legyen.” Így már világosabban érthetjük, miről is van szó – hiszen Luther a 95 tételben a bűnbocsánat kérdéséről értekezik.

A másik föltétel: legyetek olyanok, mint a kisgyermek. Ezt is sokan félreértik. Ne olyan együgyűek, olyan gyámoltalanok, olyan kijátszhatók, olyan keveset tudók legyünk! Itt másról van szó. Arról, hogy a helyes dolgokban legyünk olyanok, mint a kisgyermekek.

A kisgyermek tud bízni a szüleiben, hogy mellette vannak mindig, és amikor szükség van rá, segíteni és oltalmazni fogják. – Bízó kapcsolatban vagy-e Istennel, hogy bármi történjék is, ő megsegít? Vagy igéjét is kétségbe vonod?

Bízz Jézusban, őérte bejuthatsz Isten országába!

■ Széll Bulcsú

Meditáció a csendről

Az óbudai Hajógyári-szigeten tombol a nemzetközi ifjúság. Hatalmas üdvrivalgás, állandóan mért zajszint, mert a környék lakossága nehezen viseli a többezres tömeg harsány ünneplését. A kívülállók fülsiketítőnek tartják, a bent szórakozók természetes adottságként élik meg a modern zenét kísérő hangerőt.

S közben olvasom egyik napilapunkban, hogy természettudósok megállapítása szerint a halak nem kedvelik a bizonyos decibelszint feletti zenét, sőt egyáltalán magát a zajt. Ártalmas a fejlődésükre. Ha elfogadjuk ezt a megállapítást, joggal kérdezhetjük: ha a zaj ártalmas a halaknak, vajon az embernek nincs kára?

Egyik hetven feletti kedves ismerősöm önkéntes hallásvizsgálaton esett át. Örömmel újságolta, hogy a mérést végző asszisztens megdicsérte: a hallása jobb, mint sok húszévesé. Ők ugyanis mesterségesen rontják hallóképességüket, és fölöslegesen terhelik magas decibelszinten hallgatott zenével. Ez csak a hallókészülékeket gyártó üzemeknek hoz magasabb hasznot – mondta a vizsgálatot végző szakember.

Lehet, hogy igaza van a költő *Ladányi Mihálynak?* „Nagy a ricsaj hússzagú rezervátumaidban, huszadik század, / az esték meghitt csendjében csak az öregek és a költők üldögélnek.”

Az emberi érintkezés egyik legfontosabb feltétele, hogy meg tudjuk hallani a másik kérését, véleményét a szó kettős értelmében is. Képesek legyünk a hangrezgéseken keresztül meghallani s aztán felfogni, amit a társunk mond. Ha ez valamilyen ok miatt lehetetlenné válik, megszűnik számunkra a világ, s a másik ember is. Marad a kínos írásbeli érintkezés és a lassú gondolatcsere.

E néhány soros okfejtésből is kiderül, mennyire fontos érzékszervünk a fül. Sokkal jobban kellene vigyáznunk rá.

Ha a csendről gondolkozunk, akkor természetesen ennél sokkal többre is szabad emlékeztetni magunkat. A Bibliában is olvasunk a csendről. Többszörös értelemben is.

A csend zajmentes helyzetet tételez fel. Minden és mindenki néma marad (ApCsel 15,12; 21,40; Jel 8,1).

Isten magára is csendet tud parancsolni, de csendet tud teremteni mennyen és földön (Zsolt 107,29). *„Megnyugodott, békés az egész föld…”* (Ézs 14,7)

Talán legelőbb a viharzó tenger lecsendesítése jut eszünkbe (Mt 8,26). De tudunk a hullámzó indulatok, a viharzó kedélyállapot lecsendesítéséről is (ApCsel 19,35).

Isten sokszor semmi mást nem vár az embertől, csupán azt, hogy legyen csendben (2Móz 14,14). Zsolt 37,7; 46,11 és 62,2.6 szerint az ember igazi csendje az Istenben való feltétlen bizalomban valósul meg.

A „csendes életet élni” kifejezés pedig a becsületes, tisztességes életfolytatásra való biztatást tartalmazza (1Thessz 4,11; 1Tim 2,2).

A Biblia tud még arról a különleges csendről is, amikor az Isten hallgat. Ekkor megszakad az Isten és ember közti párbeszéd. Ez a legfájdalmasabb helyzet, amelybe az ember belekerülhet (Jób 30,20; Ézs 64,11).

De milyen örömteli, ha szól hozzánk! Illés, Isten lánglelkű prófétája Jezábel pogány királyné haragja elől éjszakára egy barlangba költözik, s aztán reggel keresi a Seregek Urát. Először az erős szélben vélte fölfedezni, amely sziklákat tördel. De az Úr nem volt ott a szélben. Aztán a földrengés következett, de az Úr nem volt jelen a földrengésben, sem az azt követő tűzben. De megszólalt a tűz után, szelíd és halk hangon. Illés eltakarta arcát, és így figyelt a szelíd és halk hangra, amely új király felkenésére küldte (1Kir 19,9–18).

Isten ma is szól halk és szelíd hangon templomok csendjében, erdők mélyén, meghitt tisztásokon, hegyek ormán, ahol kitágul a panoráma, hogy észrevegyük keresését, felfedezzük útbaigazító, küldő szavát. Olykor életünk váratlan sorsfordító eseményeiben kiált ránk.

Csend. Akkor értékeljük, ha előtte hangos, olykor alig elviselhető zaj elszenvedői voltunk. Akkor értékeljük, ha a tomboló vihar lecsendesedik, a villámok elülnek, a szél eláll, a természet s a természetünk megnyugszik. Akkor értékeljük, ha az érzelmi viharok körülöttünk megszűnnek, változó kedélyállapotunk újra harmóniára talál.

Keressük a csendet, keressük a csendben megszólító Urat, s bizonnyal megajándékoz minket – talán leginkább önmagával, mint egykor Illést: *„Kelj föl, egyél, mert erőd felett való út áll előtted!”* (1Kir 19,8)

■ D. Szebik Imre

HETI ÚTRAVALÓ

„Áldjad, lelkem, az Urat, és ne feledd el, mennyi jót tett veled!” (Zsolt 103,2)

Szentháromság ünnepe után a 14. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi hirdetik: a Szentlélek elevenít meg. Csak akiben hit által már lakozást vett az Atya-Fiú Lelke, az tud Dáviddal együtt énekelni heti igénk szavaival Isten irgalmáról. Becsengettek Jézus iskolájában is, s e tanévben az imádat és a hálaadás a fő tantárgyunk. „Magasztaljátok az Urat, mert jó, mert örökkévaló az ő kegyelme.” (Zsolt 118,1; LK) „A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme.” (GyLK 728) Isten szeretete mindörökké az istenfélőkkel van (lásd Zsolt 103,17); így ők egész életükkel az Urat magasztalják, dicsőítik, imádják „csak” azért, mert ő Isten, s hálát adnak minden áldásáért. Így tett egy samáriai leprás, kit Jézus meggyógyított: *„…visszatért, és fennhangon dicsőítette Istent. Arcra borult Jézus lábánál, és hálát adott neki. (…) És ezt mondta az Úr: Kelj fel és menj el, a hited megtartott téged.”* (Lk 17,15–16.19) Pál üzeni, hogy akik Krisztusban vannak, Lélek szerint járnak: *„Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai. (…) Ha pedig gyermekek, akkor örökösök is…”* (Róm 8,14.17) *Luther* erről így vall: „Akiben Krisztus-hit van, annak szívében a Szentlélek vigasztalást és erős gyermeki bizodalmat teremt. S éppen ez az a Lélek, ki arról biztosít, hogy Isten gyermekei vagyunk, s szívünket szívbeli könyörgésre készteti.” Pál kér (lásd 1Tim 2,1), és hálát ad Timóteus őszinte hitéért: *„Eszembe jutott ugyanis a benned élő képmutatás nélküli hit… Mert nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.”* (2Tim 1,5.7) Ez a meggyógyított vak bizonyságtétele: *„Ha ő nem volna Istentől való, semmit sem tudott volna tenni.”* Kiközösítése után Jézus *„találkozott vele, megkérdezte tőle: Hiszel te az Emberfiában? (…) Látod őt, és ő az, aki veled beszél. Erre az így szólt: Hiszek, Uram. És leborulva imádta őt.”* (Jn 9,33.35–38) Pál megírja Filemonnak, hogy imádkozik érte: *„Hálát adok mindenkor az én Istenemnek…, mert hallottam az Úr Jézusba vetett hitedről és a szentek iránt tanúsított szeretetedről…”* (Filem 4–5) S visszaküldi a megtért, hasznossá lett rabszolgát. A templomépítésre szánt önkéntes adományok számbavételekor Dávid hálaimájában mondta: *„Áldott vagy te, Uram…, öröktől fogva mindörökké! (…) Most azért, Istenünk, hálát adunk neked, és dicsérjük a te fenséges nevedet.”* (1Krón 29,10.13) Halála előtt az Úr Jézus új parancsolatot adott mindenkori követőinek: *„…ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!”* (Jn 13,34) Pál hálát ad, s állhatatosságra buzdít minket is, *„akiket szeret az Úr (…), hogy így részesüljetek a mi Urunk Jézus Krisztus dicsőségében.”* (2Thessz 2,13–14) És ez lehet a te önként vállalt, soha véget nem érő „házi feladatod”, küldetésed is: „Boldog vagyok, / Hogy én őt zenghetem, / Hálát adok neki, / Áldom nevét (…) / Ott választottak seregével / Dicsérem őt.” (EÉ 62,5) A most tizenharmadik évfolyamát elkezdő *Heti útravaló* küldetése is változatlan; hirdesse: *Solus Christus!* A hal jelképpel is ezt teszi: *Jézus Krisztus, Isten Fia Megváltó.*

■ Garai András

Gyorsabban szeretnél menni – vagy messzebbre szeretnél jutni?

Nemrég a *Kegyes hazugság (The Good Lie)* című remek filmet láttam. Szudáni menekültek kis csoportjának igaz történetén alapul, akik a hazájukban kialakult elnyomás miatt elmenekültek, és végül a Missouri államban Kansas Cityben leltek új otthonra. A film végén egy afrikai közmondás jelenik meg, mely összefoglalja hihetetlen vándorlásukat: „Ha gyorsan akartok haladni, menjetek egyedül. Ha messzire akartok jutni, menjetek együtt.”

Két mondat – tele bölcsességgel és igazsággal. Amikor olvastam, első gondolatom az olimpia volt. Egyéni futóversenyeknél a futók egyetlen célja, hogy elsőként érjenek a célba. Viszont váltóban vagy maratonoknál, ahol a résztvevők csapatokban futnak, a kölcsönös támogatás elengedhetetlen. Egy hosszú táv teljesítéséhez szerencsésebbnek tűnik együtt futni, mint egyedül.

Amikor egy újság szerkesztője voltam, rendszerint egyedül írtam a cikkeket. Viszont amikor a magazin arculatát kellett megtervezni, egy tehetséges csapat dolgozott együtt, és a csapattagok kreativitása összeadódott. A végeredmény fantasztikus volt: az egész mindig több volt a részek összegénél.

Az üzleti világban gyakran hallunk vállalkozókról, akik nagy célokat tűztek maguk elé. Egy ideig bizonyára jól megy nekik, gyorsan törnek előre, közben pedig függetlenek maradnak. Ám hogy álmaikat igazán valóra válthassák, ahhoz még a legnagyobb újítóknak is szükségük van segítségre – legyen szó akár számítógépes technikáról, gyártásfejlesztésről vagy ruhatervezésről…

Jó pár éve *Frank Sinatra* énekelte egyik slágerének refrénjében: „A magam útját jártam.” Ám Sinatra sikeréhez még idősebb korában is rengeteg emberre volt szükség: zenészekre, zeneszerzőkre, háttérénekesekre, adminisztratív stábra, újságírókra és másokra, akik hozzájárultak hatvan éven át töretlen karrierjéhez.

Az üzleti életben gyakran szóba kerül a „ranglétra” megmászása. Két érdekesség ezzel a „létrával” kapcsolatban. Egyrészt, ahogy mászol, gyakran keresztezed az útját azoknak, akik már elértek olyan magasra, amilyen magasra csak tudtak, és most épp a lefelé vezető úton vannak. Másrészt, ha a létra túl magas, szükséged van valakire, aki tartja neked, hogy le ne ess. A létrát nem tudod egyedül megmászni.

A Bibliában is találhatók példák olyan emberekre, akik elég bölcsek voltak ahhoz, hogy együtt messzire menjenek. Mózes és Józsué, Illés és Elizeus, Jézus és a tanítványai, Barnabás és Pál, Pál és Timóteus. Szintén találunk példát olyan emberekre, akik egyedül és gyorsan próbáltak haladni, majd életük vége felé elbuktak: Dávid király és fia, Salamon király a legjelentősebbek.

Néhány idevágó bibliai alapelv.

Kihozhatjuk egymásból a legjobbat. Egy közös cél elérésében segíthetünk egymásnak hatékonyabbá válni. Még a konfliktusok is értékesek lehetnek. *„Vassal formálják a vasat, és egyik ember formálja a másikat.”* (Péld 27,17)

Együtt többet elérhetünk. Ahogy a vadludak is úgy tesznek meg nagy távolságokat, hogy a vezetés munkáját megosztják, az üzleti életben is a hosszú távú hatékonyság szükséges feltétele, hogy egységbe kovácsolódva egyesítsük erőinket. *„Jobban boldogul kettő, mint egy: fáradozásuknak szép eredménye van.”* (Préd 4,9)

■ Robert J. Tamasy

Forrás: Monday Manna

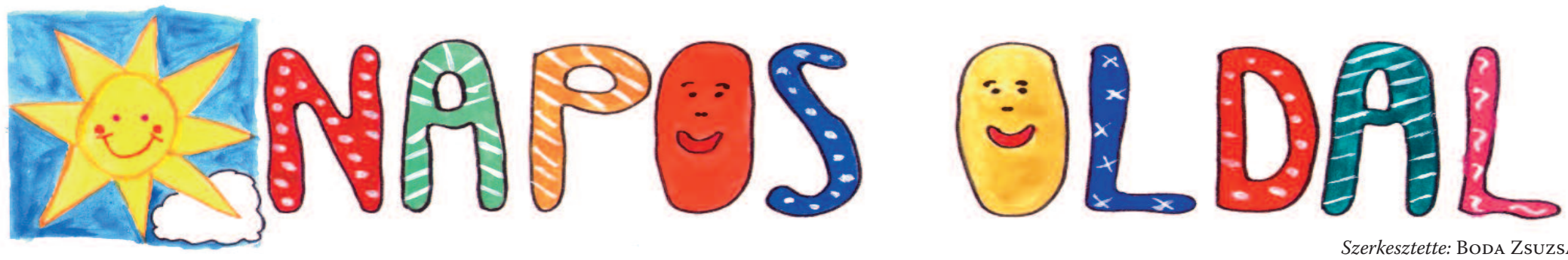

Szerkesztette: Boda Zsuzsa

Fácán

Biztosan láttatok már fácánt. A kakas hosszú farkával, tarka tollaival, szeme körül a nagy, csupasz piros folttal nagyon szép madár. A tyúk egyszerű sárgásbarna színezetű, de erre van szüksége, mert amikor a tojásokon ül a fű között, így kerülheti el a ragadozók figyelmét.

A fácán vadászati céllal, betelepítés útján került Európába. Hazánkban gyakori madár. Egész évben a megszokott területén tartózkodik. Kedveli a nyílt, bokrokkal, fákkal, nádfoltokkal tarkállt területeket, zárt erdőbe nem megy.

A kakas poligám (többnejű), négyhét tyúkkal jár együtt. Néha zajos

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

RAJZ: BUDAI TIBOR

szárnyverdeséssel kísért hangos, érdes kiáltást hallat. Ember közeledtére gyakran meglapul a gaz között, és csak az utolsó pillanatban, szinte a lábunk alól kel fel hangos katakolással. Gyors szárnycsapásokkal, alacsonyan repül, majd leereszkedik, és hosszú farkát felvágva gyorsan egy bokor alá szalad. A tojásokkal és csibékkel nem törődik, a család minden gondja a tyúk dolga.

Évente egyszer költ. Bokrosok szélén, mezei íz mentén sekély mélyedést kapar, ezt száraz fűszálakkal, levelekkel, gyökérdarabkákkal szegényesen kibéleli. Egyedül kotlik a 12-16 tojáson.

A csibék 22-25 nap alatt kelnek ki. Fészekhagyók, azaz felszáradásuk után anyjuk vezeti őket, a fészekbe nem térnek vissza. Gyorsan fejlődnek, kéthetesen már kicsit repülni is tudnak.

Gyakran előfordult velem, hogy csibéket vezető tyúk kelt fel előttem, és ilyenkor a tucatnyi fióka ciripelő hangokat hallatva követte az öreg madarat. A legközelebbi bokorhoz repültek, és gyorsan befutottak alá.

A fácánok a fák ágain töltik az éjszakát. Este – ahogy a vadászok mondják – felgallyaznak.

Korábban gyakran táboroztunk a Tisza mentén, és amikor este, már sötétben a sátrak felé mentünk, gyakran láttam a fán ülő madarak mozdulatlan, sötét alakját.

A fácánok a talajon táplálkoznak, kapirgálnak, mint a tyúkok. Férgeket, rovarokat, csigákat, magokat esznek. Télen a vadásztársaságok etetik őket.

■ Schmidt Egon

Kérdések

1. Milyen színűek a fácántojások?
2. Vajon hol fürdenek a fácánok?
3. Kelet-Ázsia a fácánok igazi hazája. Tudnál említeni néhány ott élő fajt?

Válaszok
1. Egyszínű olajbarnák.
2. Nem vízben, hanem a porban.
3. Aranyfácán, ezüstfácán.

Állatos párosító

▶ **A Bibliában sok olyan történetet olvashatunk, amelyben az állatoknak fontos szerepük van. Sőt vannak olyan személyek, akiknek – ha lenne címerük – akár a címerpajzsukon is egy-egy állat szerepelhetne. Az alábbi feladatban párosítsátok össze a bibliai alakokat a hozzájuk tartozó állatképekkel! Ha jól oldottátok meg a rejtvényt, egy szót olvashattok össze az állatok mellett található betűkből. Melyik ószövetségi személyhez köthetjük a megfejtést?**

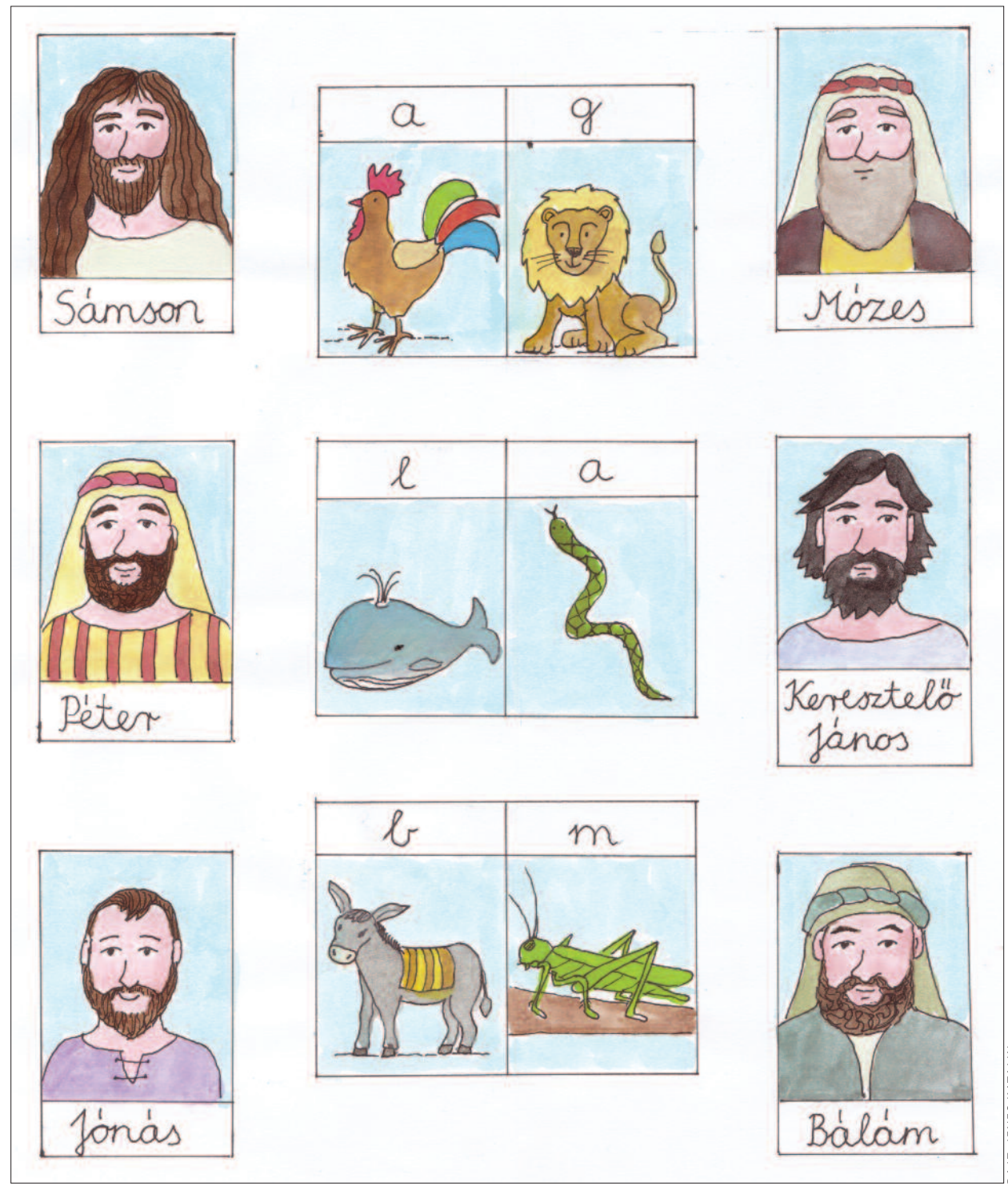

RAJZ: JENES KATALIN

Megfejtés:

Kinek a mije?

1. Fából készült jármű vagyok. Nagy esőben utaztam, rengeteg kiválasztott utasom volt, és a végállomásnál egy gyönyörű szivárványt is láthattam.

2. Kis fegyver vagyok, zsebben is elférek, mégis sikerült velem legyőzni egy óriási termetű harcost.

3. A hangszerek családjába tartozom. Olyan megnyugtató hangom van, hogy még a felzaklatott királyt is képes vagyok elcsendesíteni.

4. Törékeny vagyok. Eredetileg azért készítettek, hogy folyadékot tároljanak bennem, ám engem az Úr tanításának megjelenítéséhez használtak.

5. Fából készítettek, sokszor párom egy szék. Pénzt szoktak rajtam számolni. A gazdámat egyszer a Mester hívta el mellőlem.

6. Nagyon finom és egészséges étel vagyok. A testvérek még alkudozni is szoktak értem.

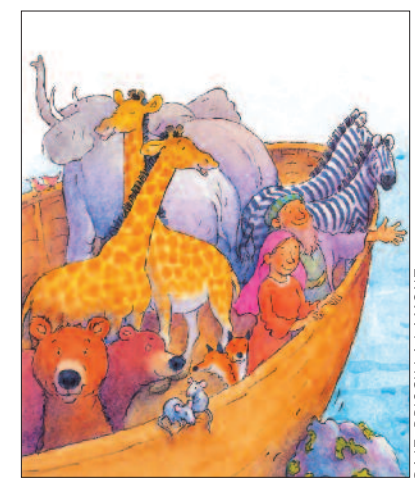

RAJZ: PRISCILLA LAMONT

(Megfejtések: 1. Noé bárkája; 2. Dávid parittyája; 3. Dávid lantja; 4. Jeremiás összetört cserépedénye; 5. Máté vámszedő asztala; 6. Jákob tál lencséje)

Rovatunk terjedelmi okokból általában nem tud helyet adni teljes szövegű történeti forrásközléseknek, de egy-egy érdekesebb dokumentum átfogó ismertetésére már volt példa. Ez alkalommal azonban rövidsége miatt közölhető a tanulmányozott irat, amely egyháztörténeti szempontból igen értékes információkat hordoz: a 18. század második felére meggyengült, de a 16–17. században még igen erős barsi evangélikusságnak 1705-ben átadni tervezett templomokat sorolja fel, adalékot szolgáltatva a Rákóczi-szabadságharc vallásügyben tett intézkedéseihez.

Adalék Bars vármegye protestáns egyháztörténetéhez 1705-ből

LÉVA VÁRA – A SZERZŐ FELVÉTELE

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

Bars vármegyében, amely vegyes lakosságú felvidéki terület volt, már az 1520-as években teret nyer a reformáció. (Egyik jelentős bázisa a területén fekvő Körmöcbánya, a hét alsó-magyarországi bányaváros központja lesz.) Szlovák és német evangélikus gyülekezetei 1610-től a bajmóci, míg a magyarok 1610 előtt a felsődunamelléki egyházkerülethez tartoztak. Mivel e kerület magyar gyülekezetei nagyrészt reformátussá váltak, a megmaradt evangélikus gyülekezetek 1610-től rövid időre a bajmóci kerülethez kerültek külön inspektor felügyelete alá, majd az 1613–1615 között újjáalakult felsődunamelléki evangélikus szuperintendencia bars–honti egyházmegyéjéhez tartoztak az 1680-as évekig. (Református egyházai 1592-től a felsődunamelléki egyházkerülethez, azon belül néhány gyülekezet a komjáti, míg nagyobb részük a barsi [bars–honti] esperességhez tartozott.)

A 17. században az ellenreformáció erősödésével a Felső-Dunamellék protestáns közösségei – különösen az 1671–1681 közötti gyászévtized idején – erős üldöztetésnek voltak kitéve; sok templomukat elvették, lelkészeiket elüldözték. A kuruc mozgalmak hatására ugyanakkor az 1681. évi soproni országgyűlés egyházügyi végzései – a 25. és 26. cikkely – bizonyos mértékű enyhülést hoztak a protestáns egyházaknak, így a 26. törvénycikk minden vármegyében engedélyezte számukra az úgynevezett „articuláris helyeken", hogy templomaik, iskoláik és paplakjaik lehessenek. Barsban ilyen artikuláris helyek voltak Simonyi és Nagyszelezsény, továbbá a bányavidéki főkapitánysághoz tartozó, az ország véghelyei közé számító Léva. (Ezenkívül Körmöcbányán is engedélyezték a protestánsok szabad vallásgyakorlatát).

A Rákóczi-szabadságharc elejére a vármegye megfogyatkozott evangélikus gyülekezetei a barsi esperességhez tartoztak, illetve a bajmóciból átkerültek a bányai, más néven selmeci egyházkerülethez. A reformátusok a barsi esperességhez, illetve a Duna bal partján fekvő felsődunamelléki egyházkerülethez tartoztak.

A felekezeti ellentétek a Rákóczi-szabadságharc kitörésében is szerepet játszottak. Nem véletlen, hogy jelentős volt a protestánsok körében az egyébként római katolikus *II. Rákóczi Ferenc* vezette szabadságharc támogatottsága, akinek intézkedései már rögtön a szabadságharc elején jelezték, hogy rendezni akarja a protestánsok szabad vallásgyakorlását. A felekezeti ellentéteket ugyanakkor az is élezte, hogy a szabadságharc elején a protestánsok is vettek el – több esetben erővel – katolikus kézen lévő templomokat. Ezért ezt a problémát megnyugtató módon kellett megoldani, hogy ne okozzon az országban belső viszályokat. Rákóczi a vallásügyi kérdések rendezését az előbb Rákos mezejére, majd a hadi események miatt Szécsénybe – éppen háromszáztíz éve – összehívott országgyűlésen (1705. szeptember 12. – október 2.) kívánta megoldani.

Az országgyűlésen heves vitákat váltott ki a vallásszabadság, a vallási sérelmek kérdése, amellyel a 19 articulus közül a 13–17. foglalkozott. A templomok hovatartozásának kérdését pedig új módon kívánták rendezni, mégpedig általánosságban úgy, hogy a településen többségben lévő felekezeté legyen a templom, viszont a kisebbségnek a földesúr köteles szabad telket adni, hogy templomot építhessen. Az alábbiakban bemutatandó, Bars vármegyére vonatkozó megegyezés szerint a protestáns felekezetek összesen 15-17, ebből az evangélikusok 9-11, a reformátusok 6 templomot kaptak volna vissza. (Két, a jegyzéken szereplő, az evangélikusoknak visszaadni szándékozott templomot később kihúztak.)

A forrás egyháztörténeti szempontból azért érdekes, mivel Barsban a 18. század második felére igen meggyengült, szinte eltűnt a 16–17. században még igen erős evangélikusság. Önálló anyaegyházuk a 18. század közepére kettő maradt: Nagyszelezsény, valamint 1734-től Simonyi helyett Nemeskosztolány. *II. József* türelmi rendelete után az újjászerveződött barsi evangélikus egyházmegyében még két anyaegyház volt ezek mellett, Fakóvezekény és Körmöcbánya, amelyekhez 1845-ben csatlakozott Léva. Ehhez képest azonban 1705-ben még legalább kilenc-tizenegy templomos településen lehetett többségben az evangélikus vallású lakosság.

■ Oláh Tamás

A szerző a Sátoraljaújhelyi Levéltár osztályvezető főlevéltárosa

AZ ISMERETLEN DOKUMENTUM FOTÓJA – A SZERZŐ FELVÉTELE

A dokumentum szövege

A közlésben a szögletes zárójel későbbi betoldást jelöl, s a kihúzott szövegrészeket is feltüntetjük. A helységneveknél, valamint a nehezen érthető szövegrészeknél zárójelben adunk magyarázatot.

1705. die 28 7bris Szécsény Mezőben [Országh Gyűlésnek alkalmatosságával] Nemes Bars Vármegyében [lévő Templomok iránt Atyafiságosan és alku képpen Helvetica és Augustana Confession lévő Atyánk fiainknak ez alább írt mód szerint Templomokat cedáltunk cum omnibus suis appertinenciis et clenodiis … …] (átengedtünk minden tartozékaival és úrasztali edényeivel) ~~denomináltattak~~ aláb írt helyek; Augustana, és Helvetica Confession lévő Nemes Statusoknak:

Augustana Confession lévőknek:
~~Lévai Processusban~~
1. Nagy Ugrócz, 2. Geletnek, 3. Szénásfalva (Szénásfalu), 4. Felső Zdánya (Felsőzsadány), 5. Alsó Zdánya (Alsózsadány), 6. Maghos Part (Magasmart), 7. Vihnye (Peszerény községgel egyesült, neve Vihnyepeszerény), 8. Nagy Szelesén (Nagyszelezsény), 9. Készi (Garamkeszi), ~~10. Tóth Vezekény, 11. Kopanicza (Irtványos)~~
~~Helvetica Conf.~~

Helvetica Confession lévő Statusoknak:
~~Nagy Salló.~~

Azonkívül, a kiknek ususában (használatában) és Possessiójában (birtokában) voltak denomináltatnak (megnevezettek):
1. Nagy Salló, 2. Semlér (Zsemlér), 3. Szent György (Garamszentgyörgy), 4. Kis Sáró, 5. Pozba, 6. Töhöly (Töhöl)

Az ismertetett dokumentum fellelhetősége: Štatný Archív v Nitre (Nyitrai Állami Levéltár), Tekovská župa (Bars vármegye), Kongregačné písomnosti I. 1540–1763. B. Spisy (Acta congregationalia) 25. doboz. 314. 1705. Fasc. XVIII. No. 13.

A bujdosók imája

Mikes Kelemen emlékére

„Amitől tartottunk, abban már benne vagyunk. Az Isten árvaságra téve bennünket, és kivévé ma közüllünk a mi édes urunkot és atyánkot, három óra után reggel. Ma nagypéntek lévén, mind a mennyei, mind a földi atyáinknak halálokot kell siratni. Az Isten mára halasztotta halálát urunknak…" Olvasom a dátumot: ki írta, és mikor? „Rodostó, 8. aprilis 1735." Könnyen megfejthetjük: *II. Rákóczi Ferenc* belső inasáról, mindeneséről, *Mikes Kelemenről* van szó, aki maga is a száműzöttek keserű életét élte.

Néhány nap múlva ezt üzeni: „Itt édes néném, könnyhullatással esszük kenyerünket, és olyanok vagyunk, mint a nyáj pásztor nélkül. Másnap szegénynek a testámentumát felnyitottuk, és elolvastuk. Mindenik cselédinek hagyott, énnekem ötezer német forintot, Sibrik uramnak is annyit…"

Micsoda sors: menekülés a fejedelem mellett, vereségek és pestisjárványok. Párizs és Versailles. A legkeservesebb: a magyarországi hazatérés reményének szétfoszlása! A háromszázhuszonöt éve (1690 augusztusában) született Mikes Kelemennek egyetlen menedéke maradt: a gyönyörű magyar nyelv. A megtalált forma: a levelekbe beleszőtt emigráció. A képzeletbeli karnyújtás, hogy a hazaröptetett gondolat mint hűséges madár faágat hoz csőrében. Magyar dalt és hívást.

Sokat töprengtem: ha nem kerül a fejedelem közelébe, nem kell menekülnie, nincs távol több mint négy évtizeden át, mi lett volna belőle? Akkor is íróvá válik? Talán rátalál a szavak szépségére, de nem lesz egy irodalmi műfaj megteremtője.

„Mikes a késői barokk, rokokó szépprózа utolérhetetlen tollú mestere – írta *Hopp Lajos,* az életmű tudós gondozója –, a régebbi magyar prózaírás klasszikus alakja… Művészi kvalitásai fölébe emelik valamennyi hazai kortársának a kora felvilágosodás fél évszázadának magyar irodalmában."

ISMERETLEN MAGYARORSZÁGI MESTER, 19. SZÁZAD HARMADIK NEGYEDE

Fontos megemlíteni, hogy Mikes halála előtt (pestisben halt meg 1761. október 2-án, sírja ismeretlen) kéziratának nagyobb részét haza tudta küldeni. Hálásak lehetünk a kései utódoknak, hogy őrizték és fölismerték az életmű jelentőségét. 1786 körül tűnt föl a bécsi magyar szerkesztők körében a *Törökországi levelek;* 1794-ben megjelent az első kiadása.

Hűség és hazaszeretet jellemzi ezt a naplót. Finom szövésű részletek, egyszerű mondatok, az otthonról hozott ízes székely tájnyelv.

Váratlan, szép ajándék volt a leveleskönyv, és kis idő múlva együtt emlegették a fejedelem könyveivel. Rákóczi és Mikes életműve éltető kovász lett. *Kölcsey, Ady, Juhász Gyula, Tamási Áron, Veres Péter,* más kortárs írók és ma élők emlékezései nem engedik, hogy a feledésbe hulljon a két nagyszerű ember áldozatos élete.

■ Fenyvesi Félix Lajos

HIRDETÉSEK

Nyugdíjas lelkészek találkozója

A nyugdíjas lelkészek szokásos összejövetelét a Deák téri gyülekezetben szeptember 4-én 9.30-kor tartjuk, melyen *Kendeh Péter* és *Joób Máté* tart áhítatot és előadást *Lelkészi életpályamodell – Kihívások csomópontjában* címmel.

Meghívó a Lepramisszió rendezvényére

A Lepramisszió őszi műsoros délelőttjét és rövid közgyűlését szeptember 14-én, hétfőn 10 órakor tartja a Budapest-Törökőri Református Gyülekezet templomában (Százados út 4.; a 2-es metró Stadion megállójától jobbra, a katolikus templom melletti utca). Képes bemutató, versek, énekek, ismeretterjesztő előadás alkotja a műsort. Az alkalom 13 óra körül fejeződik be szeretetvendégséggel. Mindenkit szeretettel várnak!

Munkatársat keres a Fébé

A Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület kilencvenévi szolgálat után új irányt szab tevékenységének. Megtartva a diakonisszák elkötelezettségét a szolgáló Jézus követésében, professzionálisabb szolgálatot alakít ki a rászorulók segítésében.

Munkatársat keresünk segélyszolgálati rendszer kialakításához, mely az egyesület múltját, ismertségét felhasználva adományok, pályázatok segítségével az evangélikus egyházon belül, de tágabb körben is karitatív munkát végez.

Feladatok:
- adminisztrációs kötelezettségek
- az egyesület népszerűsítése
- bel- és külföldi egyházi, világi szervezetek, magánszemélyek segítségének szervezése
- önkéntesek toborzása, pénzbeli, tárgyi, adminisztrációs segítség szervezése
- oktatási, missziói, hitmélyítő alkalmak szervezése

Elvárások:
- aktív tagság az evangélikus egyházban, a Fébé egyesület szolgálatának ismerete
- az egyesületekre vonatkozó jogi szabályozás ismerete, alapvető pénzügyi ismeretek, az adminisztrációban való alaposság
- jó kommunikáció, önálló vagy közösségi kreatív tevékenység
- pályázatírásban való jártasság
- tárgyalóképes német- és angolnyelv-ismeret, jogosítvány

Ajánlatunk:
- önállóság
- felszerelt iroda
- szolgálati autó – céges használatra
- közalkalmazotti bértáblára támaszkodó fizetés

A pályázatokat szeptember 30-ig a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület címére várjuk: 1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 193., vagy a febe.egyesulet @lutheran.hu e-mail címünkre.

Istentiszteleti rend • 2015. szeptember 6.

Szentháromság ünnepe után 14. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 17,11–19; 1Móz 28,10–22. Textus: Gal 5,16–24. Énekek: 225/461, 47.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. Liszka Viktor; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. (úrv.) D. Keveházi László; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. (úrv.) Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztojanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., tanévnyitó) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 10. (családi) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/A** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., családi) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 10. (úrv., családi) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; de. negyed 12. Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., tanévnyitó) Szirmai Zoltán; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (úrv., tanévnyitó) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Vető István; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza. *Összeállította: Balla Mária*

Terray László halálára

Testvérünk hazatért

Kerülő úton, késéssel jött a szomorú hír: kilencvenegy éves korában, augusztus 8-án, norvégiai otthonában elhunyt *dr. h. c. Terray László* evangélikus lelkész. Vagy két hónapja még beszéltem vele telefonon: vidáman sorolta, hogy még el tudja látni magát, bár szükség esetén valaki a rendelkezésére áll. És hozzátette, hogy már igen gyenge és fáradt.

A Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkigondozók Munkaközössége (KÉMELM) egykori elnökét veszítette el benne. Illő, hogy Istennek hálát adjunk érte: ez a tudós, tehetséges, szorgalmas, nagy feladatok elvégzésére mindig kész testvérünk és kollégánk gazdagította közösségünk és valamennyiünk életét. Néhány jellemző vonását emeljük csak ki e pár sorban.

László tudós és bölcs ember volt. Ösztöndíjasként került ki külföldre, és egész életén át meg is maradt „ösztöndíjasnak". Hangyaszorgalommal állt neki minden munkának. Amire pedig „ráállt", azt következetesen és fáradhatatlanul be is végezte. Isten előtt állónak-élőnek tudta magát, és mindig úgy dolgozott, hogy megbízójának bármikor számot tudjon adni feladata elvégzéséről.

Egész szolgálata a norvég evangélikus egyházhoz kötötte. Volt fővárosi sekrestyés, lappföldi misszionárius, apály-dagálykor különböző számú sziget gyülekezeti lelkésze, a norvég zsidómisszió fáradhatatlan és igen aktív főtitkára, a magyarországi egyházak sorsát aggódva figyelő kritikus. Mindez azonban nem akadályozta meg abban, hogy az 1956 utáni nehéz időkben ne viselje szívén a külföldre szakadt magyar keresztények gondozásának ügyét. Tárgyalt, intézkedett, kért, közbenjárt, kopogtatott-kilincselt. Nem utolsósorban ennek volt eredménye az eredetileg a Trans World Radio, majd a Radio Monte Carlo állomásain évtizedeken át sugárzott magyar nyelvű evangélikus adás, a most ötvenkilencedik évében járó *Útitárs* magyar evangéliumi lap, a munkaközösség szaklapja, a *Koinonia,* részvételünk az ökumenikus munkában.

Szívvel-lélekkel szolgálta norvég egyházát, és ugyanolyan erőbevetéssel gondoskodott közösségünk vezetéséről és munkájáról.

László jó kolléga és testvér volt. Bajban mindig lehetett a segítségére számítani. Tanácstalanságban mindig tudott utat mutatni. Amikor személyes ügyeink nehezedtek ránk, neki mindig volt ötlete, elképzelése a megoldásra. Kifogyhatatlan ötletkészletéből sokan és sokat gazdagodtunk. Vitás ügyeink elintézője gyakran ő volt. Nem hangoskodva, hanem következetes békíteni akarással és tudással.

Bibliás kegyességű ember volt. Lelkesedett az északi ébredési mozgalmak munkájáért csakúgy, mint az általa megálmodott s ma is élő nagyheti ifjúsági konferenciák „kegyes" megrendezéséért. Sokszínű és -rétű munkájában annak a Krisztusnak a szeretete vezette, aki méltatta őt soksok kegyelmi ajándékára. Élményt jelentettek írásai, igehirdetései, áhítatai. Magát mindig az Ige uralma alá helyezte, és végezte csendben – de következetesen – sokágú munkáját.

László a mienk volt – így éreztük. S az is marad, amíg élnek azok, akik olyan sokat köszönhetnek neki. Ezért marad is a mienk. Az Isten kezében.

■ Gémes István

A szülőháza elismerése: az Ordass Lajos-díj

Nem szükséges elmondani a magyar evangélikusoknak, hogy ki volt *Terray László,* az 1946-ban *Ordass Lajos* püspök által fölszentelt evangélikus lelkész. A norvégiai ösztöndíjas jól tette, hogy a kommunista hatalomátvétel és püspöke bebörtönzése után kint maradt, közreműködött a koncepciós per és a kommunista rendszer leleplezésében. Terraynak Ordassról írt és már számos nyelvre lefordított, *Nem tehetett mást* című életrajza a rendszerváltozáskor, 1990-ben itthon is megjelent (az Ordass Lajos Baráti Kör gondozásában).

A norvég evangélikus egyházban végzett szolgálata mellett a norvég lappmisszió, 1967-től 1981-ig a norvég Izrael-misszió főtitkáraként is széles körű elismerést kiváltó hittestvérünket hetvenedik születésnapján *ifj. Fabiny Tibor* köszöntötte a *Protestáns Szemlében,* 2004-ben, nyolcvanadik születésnapján pedig *Hafenscher Károly* az *Evangélikus Életben.* Amikor 2008-ban első kitüntetettként átvette az Ordass Lajos-díjat, Fabiny Tibor teológusprofesszor laudációjában kiemelte: „Nem Terray László érkezett vissza a Magyarországi Evangélikus Egyházhoz, hanem az egyház tért vissza hozzá."

Norvégiába akkreditált magyar nagykövetként kedves kötelességemnek tekintettem, hogy fölkeressem vidéki lakásában, ahol felesége halála óta egyedül, de gyermekei gondoskodó figyelmétől övezve élt. Az évek súlyától testileg meghajlott, de szellemileg friss, a világ és szülőhazája sorsát követő, rendkívül szeretetreméltó embert ismertem meg benne. A bennünket körülvevő sok aggasztó jelenség természetesen erősen foglalkoztatta, de az volt a benyomásom, hogy érzi, a maga részéről megtette, amivel a bajok orvoslásához hozzá tudott járulni, és megnyugodva várja Teremtője hívását.

Közelgő kilencvenedik születésnapját azzal szerettem volna megünnepelni, hogy fölterjesztettem a Magyar Érdemrend tisztikeresztje kitüntetésre. Betegeskedése miatt aggódtunk, de a gondviselés kegyelme lehetővé tette, hogy 2014. január 29-én *Prőhle Gergely* helyettes államtitkárral, egyházunk országos felügyelőjével együtt adjam át neki szülőhazája elismerését. Az oslói magyar nagykövetségen tartott kis ünnepségen a kitüntetett mellett részt vett három gyermeke és családtagjaik, személyes barátja, *Ole Ch. Kvarme* oslói püspök, valamint *Rolf G. Heitmann,* a norvég Izrael-misszió jelenlegi főtitkára a testvérével, aki Terray régi barátja.

Pár héttel később még egyszer láthattam László bátyámat. Meglátogatott régi kollégám és barátom, *Ódor László.* Feleségeinkkel együtt fölkerestük, és még biztatóan jó testi-lelki állapotban találtuk a magyar–norvég egyházi kapcsolatok doyenjét. Sandéi otthonában ugyanaz a példás rend, nyugalom és finom sütemények fogadtak, mint első látogatásomkor. Elsősorban arról beszélgettünk, mennyire váltak valóra azok a reményeink, várakozásaink, amelyek huszonöt évvel korábban bennünk éltek. Nem volt okunk az elégedettségre, de vigasz volt a tudat, hogy a magyarság most maga alakíthatja sorsát, és Isten segítségével minden bajból kilábalhatunk.

■ Jeszenszky Géza

HIRDETÉS

Parókusi alkalmassági vizsgálat

Az Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatala parókusi alkalmassági vizsgálatot hirdet az egyházkerület azon lelkészei számára, akik a Magyarországi Evangélikus Egyház 2005. évi III. törvényének 12., 13., 14. paragrafusaiban előírt feltételeknek megfelelnek.

A szóbeli vizsga várhatóan november utolsó hetében lesz. Jelentkezni elektronikus úton lehet szeptember 25-ig a püspöki hivatal e-mail címén (eszaki.kerulet @lutheran.hu) az esperesi igazolás csatolásával.

A jelentkezők részletes tájékoztatást kapnak a vizsga menetéről, az írásbeli feladatokról és a szóbeli tételekről.

Dr. Fabiny Tamás,
az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke

Távoli világok

A tavalyi év egyik legnagyobb filmsikere volt a *Csillagok között* (Interstellar) című film *Christopher Nolan* rendezésében. A történet ott kezdődik, hogy a Föld egyre kevésbé élhető az emberiség számára, így szinte az utolsó erőforrásokat próbálják meg felhasználni arra, hogy evakuálják a bolygóról a megmaradt népességet. A sztori nem egyedi abból a szempontból, hogy számos tudományos-fantasztikus alkotás foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy mi is történik, amikor az emberi faj szükségszerűségből vagy kalandvágyból elhagyja bolygónkat, és új hazát keres magának. *Jules Verne Utazás a Holdba* című műve éppen százötven éve jelent meg, és már annak is több mint negyvenöt éve, hogy űrhajó szállt le egy másik égitest felszínére.

Az elmúlt pár hónapban két hír is felkeltette az űr iránt érdeklődők figyelmét. Az egyik, hogy a kilenc éve útjára bocsátott New Horizons űrszonda csaknem tizenkétezer kilométerre közelítette meg a Plútót, és eddig elképzelhetetlen minőségű fényképeket küldött róla vissza a Földre. A másik, hogy a Kepler űrtávcső olyan bolygót fedezett fel a távoli világűrben, amely az eddigiek közül a leginkább hasonlít a Földre. A Kepler–452b – feltételezett jellemzői alapján – csaknem annyira alkalmas lehet az életre, mint maga a Föld, ugyanakkor olyan óriási távolságra van tőlünk, hogy még a New Horizonsnak is huszonötmillió évbe telne, hogy odaérjen. Októberben kerül a mozikba a *Mentőexpedíció, Andy Weir A marsi* című műve alapján forgatott film. A szerző a tudományos világ szerint is rendkívül jó érzékkel és szakmailag is pontosan nyúlt a kérdéshez: miként lehet túlélni a Marson, ha egy expedíció balul sül el. A könyv sikere részben annak is köszönhető, hogy egyre inkább aktuálisan megoldandó feladatként tekintenek arra, hogy embereket lehessen küldeni a vörös bolygóra, és adott esetben állandó telepet lehessen létrehozni rajta.

A távoli világok meghódítása tipikusan első világbeli probléma. Technikai kutatások folynak abban a témában, hogy miként lehet élni olyan környezetben, ahol sem légkör, sem ivóvíz, sem megfelelő sugárvédelem nem létezik. Ugyanakkor a Föld bizonyos részein éppen olyan valós probléma például az ivóvíz hiánya, mint a Marson. A nyugati világ figyelme mégis mintha kevésbé fókuszálna erre a területre. Vannak azért szervezetek, amelyek éppen ez ellen küzdenek. A *Water.org* weboldalán egyből szembeötlő információk alapján igen súlyos gondról van szó: a világon minden percben meghal egy gyermek valamilyen vízzel kapcsolatos betegségben.

Mindeközben az Egyesült Államokban óriási sikert tud elérni egy olyan vizespalack, amelyik kapcsolatot tart fenn tulajdonosának mobiltelefonjával. A *HidrateMe* azok számára készült, akik nem isznak eleget – no nem azért, mert nincs megfelelő mennyiségű ivóvizük, hanem mert egyszerűen nem figyelnek oda a kellő folyadékbevitelre.

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

A *HidrateMe* rendszere a testsúly és az időjárási körülmények figyelembevételével jelzi, hogy mennyi folyadékot kell még aznap innunk, és grafikonon is megnézhetjük, hogy az elmúlt időszakban mennyire voltunk jó ivók. Persze a telefonos figyelmeztetés sem lehet mindig elég, ezért maga a palack is elkezd világítani, amikor eljön az ideje annak, hogy a szomjunkat oltsuk.

Csak nézőpont kérdése, hogy a gazdag Nyugat és a szomjazó Kelet közötti távolságot nagyobbnak lássuk, mint a Mars és a Föld közöttit. A háborúk és a fokozódó vízhiány következtében milliók fognak útra kelni új otthon reményében, és bár az emberiség előszeretettel tekintene planétánkon kívülre, valójában a „helyi" problémákat kell majd a jelenleginél hatékonyabban megoldania. Negyvenöt dollár egy okospalackért nem nagy ár, de a szép az lenne, ha a saját kényelmünk biztosítása mellett a *Water.org* támogatására is futná.

Ha használjuk a *Tab for a Cause (http://www.tabforacause.org/)* böngészőmodult, akkor a megnyitott böngészőablakok után járó virtuális valutánkat fordíthatjuk a *Water.org* támogatására, így legalább lesz haszna annak, hogy hirdetéseket nézegetünk.

■ N. B.

Felejthetetlen élmények a KÖSZI-táborokban

A Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért (KÖSZI) 2015 nyarán rendezte meg a 19. *Napvető* közösségépítő tábort két turnusban. A *Napvető kreatív tábor* az ifi korosztályt (7–12. osztályosok), a *Napvető kalandtábor* a kisebbeket (3–8. osztályosok) várta Piliscsabán, a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban. A táborok idén megújult tartalommal jelentkeztek: az eddigi ifitábor a szellemi és fizikai kreativitás fejlesztését tűzte ki célul, míg a korábbi kölyöktábor szellemi, lelki és fizikai kalandokra hívta a kicsiket. Összesen százhúsz fiatal és harminckét vezető, illetve segítő élvezte a szerető közösség élményét egy-egy újabb felejthetetlen héten át, Isten áldásával.

JENCSIK VIKTOR FELVÉTELE

Újabb mérföldkőhöz érkezett ebben az évben a KÖSZI, amikor igazán korszerű és egyedi arculatot kapott a két tábor. Ez lehetővé tette, hogy a résztvevők életkoruknak megfelelően és önfeledten szórakozva fejlődjenek a nyáron is testben és lélekben. Talán az izgalmas témaválasztásnak is köszönhető, hogy rengetegen jelentkeztek: *Világok vonzásában,* illetve *Utazás a Föld körül* címmel képzeletben fantasztikus utazásra indultak a tábori csapatok.

A KÖSZI Napvető kreatív tábor lehetőséget adott a kamaszoknak távoli tájak életébe való bepillantásra, miközben számba vették azokat az értékeket, melyeket az adott kontinensen a legfontosabbnak tartanak – hogy aztán mindezt kreatív módon dolgozzák fel zenében, festésben, színjátszásban, táncban, főzésben. A KÖSZI Napvető kalandtáborban a kicsik serege naponta keresett kincset hegyen, vízen, dzsungelben és sivatagban, és észrevétlenül találták meg nemcsak az apró játékokat, hanem a szívük-lelkük kincseit is áhítatokon, kiscsoportos hittanórákon, csendséták és beszélgetések során.

Sokoldalú sportolási lehetőség, sosem látott, izgalmas és kreatív programok, személyre szóló figyelem és családias kiscsoportok jellemezték a tábort.

A szorosan összekovácsolódott közösségek végül *Megálló* úrvacsorás istentisztelettel búcsúztatták el a két hetet. Isten tenyerén, szerető közösségben, csupa apró és nagyobb csodát átélve telt el az idő: az egyik ilyen csoda a kalandtáborban történt meg, ahol számos generáció táborozott együtt vidám nagycsaládként. A KÖSZI Napvető kalandtábor keretén belül szervezték meg a KÖSZI ifiképző táborát is, amely a táborvezetői utánpótlást biztosítja.

Ugyanaz az egymást szerető és támogató közösségi érzés tartotta össze a 18–38 éves vezetői csapatot, mint a tízfős, nagykamaszokból álló, vezetők jobbkezéül szolgáló, ügyes ifiképzős csoportot vagy a vidám résztvevők népes táborát. A KÖSZI vezetősége pedig hihetetlenül büszke rá, hogy a tehetséges vezetői csapat tagjai között kilenc olyan fiatal van, aki valamikor 8–12 éves Napvető-táborozó volt, és most önkéntesként, saját adottságait és az itt tanultakat kamatoztatva terelgeti a kicsiket.

Köszönettel tartozik a szervező és részt vevő csapat *Varga Gábornak* és feleségének, *Zsuzsának* a helyszínen nyújtott gondoskodásukért, *Szabó B. András, Szlaukó Orsolya* lelkészeknek és *Szabó Adrienn* teológushallgatónak a táborban végzett lelki vezetői szolgálatért, valamint *Kelényi Zsolt* és *Frenyó Zsófia* táborvezetőknek.

A szervezők mindenkit szeretettel várnak a következő, a 14. KÖSZI Nyomkereső készségfejlesztő táborba Piliscsabára, melyet október 22–25. között, őszi, misztikus hangulatban, „Tudsz titkot tartani?"mottóval rendeznek meg.

■ Pellionisz Petra

HIRDETÉSEK

Könyvvásárok szeptemberben

A Luther Kiadó minden érdeklődőt szeretettel vár könyvesasztalánál
• az *evangélikus presbiterek országos találkozóján (EPOT)* szeptember 19-én Budapesten, a Tüskecsarnokban;
• az *artikuláris napon* szeptember 27-én Nemescsón;
• a *Tágas tér fesztiválon* 2015. szeptember 25–27. között Szegeden.
Saját kiadványainkra *15% kedvezményt* biztosítunk.

Szeretnénk felajánlani gyülekezeteinknek, intézményeinknek és egyéni vásárlóinknak az *előrendelés* lehetőségét, hogy megrendelt könyveiket a helyszínen *postaköltség nélkül* átvehessék. Ehhez megrendeléseiket az EPOT esetében legkésőbb *szeptember 16-ig,* a nemescsói és szegedi rendezvény esetében *szeptember 22-ig* küldjék el a kiado@lutheran.hu címre. Kérjük, szíveskedjenek jelezni, melyik könyvvásárba kérik a csomagot, és hogy készpénzzel vagy átutalással kívánnak-e fizetni.

Átutalásos számla esetén 10%, készpénzes fizetés esetén 15% kedvezményt adunk. A könyvvásárokban csak készpénzes számlát áll módunkban kiállítani.

Luther Kiadó
Kiadónk és könyvesboltunk új címe 2015 januárjától:
1081 Budapest, Kiss József u. 2/A
Számlázási és postázási cím: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Tel.: 1/317-5478, 20/824-5518
Könyvesbolt: 1/411-0385
kiado@lutheran.hu
http://www.facebook.com/LutherKiado

Meghívó a hittudományi egyetem tanévnyitójára

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeptember 11-én, pénteken 14.30-kor tartja tanévnyitó istentiszteletét és ünnepi ülését a budapest-zuglói evangélikus templomban (Budapest XIV., Lőcsei út 32.). Az istentiszteleten *dr. Fabiny Tamás* püspök végzi az igehirdetés szolgálatát.

Az ünnepi ülés rendje: Megnyitás • Rektori beszéd • Elsőévesek fogadalomtétele • Mentori megbízólevelek átadása • Habilitációs oklevelek átadása *Németh Tamás* és *Hanula Gergely* részére • *Szabó B. András* pestújhelyi lelkész doktoravatása • MAB akkreditációs tanúsítvány átadása • Bejelentések • Himnusz

Közreműködik *dr. Finta Gergely* (orgona), az egyetem énekkarát *dr. Kinczler Zsuzsanna* vezényli.

Az offertórium a Dr. Sólyom Jenő Alapítvány javát szolgálja.

Ünnepünkre szeretettel meghívjuk.

Dr. Szabó Lajos *rektor*

A Fény felé – szimpóziumest

„A fény homályt, az árnyak mélye fényt szül..." (Pilinszky)

Szimpóziumest a *Fény nemzetközi éve* alkalmából a Petőfi Irodalmi Múzeumban (Budapest V., Károlyi u. 16.) szeptember 21-én a Petőfi Irodalmi Múzeum, a Magyar UNESCO Bizottság és az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány rendezésében.

Köszöntőt mond *E. Csorba Csilla,* a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója és *Réthelyi Miklós,* a Magyar UNESCO Bizottság elnöke.

18.10–18.30: *Herényi Levente* biofizikus előadása
18.30–19.10: A dicsőség felfénylése – kerekasztal-beszélgetés *Darvas István* rabbi, *Fabiny Tamás* evangélikus püspök, valamint *Korzenszky Richárd* OSB perjel részvételével. A beszélgetést *Galambos Ádám* evangélikus teológus vezeti
19.10–19.20: Szünet
19.20–19.30: A fény ihletése az irodalomban – felolvasás
19.30–20.10: Disputa – *Czigány Tamás* építész, *Haris László* fotóművész, *Mengyán András* képzőművész beszélgetése Galambos Ádám vezetésével
20.10–20.20: Szünet
20.20–21.20: A *Szent Efrém férfikar* koncertje (művészeti vezető: *Bubnó Tamás*)

MEGHÍVÓ PROTESTÁNS MÉDIAMŰHELYRE

Téma: A médiaoktatás – protestáns szemmel

Idén is aktív médiamunkásokat, továbbá a média belső, szakmai kérdései iránt érdeklődőket vár őszi tanácskozására a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz). Műhelyünk ezúttal az újságíróképzés, a médiaoktatás mai helyzetét veszi górcső alá, a tárgyban illetékes tanár kollégák részvételével.

Akik már elfogadták meghívásunkat: *Balla Péter,* a Károli Gáspár Református Egyetem rektora; *Gazsó L. Ferenc,* a Magyar Távirati Iroda Igazgatóság igazgatója; *Heltai Miklós* nyugalmazott gimnáziumigazgató, a Csökmei Kör elnöke; *Illisz László,* az Evangélikus Információs Szolgálat igazgatója, a Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola oktatója; *Kerekes Sándor* kommunikációs vezető (Főnix Rendezvényszervező Nonprofit Kft.); *Komlósi Gábor,* a Magyar Újságírók Országos Szövetségének elnöke; *Nagy Károly Zsolt,* a Sárospataki Református Teológiai Akadémia főiskolai adjunktusa, az induló kommunikáció szak vezetője; *Osztovits Ágnes,* a *Heti Válasz* főmunkatársa; *Ozsváth Sándor* művelődéstörténész, a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola nyugalmazott docense.

Helyszín: Bethesda Baptista Üdülő és Konferencia-központ, Balatonföldvár, Spúr István u. 21. Időpont: 2015. szeptember 11–13.

Részvételi díj (péntek vacsorától vasárnap ebédig): 9500 Ft, Prúsz-tagoknak: 7500 Ft. **Jelentkezni (a férőhelyek függvényében) szeptember 8-áig a prusz@lutheran.hu e-mail címen vagy a 20/824-9657-es mobilszámon lehet.**

HIRDETÉSEK

GYÁSZJELENTÉS

Külön értesítés nélkül tudatjuk, hogy édesapánk, *Görög Tibor* nyugalmazott lelkész, esperes augusztus 9-én, életének 99. évében elhunyt.

Szolgálati helyei voltak: Tordas, Kecskemét, Óbuda; végezte a São Paulóban élő magyarok lelkigondozását, végül börtönlelkészi szolgálatot végzett Budapesten. A Fébé-anyaház kápolnájában emlékeztünk rá lakótársainak közösségében *Sztojanovics Andrásnak,* a Sarepta-szeretetotthon igazgató lelkészének szolgálatával. Életrajzát *Nagy Éva,* a nyugdíjas lelkészek otthonának lakója ismertette.

Gyászolják: két fia családjával és unokái családjukkal. Végakaratának eleget téve hamvait szűk családi körben helyezzük örök nyugalomba.

„Isten üdvözítő kegyelme megjelent minden embernek.” (Tit 2,11)

Taizé-ima és énekegyüttlét

A rákosszentmihály–sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb szeptember 8-án, 18 órától Taizé-ima és énekegyüttlét.

Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: gyertyafeny.lutheran.hu

Fogadóórámat minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

APRÓHIRDETÉS

Alpintechnikával is vállaljuk tornyok, épületek teljes felújítását. Telefon: 30/952-6096.
E-mail: petranyialpin@gmail.com.

Mai hitvallások – látogatóban Szalay Krisztánál

Szeptember 6-án, vasárnap a Duna Televízióban 11.20-kor *Mai hitvallások – A dolgok érzelme…* címmel *Szalay Kriszta* színművészhez látogatunk, aki felidézi az evangélikus szeretetotthonhoz, a Sareptához fűződő kapcsolatát, szól az *És a nyolcadik napon* című darabja kapcsán a fogyatékkal élők problémáiról, és bemutatja *Kapcsolda* címmel elindított munkáját, melynek keretében egészséges és fogyatékkal élő fiatalok találkoznak, együtt töltve el egy-egy napot. Szerkesztő-riporter *Nagy László,* rendező *Horváth Tamás.*

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból szeptember 6-ától szeptember 13-áig

VASÁRNAP

8.00 / Civil Rádió (Budapest)
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu)
8.30 / Mária Rádió (Budapest)
Ökumenikus lapszemle
8.55 / Duna Tv
Isten kezében
9.00 / Pax Tv
Evangélikus istentisztelet a budavári templomból
10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Isten kezében
(credoradio.hu)
11.20 / Duna Tv
Mai hitvallások
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Evangélikus istentisztelet

HÉTFŐ

5.50 / Duna Tv
Hajnali gondolatok
8.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Napi útravaló
13.30 / Kossuth rádió
Erős vár a mi Istenünk!
Az evangélikus egyház félórája
14.30 / Bartók rádió
Népzene – Fiatalok hangja
20.00 / Pax Tv
Kút (beszélgetéssorozat)
Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész
22.05 / M3
Néró játszik
Madách Kamaraszínház, 1968
23.20 / Duna Tv
A csepeli kettős gyilkosság
Hatalmat mindenáron *(magyar dokumentumfilm)*

KEDD

10.00 / Duna Tv
Család-barát (délelőtti magazinműsor)
12.00 / Kossuth rádió
Déli harangszó a szarvasi evangélikus Újtemplomból
17.10 / Duna World
Magyar történelmi arcképcsarnok
Eötvös József
18.00 / Pax Tv
Keresztmetszet-koncert (koncertfilm)
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Hétközi istentisztelet
20.00 / Bartók rádió
Hangverseny-közvetítés a Mátyás-templomból
21.40 / M3
Sortűz egy fekete bivalyért (magyar filmdráma, 1984)

SZERDA

13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”
A református egyház félórája
15.45 / M2
Thomas, a gőzmozdony (angol animációs filmsorozat)
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora
19.35 / Bartók rádió
A Belcea vonósnégyes hangversenye
21.25 / Duna Tv
Szabadság tér ’89 (történelmi magazin)
23.10 / Duna Tv
Aranymetszés (kulturális magazin)

CSÜTÖRTÖK

10.05 / Duna World
Élő egyház (vallási híradó)
11.15 / Duna World
Tudós nők (magyar tévéfilm, 1975) (91’)
14.25 / M3
Ismeretlen ismerősök
Lovasi András
17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Nyitott ajtók (evangélikus magazin)
19.30 / Duna Tv
Maradj talpon! (kvízműsor)
19.44 / Kossuth rádió
„Ragyog a mindenség”
Részletek a Kaláka együttes lemezéről
21.20 / Pax Tv
Egyházak szerepe a mai társadalomban

PÉNTEK

10.05 / Kontakt Rádió (Budapest-Terézváros)
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (kontaktradio.hu)
11.25 / Agnus Rádió (Kolozsvár)
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (agnusradio.ro)
11.40 / Pax Tv
Kenyerem, tarisznyám, hócipőm (riportfilm)
15.15 / Duna World
Világörökség Portugáliában (portugál ismeretterjesztő sorozat)
20.30 / Duna Tv
Fölszállott a páva
Területi válogatók – Szarvas

SZOMBAT

5.50 / Duna Tv
Hajnali gondolatok
11.15 / Duna World
Az aranysárkány (magyar film, 1966) (84’)
12.50 / Duna Tv
Ízőrzők – Cserépfalu
13.03 / Petőfi rádió
Harmincak társasága – Petőfi TOP 30
13.45 / Bartók rádió
Malcolm Rudland orgonaestje
14.25 / Duna Tv
Másfél millió lépés Magyarországon (magyar ismeretterjesztő sorozat) – Gemenc
23.00 / Pax Tv
Händel: Messiás (koncertfilm)

VASÁRNAP

6.00 / Kossuth rádió
Vasárnapi újság
6.40 / Duna Tv
Biblia és irodalom
9.00 / Pax Tv
„Szolga csak egy van, az Isten” (zenés ifjúsági műsor)
9.30 / Duna Tv
Református ifjúsági műsor
9.30 / ZDF (német)
Evangélikus istentisztelet közvetítése a wittenbergi Stadtkirchéből
9.30 / Bartók rádió
Musica Sacra (egyházzenei magazin)
9.55 / Duna Tv
Református magazin
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Evangélikus istentisztelet

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (szeptember 6.)
Elbeszéljük a jövő nemzedéknek: az Úr dicső tetteit és erejét, csodáit, amelyeket véghezvitt. Zsolt 78,4 (Mt 10,8b; Lk 17,11–19; Róm 8,/12–13/14–17; Zsolt 78,1–31) Amikor a keresztség szentségében Krisztus testének tagjaiként születünk újjá, egyben arra is elhívattunk, hogy tanúságot tegyünk a kereszt megigazító igazsága, szabadító kegyelme, bátorító vigasztalása mellett. Mert az Úr dicső tettei és ereje, véghezvitt csodái, amelyekről a zsoltár szerzője énekelt, mind egy pontba fókuszálhatók: ez pedig Jézus Krisztus, illetve az ő keresztje. Az egyházat pedig nem másért helyezte a világba az Úr, mint hogy róla tanúskodjon. Reménytelibb örökséget nem is hagyhatnánk hátra az utánunk következő nemzedéknek.

Hétfő (szeptember 7.)
Pál írja: Az egészséges beszéd példájának tekintsd, amit éntőlem hallottál, a Krisztus Jézusban való hitben és szeretetben. 2Tim 1,13 (Zsolt 119,154; 2Tim 1,1–6/7/; Mt 15,29–39) Mi az egészséges beszéd? Gyakran azt gondoljuk, hogy az egyháznak az a feladata, hogy valamilyen pozitív üzenetet adjon át az embereknek, valamit, ami előrébb viszi őket a mindennapokban. Ezért aztán előfordul, hogy hallgatunk például a bűn átkáról, Isten ítéletéről vagy arról, hogy a törvény rettegésbe taszítja az embert. Pál azonban a saját szavait nevezi egészséges beszédnek: a teljes, tiszta és igaz tanítást, vagyis az elveszetteket megszólító és meggyógyító evangéliumot. Bárcsak mindannyiunknak ez foglalná el a szívét, és nap mint nap ez szólalna meg az ajkunkon!

Kedd (szeptember 8.)
Az Úrtól jön a szabadítás. Legyen áldásod népeden! Zsolt 3,9 (Júd 2; Jn 9,24–38/39–41/; Mt 16,1–12) Dávid zsoltárának szavait azon a napon olvassuk, amikor az ősi hagyomány szerint Krisztus népe Mária születésére emlékezik. Isten megemlékezett ígéretéről, amikor a történelem egy bizonyos pontján kiválasztotta a fiatal názáreti lányt, hogy – az ősi szóval élve – „istenszülővé” legyen. Isten szabadító cselekvése maga Krisztus. Örömmel adhatunk hálát Istennek, hogy nem feledkezik meg az övéiről, és aki Mária méhében megfogant, majd a kereszten életét adta értünk, az ma is áldást jelent a benne bízóknak.

Szerda (szeptember 9.)
Járuljunk tehát bizalommal a kegyelem trónusához, hogy irgalmat nyerjünk, és kegyelmet találjunk, amikor segítségre van szükségünk. Zsid 4,16 (JSir 3,41; Filem 1–16/17–22/; Mt 16,13–20) Szeretjük becsapni önmagunkat és azt hinni, hogy Istenre mindössze segítségként van szükségünk. Segíts magadon, az Isten is megsegít! A valóságban azonban nem segítségre, hanem kegyelemre van szükségünk, mert elrontott életünket egyedül Krisztus keresztje fordítja a helyes irányba. Isten nem megsegít, hanem elvégzi rajtunk megváltó munkáját. Ezért kell nap mint nap bizalommal a színe elé járulnunk, mert nélküle elveszettek vagyunk.

Csütörtök (szeptember 10.)
Én, az Úr, nem változtam meg! Mal 3,6a (Jel 1,8; 1Krón 29,9–18; Mt 16,21–28) Természetes módon keressük a megnyugtató állandóságot az életünkben, ám azt a világtól, az emberektől – akár a hozzánk legközelebb állóktól – sohasem kapjuk meg. Az egyetlen biztos pont nem más, mint Isten megbízható állandósága. Miért ne higgyünk abban, hogy az ő szava ma is beteljesedik? Miért ne bízzuk rá magunkat ma is a kereszt evangéliumának mindent átrendezni képes, elképzelhetetlen erejére? Miért kellene az életünket vagy akár az egyház hajóját a világi divathullámok megszabta útra kormányozni? Bízzunk az Úrban, aki ma is megcselekszi, amit ígért!

Péntek (szeptember 11.)
Mindenkinek ugyanaz az Ura, és ő bőkezű mindazokhoz, akik segítségül hívják őt. Róm 10,12b (Zak 2,15a; Jn 13,31–35; Mt 17,1–13) Pál szavai nem azt jelentik, hogy bármiben is higgyen az ember, vagy bárminek nevezze is Istenét, üdvözülni fog. Ez legfeljebb a mai világ elterjedt önámítása. Nincs üdvösség Krisztuson kívül! Ám ebben az üdvösségben nincsenek előnnyel és hátránnyal indulók. Nyilvánvalóan bűnös életű vámszedő és tiszteletreméltóan kegyes farizeus között nincs rangsor. Az üdvösség mindenki előtt nyitva áll, mégpedig azért, mert mindannyian egyformán rászorulunk, és mindannyian egyformán képtelenek vagyunk megszerezni azt a magunk erejéből. Krisztus azonban bőkezűen osztja szabadító keresztjének áldott gyümölcseit.

Szombat (szeptember 12.)
Emlékezz arra, hogy Jézus Krisztus… feltámadt a halottak közül. 2Tim 2,8a (Zsolt 86,11; 2Thessz 2,13–17; Mt 17,14–21) Emlékezzünk erre a tényre, és ne csak húsvét ünnepi napjaiban, hiszen ez a hitünk alapja. Amikor Krisztusról beszélünk, hajlamosak vagyunk egyszerűen a múltba nézni és történelmi eseményként feleleveníteni az *Újszövetségben* leírtakat. Csakhogy mi nem az egykor volt Krisztusra emlékezünk, hanem arra az Úrra, aki igéjében és a szentségekben most is velünk van, egyházában összegyűjt, Szentlelkével ébreszti, újjáteremti és erősíti a hitünket. Így vagyunk az élő Krisztus élő egyháza.

■ Tubán József

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikuselet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 20/824-5519.
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő:** Szabó Dávid Károly (david.szabo@lutheran.hu). **Munkatárs:** Walkó Ádám (adam.walko@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** dr. Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Szabóné Mátrai Marianna – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), Tamásy Tamás – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, Balicza Máté, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Kendeh K. Péter, Kiss Miklós, Kiss Tamás, dr. Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 20/824-5518, 1/411-0385.
Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja** a kiadó. **Terjeszti** a Magyar Posta Zrt. **Terjesztési ügyekben reklamáció** a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

1133130215361